

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscurorum virorum

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Volumen alterum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-976)

EPISTOLARVM OBSCVRORVM VIRORVM

VOLVMEN ALTERVM.

Epistole Obscurorū Virorum: nil preter Lusum cō-
tinētes et Jocu in paleas : feces ⁊ quisquilias.e quibus sese Barba-
ri quidā : et elingues scioli iactitant : tā arrogātes q̄z vani et friuoli :
bonoz viroz et eaz literaz : vnde boni euadimus contaminatores.
Sane in epl'is huiusmodi nemo ledit nisi qui aut nimīū d'licatz
est aurib⁹ : aut ingenio parū amēo. Deniqz in ius trahat licebit Hie-
ronymū ppter acerbi⁹ scōma in obscuros istos dictum xxxij. dis. de-
creti c. Nōne. Urbanū papā ea. dis. c. omnē vim. Rabanū ⁊ Origenē
ea. dis. c. legim⁹. Aul. gel. li. i. ca. ij. ⁊ li. v. ca. xv. ⁊ li. x. ca. xxiij. Ciceronē
li. i. officioz. Senecā ad Luc. epi. xlix. Eneā filiū in descriptiōe verbis
Vienen. Pānoniē. Laurētiū vallā in plogo de libero arbitrio. Doctis-
simos huius etatis tacemus ne illustrib⁹ concitemus odiū quod
obscuri iure optimo ab omnibus bonis meruerunt.

Ad Lectorem.

Nisum Heraclitæ est : vasti ridere parati
Arida mutarunt pectora Stoicidæ
Da mihi tristem animū : ferales obijce luctus
Dispercam nisi mor omnia risus erunt.
Exerce pulmonem.

Cum Additionibus nouo Privilegio
ad septennium Sancitis.

1.

¶ Iohannes Labia

dei gratia Prothonotarius apostolicus.

Venerabili viro

5 Magistro Ortvino Gratio Daventriensi
ut fratri charissimo

Salutis centum milia sestertia secundum novam Grammaticam.

Acceperim nudiustertius, honorande vir, unum librum quem dominatio
vestra miserit mihi ex Colonia. Et fuit vel est talis liber intitulatus 'Epi-
10 stolę Obscurorum Virorum'. Sancte deus, quomodo letatus sum in corde
meo, quando vidi illum librum, quia habet multa pulchra in se, metrice
vel prosaice compilata. Et fuit mihi magnum gaudium in dulci iubilo,
quod vidi quod habetis multos socios Poetas et Rethoricos et Theologos,
qui scribunt vobis et sunt Amici vestri contra Iohannem Reuchlin. Ha-
15 buimus heri collationem, et fuerunt mecum aliqui Curtisani periti et ha-
bentes bonam practicam, et ego posui illum librum ad mensam. Et post-
quam legerunt hincinde, tunc movi unum dubium dicens: 'Domini mei, quid
videtur vobis? Quare tamen Magister Ortvinus intitulavit istum librum
'Epistolę Obscurorum Virorum'? appellans amicos suos et coherentes Ob-
20 scuros viros?' Tunc respondit unus Sacerdos qui est Monasteriensis et est
bonus Iurista, quod obscuritas multipliciter capitur, ut in l. Ita fidei .ff.
de Iur. Fisci, responso primo in fine. Et dixit quod potest esse nomen
proprium alicuius progeniei. Quia scribitur quod Diocletianus et alii qui-
dam reges fuerunt nati obscuris parentibus. Tunc ego tetigi eum et dixi:
25 'Cum licentia, domine, Nihil ad propositum'. Et consequenter interro-
gavi unum Theologum notabilem, qui bibit nobiscum. Ipse est de ordine
Carmelitarum, et natus ex Brabantia, et dixit cum magna gravitate: 'Exi-
mie vir domine Prothonotarie, Quoniam, ut dicit Aristoteles, de singulis
dubitare non est inutile: ergo Eximietas vestra assignavit mihi unam

² Ioannes labia 5. labia etiam 4. ⁴ M. 4.5. ^{9.10} epistolę 5. ^q ex 5. reti-
neo; ubi e damus, 4. et 5. habent e. rō e in 4. non legitur, nisi ubi adnotavimus aut
ubi utrumque exemplum e habet, quo casu nihil adnotatum est. ¹⁴ amici 5. Io-
annē 5. ¹⁸ M. 4.5. (ut sæpe.) ²² Fifti. rñ. i. 4. Fifti rñ. pñ. 5. ²³ feribitū 4.
²⁴ eum: i 5. ²⁸ dñs 4. ²⁸ Aristo. 4.5.

questionem: quare Magister Ortvinus faciens imprimere novum Epistolare, intitulavit illud „Epistolę Obscurorum Virorum”. Cum venia istorum Dominorum, dico opinionem meam, quod Magister Ortvinus, qui est vir valde profundus et speculativus, mystice appellavit Amicos suos Obscuros Viros: quia semel legi unam auctoritatem, quod veritas latet in Obscuris. Et ergo dixit Iob: ‘Qui revelat profunda de tenebris’. Item Micheę septimo legitur: ‘Cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est’. Et iterum Iob. XXVIII.: ‘Trahitur autem Sapientia de Occultis’. Quapropter Virgilius dixit: ‘Obscuris vera in obscuris’, sicut ego audiavi ab aliis. Et datur intelligi, quod Magister Ortvinus, et sui amici sunt tales, quod inquirunt secreta scripturarum, et veritatem et iusticiam et sapientiam, quę non potest intelligi ab omnibus nisi ab his, qui sunt illuminati a domino. Unde Regum CXXXVIII.: ‘Quia tenebrę non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur. sicut tenebrę eius, ita et lumen eius’. Postquam talia dixit p̄dictus religiosus, omnes respexerunt me si essem contentus. Ego autem cogitavi desuper. Tunc fuit ibi Bernhardus Gelff, Magister Parisiensis, qui est Iuvenis, sed audio quod habet bonum ingenium, et valde studet, et bene proficit in artibus, et etiam in Theologia habet bonum fundamentum. Ipse more solito movens caput hincinde, et videns austeriter dixit: ‘Scitote, domini mei, quod est magna et rationabilis causa, quod magister Ortvinus appellat amicos suos Obscuros Viros: facit enim propter humilitatem. Quoniam sicut potestis scire, quamvis etiam non potestis scire, sed p̄sumendum est, quod scitis, quomodo ante tres annos Iohannes Reuchlin faciens imprimere Epistolare Amicorum suorum, intitulavit illud ‘Epistolę Clarorum Virorum’. Quod consyderans Magister Ortvinus, et multum desuper pensitans, dixit ad semetipsum: ‘Ecce Reuchlin credit quod nemo habet Amicos nisi ipse: Quid vult facere, si ego ostendo quod habeo etiam amicos, et bene digniores quam ipse, et scientes facere Carminam et dictaminas meliores quam sui Amici?’ Et ergo in despectum ipsius dedit ad imprimendum istas Epistolas, intitulando eas: ‘Epistolę Obscurorum Virorum’: Sicut dicit Psalmista: ‘Misit tenebras et obscuravit’. Sed ipse fecit hoc humiliter, minorando et humiliando Se, ut queat dicere cum Psalmista: ‘Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei’. Igitur dominus deus videns humilitatem suam, olim dabit ei gratiam, quod faciet magna opera, et etiam intitulabit ea cum magnis titulis. Unde Iob: ‘Et rursum post tenebras spero lucem’. Non intelli-

³ Q. 5. ⁶ dicit 5. Mecheę 4. Mechee 5. ⁸ Trahitū 4. ¹¹ iustitiam 5. et post hoc nomen omiserunt 4. 5. ¹² Re. 4. Regum 5. Immo Psalm. ¹⁴ Sicut 5. ¹⁶ Parrhisiensis: 5. ¹⁹ Ipse 5. ²⁰ causa magister Ortvinus facit hoc propter 5. ²³ ante tres annos] i. e. a. 1514. mense Martio. Ioannes 5. ²⁴ Imprimere 4. ^{28.29} Carminā 4. carminam 5. ³¹ Sicut 5. ³² Se. vt 4. 5. ³⁶ intelligendo 4. 5. (i. e. sic intellegendum quasi ... esset).

gendo, quod istud Epistolare Amicorum Magistri Ortvini non est artificia-
liter compositum, quia amici Iohannis Reuchlin in vita sua nunquam com-
ponerent melius, etiam si deberent perdere capita sua; Sed propterea dixi,
quia adhuc tamen excellentiora habent post se. Et favente deo spero quod
5 videbimus magnalia. Quia Magister Ortvinus non curat de pomposis titulis,
Et ergo sic dicit: 'Dominus illuminatio mea est, et salus mea, quem ti-
mebo'. Quia scit quod minorando se, maiorabitur olim. Nam dicit scri-
ptura: 'Qui se exaltat, humiliabitur'. Et legitur Ecclesiastici .xx.: 'Est
propter gloriam minoratio, et est qui ab humilitate levabit caput'. Hęc
10 prophetizata sunt per Prophetam Naim dicentem 'et inimicos eius perse-
quentur tenebrę'. Tunc ego non volens quod deberent fieri inimici, vel
quod unus eorum deberet mihi irasci, si dicerem 'tu vel tu subtilior es',
allegavi Horatium in uno passu qui dicit: 'Et adhuc sub iudice lis est'.
'Scribens enim scribam Magistro Ortvino, quod dicat mihi rationem. Et
15 ergo parcatis mihi, quod feci vobis molestiam'. Et sic non contenderunt
amplius, quamvis Magister Bernhardus diceret, quod vellet disputare ad
ignem, quod hęc est opinio vestra. Ergo, domine Ortvine, rogo vos ami-
caliter, quatinus velitis mihi respondere, quid tamen habuistis ante vos
intitulando illud Epistolare 'Epistolę Obscurorum Virorum'? Et sic valeatis
20 sane et cum honore. Datum in Curia Romana.

2.

¶ Iohannes Grapp

Magistro Ortvino

Salutem Cordialem cum multa dilectione optat semper, et commendat se
25 tanquam humilem servitorem, Frater et præceptor dilecte, Quia nuper scri-
psistis mihi, quod debeo vobis semel unum dictamen seu Epistolam vel
Carmen metricum scribere, quod potestis videre quid didici a vobis Co-
lonię et Daventrię, in 'despectum Iohannis Reuchlin, et Reuchlinistarum,
qui sunt inimici vestri: Sciatis quod feci diligentiam. Et mitto vobis hic
30 unam Epistolam Carminalem seu metrosam, sicut sunt Epistolę Ovidii, quia
scio quod libenter legitis metra quam prosaica. Sed debetis emendare:
Quia non est discipulus super Magistrum. Et debetis scandere, Quia non
sum adhuc bene usitatus in tali arte.

² Ioannis 5. ³ . Sed 5.²⁵ servitorę frater 4.5. ²⁸ Ioannis 5. ²⁹ . Sciatis 4.5. ³¹ libenter (non
libentius) 4.5. ³² . Quia 5. discipulos 4. . Quia 5.

¶ Epistola Iohannis Grapp

novelli poetę Carminalis

ad præceptorem suum

Magistrum Ortvinum Gratium.

- Mittit Epistolio salutem Grappus in isto,
 Necnon servitium Magistro Ortvino benignum,
 Sicut decet iuvenem, qui amat suum præceptorem;
 4 Ergo, Ortvine, meos velitis haud spernere versus.
 Si non bene sonant, veluti vestra quoque tonant
 Carmina scripta quidem, quia non omnes valent idem,
 Nec sumus omnes pares magistri sive scholares:
 8 Unus novit logicam, alius didicit poetriam,
 Alius est Phisicus, alius medicusque peritus,
 Aliter habet gratiam in cunctis rebus mirandam,
 Sicut vos etiam, qui vix habebitis parem
 12 In Colonia tota, et hic quoque Roma in rota,
 Ubi Curtisani vexant se sicut Beani
 Unus alium citantes, pro beneficiis litigantes,
 Sicut nuper aliquis, cum quo est mihi magna lis
 16 Pro una vicaria, nec potest fieri concordia.
 Sed vos in studiis, caretis illis fantasiis,
 In sacra scriptura, ubi est vobis magna cura,
 Ne isti sæculares, qui sunt vestri tribulatores,
 20 Reuchlin cum auxilio, necnon populo isto maligno,
 Scilicet Poetis, et legifluis Iuristis,
 Qui ita vos tentant, sua nec dictamina probant,
 Contra ita faciant, et heretica carmina scribant,
 24 Ut facit et Tungarus et chisticola Pepercornus,
 Et schola Francorum, quę combussit illum librum
 Speculum oculare dictum, et per vos fortiter victum.
 Sed volo dimittere ista scandala in sacra fide
 28 Vobis et Hochstrato, qui est bene maior quam Plato,

Ioannis 5. M. 4. 5. Gra. 4. 5. ¹ In exemplis omnibus quæ ab a. 1556. usque ad a. 1858. prodierunt, versus huius Epistolæ carminalis misere sic transpositi sunt: 1, 16; 2, 17; 3, 18; 4, 19. et sic deinceps. scilicet in 4. sic exhibentur:

1. | 16.

2. | 17. et sic deinceps. In 5. autem ita conlocati sunt: 1. 2.

3. 4. usque ad

13. 14. ||

15. 16. et sic reliqui.

4 Ort. 5. ¹⁰ Aliter (non Alter) 4. 5. ²⁵ michi 5. ¹⁷ legerim: in vestris studiis.

¹⁹ sc'l'ares 4. ²⁸ bene omis. 5.

Doctior philosophis, in subtilitatibus istis.
 Ergo vos valete, necnon bonam noctem habete.
 Deo Gratias.

Parcatis mihi si sint vicia in istis Carminibus, quia humanum est
 5 errare secundum Philosophum, et debetis etiam aliquid novum ad me
 scribere.

Datum in urbe Roma, ubi sunt mirabilia poma,
 Quę rustici ibi vendunt, et per libram bene pendunt,
 Sicut ego vidi, et per experientiam didici.

Amen.

3.

¶ Magister Stephanus Romedelantis

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

15 Celeriter non facto præambulo habeat dominatio vestra scire, quo-
 modo noviter venit hic unus doctor Theologię, qui vocatur Thomas Mur-
 ner: ipse est de ordine sancti Francisci, Et est superiorista, et præsup-
 ponit ita multa quod non creditis. Dicunt quod facit Cartas, et qui lu-
 dunt in illis cartis, discunt grammaticam et logicam. Et composuit unum
 20 ludum scaci, in quo trahuntur Quantitates Syllabarum. Et prætendit scire
 hebraicum, et componit versus in Teutonico. Et dixit mihi unus quod
 talis doctor in omnibus artibus scit aliquid. Tunc ego audiens dixi: 'In
 omnibus aliquid, in toto nihil'. Et steterunt ibi aliqui qui riserunt. Est
 autem ille doctor magnus amicus Iohannis Reuchlin. Diabolus confundat
 25 eum. Ego timeo quod faciet hic cum Canonicis et aliis Clericis, quod erunt
 pro Reuchlin. Dixit nuper multis audientibus, quod unus puer potest co-
 gnoscere stultitiam et fantasias et malitias Theologorum Coloniensium, et
 suorum Coherentium. Et iuravit ad sancta Sanctorum, quod nisi papa
 habet advertentiam et corrigit eos de illa perversitate, quod erit schisma
 30 in Ecclesia et fide Christiana. Quia si papa permittit illos facere talia,
 nemo postea studebit et Nemo cogitabit fieri doctus. Et super hoc dixit
 quod Reuchlin uno die plus potest prodesse Ecclesię dei quam isti inimici
 eius in centum annis. Et dixit: 'si sunt boni aut recti viri, vel habent
 iustam causam contra Reuchlin, quare non agunt per se? Quare per bap-
 35 tizatum Iudeum volunt expedire negocia sua, et faciunt libros scandaliza-

⁴ michi 5. ⁷ Sequentes 3. versus in 4. et 5. non tanquam 'metra', sed tanquam
 'prosaica' expressi sunt. Rhoma: Ubi 5.

¹³ M. 5. ¹⁴ M. 5. ¹⁹ loicam. 5. ²⁴ Ioannis 5. ²⁹ eos, de 4. eos: de 5.
³² Ecclesię 4. ecclesie 5. ³⁴ Iudeū 4. ³⁵ negocia 5. sua? Et 4.5.

tivos, contra illum bonum doctorem, et ascribunt eos huic trufatori? Si esset peior et maledictior homo per totam Almaniam, ipsi etiam sociassent sibi eum. Sed non est mirum. Quia schlim schlem querit sibi similem'. Tunc ego non potui amplius tacere, sed dixi: 'Domine doctor, parcatis mihi, Iohannes Pfefferkorn est vir honestus, et est fidelis sollicitator Cæsareę Maie-⁵ statis, et est natus de tribu Neptalim. Et scitis quod est una antiqua progenies. Et ipse posset gloriari quod est nobilis, quamvis non facit propter humilitatem'. Tunc respondit Doctor ille: 'Accipiat coclear et gustate quid dixistis'. Tunc dixi: 'Creditis quod non etiam vidi homines? Ego sum Magister Parhisiensis, et Colonię studui in Theologia bene duos an-¹⁰ nos: domine doctor, non sitis sic superbus antequam cognoscitis homines'. Respondit doctor Murner: Quod non scivit quod fui Magister, et dixit: 'de honestate Iohannis Pfefferkorn non multum audiui, sed quod de eo audiui, bene possum dicere, quod nisi Iudei voluissent eum mortificare propter maleficia sua, Ipse nunquam fuisset factus Christianus'. Et dixit quod qui-¹⁵ dam Iudeus dixit sibi 'Ecce illud quod non valet apud Iudeos, bonum est apud Christianos: Nos volumus ad mortem iudicare istum malefactorem, Vos Christiani habetis eum in honore quasi esset homo probus et doctus, cum tamen videtis propter quid est factus Christianus'. Ibi ego respondi: 'Domine doctor, audiat modicum: Iudei faciunt iniuriam Iohanni Pfeffer-²⁰ korn, quia nunquam furavit aliquid, neque malefecit etiam quando fuit Iudeus, sicut est pie credendum. Et quod hoc sit verum, debetis scire, quomodo duo Iudei semel voluerunt ei imponere infamiam furti, sed ex invidia duntaxat et execrabili malicia: tunc ipse citavit eos ad Cameram imperialem, et dederunt sibi .xxx. florenos pro expensis, quod fuit con-²⁵ tentus. Etiam Iohannes Pfefferkorn natus est bona progenie, Sed quando fuit Iudeus, fuit sicut alii Iudei. Quia, ut communiter dicitur, „Qui est inter lupos, oportet ululare cum lupis”. Nunc autem comedit carnes de porca, et facit sicut bonus Christianus'. Tunc respondit doctor Murner: 'Comedit Pfefferkorn etiam farcimina?' Respondi ego: 'Non vidi eum co-³⁰ medere, sed presupponitur, si comedit porcas, quod etiam comedit illa quę fiunt de porcis'. Dixit ipse: 'Bene excusastis Iohannem Pfefferkorn', et interrogavit, si etiam adhuc habet ambas aures. Respondi quod quando ego adhuc fui Colonię, habuit, et credo quod etiam iam habet et habebit in eternum. Tunc dixit: 'quid tenetis de Iohanne Reuchlin?' Dixi quod³⁵ non novi eum, sed scio bene quod Theologi et Ecclesia communiter habent eum pro heretico, quia criminavit Iohannem Pfefferkorn et alios præ-

¹ ?]. 4. 5. ² Ioannes 5. Cæf. 4. Cgl. 5. ⁹ ?]. 4. 5. ^{6.7} p[ro]genies. 4.
¹⁰ Parrhisiensis: 5. ¹³ Ioannis 5. ¹⁶ Iudeos 5. ¹⁷ , Nos 4. . Nos 5. ¹⁸ . Vos 5.
²⁰ . Iudei 4. Ioāni Pfeff. 5. ²¹ male fecit 5. ²³ Imponere 4. ²⁴ Invidia 4.
, tunc 4. ²⁶ Ioānes 5. . Sed 5. ³¹ , Sed 4. . Sed 5. ³² Ioannē Pfeffer. 2. 5. et
sic bis paullo post. ³⁵ Ioanne 5. ?]. 4. 5.

stantissimos viros, nullis eorum præcedentibus demeritis. Tunc risit et dixit: 'Per deum, vos bene facitis, quia defenditis Iohannem Pfefferkorn et alios præstantissimos viros'. Tunc dixi: 'Audiatis adhuc plus: Ille Pfefferkorn est valde utilis in Ecclesia dei, quia obtulit deo .xii. Animas, ut ipse met ingenue fatetur'. Respondit doctor Murner: 'Ubi obtulit deo illas animas? In silva Bohemica? quia fortasse ibi cum aliis latronibus interfecit homines, quorum animæ pervenerunt ad deum'. Respondi: 'Nullo modo, sed convertendo eos ad fidem Christianam'. Tunc ipse dixit: 'Quomodo tunc scitis quod tales animæ pervenerunt ad deum?' Respondi, quod pie
 10 præsumendum est. Respondit Murner: 'Quid ergo nunc facit Pfefferkorn?' Dixi quod fortasse vadit ad Ecclesiam audiendo missas et sermones, et defendendo se contra Iohannem Reuchlin expectat diem extremi iudicii. Respondit ille: 'Erit tunc Pfefferkorn ita diu in vita?' Tunc dixi, quod sic quoad animam, sed non quoad corpus. Dixit doctor Murner: 'Bene est:
 15 Pfefferkorn dignus est habere talem defensorem', et dimisit me: et omnes qui fuerunt ibi, riserunt dicentes: 'Per deum, domine Stephane, vos audacter respondistis ei'. Tunc dixi: 'Ego volo omnia verba scribere Magistro Ortveno, sicut videtis quod nunc facio; et rescribite etiam. Ego sum vobis ad mandata. Datum Treveris.

4.

C Magister Iohannes Pileatoris

Salutem dicit

Magistro Ortveno Gratio.

Quia scriptum est in evangelio: 'qua mensura mensuraveritis, eadem
 25 mensurabitur et vobis', Igitur ego similiter non deberem vobis scribere, sicut et vos non scribitis mihi. Et tamen scio quod magnam importantiam habetis, quod scribam vobis novalia ex urbe Roma, videlicet quomodo
 stat in Causa Magistri nostri Iacobi de Hochstraten, viri proculdubio ze-
 losi, qui defendit fidem Catholicam contra illos iuristas et poetas sæculares,
 30 qui non habent deum præ oculis suis, sicut Theologi in Colonia et Par-
 rhisia, qui combusserunt Speculum Oculare Iohannis Reuchlin: sed ego
 deberem vobis facere sicut vos facitis mihi, et non deberem vobis scri-
 bere unam guttam: sed tamen non faciam, et adhuc semel volo indulgere
 vobis, ita tamen quod scribatis mihi statim. Et debetis scire qualiter isti
 35 iuristæ et adversarii cum adiutorio Diaboli, qui est hostis fidei Christianæ,

² . Quia 4. 5. ^{3,4} Pfeffer. 5. ⁶ sylva 5. ⁷ aniæ 4. 5. ⁹ aniæ 4. ¹⁰ Pfeffer. 5. ¹¹ sermones Et 4. . Et 5. ¹² Ioan-tem 5. ¹⁵ Pfeffer. 5.
²¹ Ioannes 5. ²⁵ . Igitur 4. ^{28,29} Zelofi: 4. 5. ³¹ Ioannis 5.

per suas blandicias, sicut pie creditur, acquisiverunt multos fautores, et præcipue Curtisanos qui sunt de partibus superioribus, et non habent bonam Conscientiam, et inferunt magnas iniurias prædicto Magistro nostro, vexantes eum sicut beanum, et dicentes quod ipsemet est hereticus, et quod Theologi in Colonia sunt Bufones. Sancte deus, quid debemus dicere? Non est magnum miraculum quod sacra Theologia debet ita scandalisari, et haberi pro una frascaria, et Theologi qui sunt sicut apostoli dei, debent sperni quasi essent stulti? Credatis mihi firmiter, quod fides Catholica habebit magnum malum exinde, et ego timeo, quod erit una confusio in ecclesia dei. Etiam dicunt, quod dominus apostolicus est pro parte Iohannis Reuchlin, quia ipse etiam est poeta et favet iuristis. Sed tamen spero quod sua Sanctissimitas illuminabitur per gratiam Spiritus-sancti, et non dabit malam sententiam,

quod velit dominus deus qui regnat in terris et per cælos
et sua mater virgo Maria, quæ liberet nos ab ista poetria.

15

Datum Romæ.

5.

¶ Frater Iohannes de Werdea

Magistro Ortvinio Gratio

Humiles et devotas Orationes cum numerosa salute. Venerabilis vir, vos scribitis mihi quod audivistis quod Causa vestra male stat et Iohannes Reuchlin acquisivit unam inhibitionem apostolicam. Et scribitis mihi quod timetis valde, ne habebit victoriam contra Theologos et Sanctissimum ordinem nostrum, et postea scandalizabitur ecclesia dei. O modicę fidei, vultis esse ita perterritus, quod vultis statim desperare? Tamen olim quando fui vobiscum in Daventria, non fuistis ita timax, sed habuistis magnam audaciam. Quia scio adhuc bene, quomodo semel percussistis illos duos beanos, venientes ad vos cum longis cultris, et vos non habuistis unum armum seu defendiculum. et tamen percussistis eos cum adiutorio dei realiter cum effectum, ita quod unus præ timore perminxit se. Et viderunt multi homines et dixerunt: 'Per deum, iste Ortvinus habet magnum cor'. Vos debetis scire quod hic in Curia Romana non est sicut alibi, et sicut vos putatis, sed unus una vice lucratur et alia vice perdit. Et licet aliquis habet aliquando duas vel tres sententias pro se, tamen adhuc potest perdere litem. Sed potestis dicere: 'Papa permisit quod Speculum Ocu-

35

¹ blanditias 5. ³ Conscientiam: 4. ⁶⁻⁷ scandalizari 4. ⁸ stulti. 4. 5. michi 5. ¹¹ Ioan. reuch 5. ^{12.13} ss. 5. ¹⁵ quæ 4. que 5. Ro. 5.

¹⁸ Ioannes 5. werdea 4. 5. ¹⁹ M. 4. 5. ²⁰ Umiles 5. relicto loco adpingendæ H. ²¹ michi 5. Ioa. reuch. 5. ²² michi 5. ²⁴ fidei vultis 4. 5. ²⁹ Et 4. ³² alibi: et sicut 4. omis. 5. ³³ Sed 4.

lare debet vendi, legi, et imprimi. Quid tunc est? Si permisit, ergo non potest iterum prohibere? Non sequitur: quia sanctissimus habet potestatem ligandi et solvendi, et non debet corrigi: quia habet plenariam potestatem, hic et ubique, sicut scitis ex evangelio, quia mirabiliter estis solidatus in sacra scriptura. Sed ego volo allegare Ius canonicum. Primo quod Papa obtinet principatum totius Orbis, .ix. q. iiii. c. 'Cuncta per mundum'. Et potest deponere Imperatorem solus, etiam sine Concilio, ut dicit glosa in Cap. 'Ad Apostolicę' De Sententia et Re iudicata. Et habetur .ii. q. vi. 'De cetero'. Et Papa non est sub lege, sed ipse est lex animata in terris, ut habetur in glosa super capitulo .xi. de officio Iudicis delegati. Et si Papa est lex, potest facere quod vult et neminem respicere. Et quamvis semel dixit 'ita', tamen postea potest dicere 'non'. Et debetis habere bonam confidentiam: quia nuper audiui hic ex uno auditore Rotę, qui est vir notabilis, et habet magnam experientiam, quod non est possibile, quod Papa potest Sententiam dare contra vos, quia habetis optimam Causam, et est causa fidei. Ergo estote fortes in bello: quia licet isti fantasę dicunt vobis de illa inhibitione, nihil debetis dare supra: quia non habet effectum. Sed ego spero quod statim volo vobis scribere bonas novitates, quia dominus Magister noster Iacobus de Hochstraten facit magnam diligentiam. Et nuper habuit convivium et invitavit multos Curtisanos antiquos bene experimentales, et unum scriptorem Apostolicum, qui est bene visus apud Sanctissimum, et aliquos auditores Rotę. Et dedit eis comedere perdices, et fasianos et lepores et pisces recentes, et optimum vinum Cursicum necnon grecum, et dixerunt omnes quod tractavit eos cum summa reverentia, et dixerunt: 'Per deum, iste est notabilis Theologus. Volumus esse pro parte ipsius'. Et sic habet bonam sperantiam. Sed oportet concludere, quia nuncius non vult expectare. Valeatis et salutetis mihi omnes Magistros Nostros et Magistros et Iohannem Pfefferkorn. Datum Romę.

² iterum omis. 5. Q. 4. Quia 5. ^{2.3} Ligandi et Soluendi: et 5. . Quia 4. 5. ⁴ : Quia 4. . Quia 5. ⁶ q. iiii.] immo quęstionis ii. ⁸ . De Sna : re. Ind. 4. . De Sententia et R. Ind. 5. quęst. i. cap. 109. ¹⁰ capitu .xi. de off. Ind. del. 4. capitu .xi. de off. Ind. dele. 5. ¹³ Confidetiā. Quia 4. Quia 5. Rotę: 4. Rote: 5. ¹⁵ . Quia 4. 5. ¹⁶ . Quia 4. 5. ¹⁷ nichil 5. . Quia 5. ¹⁸ Volo 4. ¹⁹ . Quia 4. 5. iacobus 4. ²² Rotę. 4. Rote. 5. ²⁷ michi 5. ²⁸ iohannem 4. Pfeffer. 5.

6.

¶ Magister Cornelius Storati

Magistro Ortvinio

Salutem Plurimam.

Secundum postulata vestra quę misistis mihi in urbem, quando adhuc⁵ fui Curie Romanę, quod debeo vobis articulariter significare, quomodo stat negotium in causa fidei, inter vos et alios Theologos et Iohannem Reuchlin: advertatis rogo: ego ita celeriter abivi quod non potui scribere unum verbum. Et proposui mihi, quod ego volo vobis scribere ex poetria, et ego nunc facio. Ergo sciatis quod quando ego fui Romę, tunc non bene¹⁰ stetit, valde doleo. Nam magister noster Iacobus de Hochstraten est in magna paupertate. Non habetis verecundiam vos Theologi, quod non mittitis ei pecuniam? Vos vultis expedire magnalia, et non vultis exponere pecuniam. Creditis quod sic est faciendum? Quando ille magister noster intravit Romam cum duobus vel tribus equis, habens pecuniam in banco,¹⁵ et dans propinas, tunc Curtisani valde honoraverunt ipsum. Et dixit unus ad alium: 'Quis est iste?' Respondit alius: 'Ipse est unus Doctor de Almania, ita notabilis sicut est possibile, et est speculativus et argumentifex singularis, quod non habet similem. Ipse habet hic Causam fidei contra unum Iuristam secularem'. Tunc Curtisani laudaverunt eum et sepe di-²⁰ xerunt mihi: 'Domine Corneli, commendate me huic notabili Theologo'. Protunc habuit fautores, et Causa sua bene stetit. Nunc autem dereliquitis eum non mittentes ei satis de pecunia. Ego semel fui in Camera ipsius, tunc vidi ibi iacere cappam suam, et vidi quod fuit plena pediculorum. Et ipse videns quod ego vidi, allegavit scripturam dicens: 'Ani-²⁵ malia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi, deus'. Et iterum dixit 'Tabescere me fecit zelus meus'. Ego autem ex commiseratione flevi. Debetis ergo esse pro eo, quod tamen fratres prædicatores mittant ei pecuniam. Si dicunt quod non habent, tunc dicatis quod accipiant de illa, quam collegerunt ex indulgentiis: quia est causa fidei, et³⁰ quę impetrantur in illa causa, impetrantur pro fide Christiana. Valet. Datum Augustę.

² M. 4. 5. ³ M. 4. 5. ⁴ Plu. 4. Pluri. 5. ⁵ Ecundum 5. *initiali S relicto loco.*
⁶ Curie 4. Curie 5. ⁷ negotium 5. ⁸ . Aduertatis Rogo. Ego 4. 5.
⁹ michi 5. ¹¹ hochstraten 4. ¹⁴ Credatis 5. *sic omis. 5.* ¹⁵ Equis 4.
¹⁷ alium? 5. ²¹ michi 5. Theologo ptunc 4. Theologo protunc 5. ²³ mittentis 5. ²⁶ . Parasti 5. ²⁷ Tabescere 5. ³⁰ . Q; 4. Quia 5. ³² q. 4. e. 5.

7.

¶ Frater Albertus Acuficis

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

5 Honorabilis vir, nuper venit huc una littera, a dominatione vestra mihi
 destinata. Et cum lēcticia aperui, quia cognovi sigillum vestrum, et legi
 et intelligo quod Dominatio vestra cupit scire quomodo tamen homines lo-
 quuntur hic de causa fidei inter vos Theologos et Iohannem Reuchlin. Volo
 vobis scribere, sed non debetis mihi habere pro malo, quia non sunt pro
 10 parte vestra. Omnes dicunt quod Theologi faciunt Reuchlin sicut scribē
 et pharisei fecerunt Christo, et quod ipse semper fuit probus vir, et fuit
 in Concilio duorum Imperatorum. Et sua iuristria iuvavit multas civitates
 et Principes. Et omnes invenerunt eum probum et fidelem. Et quod
 Theologi invident glorię ipsius, et voluerunt eum declarare hereticum per
 15 devia et nullitates. Quando talia audio, tunc teneo oppositum: Sed scitis
 bene quod multi canes superlatrant unum. Dixerunt nuper duo Magistri
 venientes ex Colonia, et unus ex eis est nobilitaris, quod omnes qui agunt
 contra Reuchlin, sunt communiter Spurii, vel Infames, vel Bufones. Quod
 fuit mihi magna verecundia. Sed ipsorum unus audacter dixit quod omnes
 20 circumstantes audierunt: Domini, ut intelligatis qualis sit ista causa contra
 Iohannem Reuchlin: illa causa habuit principium a Iohanne Pfefferkorn,
 qui est similis re et nomine et omnibus modis huic Iohanni Pfefferkorn qui
 fuit hic cum forcipibus calidis laceratus: quia etiam est Iudeus baptizatus,
 et etiam propter nequitias quas fecit, dereliquit fidem suam. Et si deberet
 25 hic sedere in turri, et spiculator deberet eum interrogare quid fecit, ipse
 deberet non minus confiteri quam ille alius. Ipse instigavit Theologos
 Colonie, et ipsi etiam instigaverunt eum, et voluerunt libros Iudeorum per
 totam Almaniam comburere. Et hoc fecerunt propterea quod Iudei de-
 berent venire ad Theologos et prefatum Pfefferkorn cum magna pecunia
 30 occulte dicentes: 'Permittatis mihi libros meos: ecce hic habetis quadra-
 ginta aureos'. Et aliqui Iudei dedissent libenter centum, aliqui mille
 Tunc venit Reuchlin et impedivit illud propositum, et irati sunt super
 eum, et scribunt libros et scandalizare volunt eum, et dicunt quod est
 hereticus. Etiam scribunt aliquos libros in latino, et intitulant eos no-
 35 mine Iohannis Pfefferkorn, cum tamen ipse non scit alphabetum in latino.

³ M. 4.5. ⁴ Salutem omis. 5. ⁴ littera 5. michi 5. ⁷ D. 4.5. ⁸ reuch-
 lin 5. ⁹ michi 5. ¹¹ q 4. e 5. ¹⁴ q 4. e 5. ¹⁹ michi 5. ²¹ Iohan. Reuch. 5.
 . Illa 4. Iohā. Pfeffer. 5. ²² Pfeffer. 5. ²³ . Quia 4. q 4. e 5. ²⁴ dele-
 ret, 4. ²⁶ quam] q (i. e. quod) 4.5. ²⁷ q 4. e 5. ²⁸ cōburrere. 4. ²⁹ Pfe. 5.
³⁰ occulte, dicētes. 4. ³⁵ Iohānes 4. Iohan. Pfeffer. 5.

Sed igitur faciunt, quia sciunt quod nemo respondebit ei, quia nemo cum isto malefactore vult se permaculare. Ergo videtis, quod si essent veri Theologi, aut probi viri, ipsimet facerent facta sua, et non velarent et occulerent se cum isto truffatore. Fecerunt etiam alios libros, quorum aliqui sunt intitulati nomine Arnoldi de Tungari, qui inventus est falsarius, ita quod nunquam potest negare et nunquam potest se excusare, quod non est falsarius, quia manifestum est per totam Almaniam, quomodo falsificavit scripta Iohannis Reuchlin. Alius scriptor Theologorum est magister Ortvinus, qui est filius presbyteri, qui etiam est concubinarus, et deprehensus in adulterio. Deinde habent alium, de quo bene¹⁰ audivistis, doctorem Vigandum Wirt ordinis prædicatorum, qui similiter est infamis. Ipse composuit librum, quod beata virgo est concepta in peccato originali, et fecerat magnam seditionem cum prædicationibus suis. Et ergo fuit coactus revocare verba et scripta sua publice Heydelberge, quod ego met audiavi et vidi. Sic potestis scire quales sunt inimici Iohan-¹⁵ nis Reuchlin'. Quando audiavi talia, tunc dixi: 'Domine mi, non debetis talia dicere coram populo, etiam si essent vera, quia scandalisatur per hoc totus Ordo, et homines accipiunt malum exemplum'. Respondit ille: 'Etiam vos non debetis ista fecisse contra Reuchlin, quem etiam voluistis scandalisare. Ergo ipse nunc non potest se purgare sine vestro scandalo'.²⁰ Per deum, Magister Ortvine, ego vellem quod haberet finem ista Causa, quia est nobis multum incommodosa: homines amplius non volunt nobis elemosinam dare; ego ivi septimana proxima pro caseis, et per .x. dies non plures quam .xv. collegi, quia dicunt omnes: 'Vade ad Iohannem Reuchlin, et dic quod det tibi caseos'. Dominus deus tribuat bonum finem. Et sic²⁵ valeatis in domino. Datum Hallis in Saxonia.

8.

Matheus Finck bacularius

Magistro Ortvino Gratio

Inenarrabiles salutes et amores ineffabiles. Honorabilis vir, quoniamqui-²⁰ dem sufficienter scitis quomodo sto hic in Urbe Roma, et sum in Copistria et de gratia dei habeo bonum servitium: ergo non est necesse quod

¹ Rõdebit ei. Quia 4. . Quia etiam 5. ² per maculare 5. videbitis 5.
³ ipfemet 4. ⁴ occulerent 4. oocularët 5. ⁵ Ita 4. ⁶ Iohan. reuchlin. 5.
⁷ presbyteri 5. ⁸ wirt 4.5. ⁹ Originali 4. ¹⁰ Coact9 4. ¹¹ egomet 5.
^{12,13} Iohā. 4. Iohan reuchlin. 5. ¹⁴ Etiā si 4. . Et si 5. . Quia 4. . Q: 5.
^{15,16} Elemofynas 5. Caseis: 4.5. ¹⁷ Quia 4. Collegi. Quia 5. I. R. 4.
¹⁸ M. 4. M: 5. G. 4. ¹⁹ Nenarrabiles initiali I non adscripta. ²⁰ vrbe
 Ro. 5.

scribo vobis de eo, quia etiam non libenter legitis productas litteras. Sed secundum hoc quod promisi vobis scribere novitates ex urbe Roma, ad minus semel in mense, et quandocunque irent Cursores vel postę, tunc vellem certificare vos quomodo stat hic in bellis et in aliis et de rege Francię et de imperatore, propterea potestis cogitare: 'ecce iste est superbus, quia habet bonam stantiam Romę, et propterea non curat mihi scribere, et est oblitus quod fui pęceptor suus, et docui eum in poesi et artibus et cum hoc etiam in grecismo, ita quod pro parte est bonus grecus'. Dico quod non, et diabolus auferat me si non habeo vos in memoria et etiam in orationibus meis erga deum. Quia dicit Gregorius, quod ingratitudo est radix omnium vitiorum: Ergo qui peccat in Ingratitudine, peccat in omnibus peccatis. Sed si ego non scriberem vobis per superbiam, tunc essem vobis ingratus, qui fecistis mihi talia bona, Sed habeo rationabiles causas, quod non direxi litteras ad Dominationem vestram: quia pro magna parte fui infirmus, et nescio quid fuit mihi. Medicus dicit quod habeo aliquid in stomacho et non scio bene digerere. Etiam nudiustertius sumpsi unam purgationem, et salva reverentia coram dominatione vestra, ego merdavi unam merdam ita tenuem, quod aliquis posset sorbere cum coleari; et cum hoc exivit una petia alba bene ita magna sicut pirum. Et dixit Medicus: 'illa est materia indigesta et causat febrem'. Sed pro nunc scio iterum bene comedere, quia habeo bonum appetitum, laudetur deus. Et si maneo sanus, tunc semper volo scribere vobis. Et pro ista vice debetis scire, quod Sanctissimus adhuc est Florentię, et Curtisani hic maledicunt ei quod non venit, quia non possunt expedire negocia sua. Sed ego dico quod debent habere patientiam, et non debent ei maledicere, alias sunt excommunicati. Et allego eis Iura supra hoc, quia vado hic ad Sapientiam et studeo; iam feci magnum profectum in utroque Iure, in uno ita bene sicut in alio. Sed dicunt aliqui quod oculi dolent Sanctissimo, ergo non potest ambulare per aerem. Debetis etiam scire quod Rex Francię revertit in Franciam et vult portare magis populum ad bellandum contra Imperatorem. Et Hispani volunt auxiliare imperatori, et habetis scire quod erit magna guerra. Quapropter debemus dicere in Orationibus nostris: 'Da pacem, domine, in diebus nostris'. Quia non est bonum quod est guerra in istis locis, pro Curtisanis. Si esset pax, tunc semel deberetis mihi scribere de Vacantia unius beneficii, sive est curatum sive non curatum, sive de iure patronatus sive aliter. Quia ego nunc habeo bonam Experientiam, et vel-

¹ Iras 4.5. ² Ro. 5. ³ q 4. e 5. ⁴ mihi 5. ⁵ q 4. e 5. ⁶ e 4. q 5. Et 4.5. ⁷ etiam omis. 5. Grego. 4. Gre. 5. ⁸ peccat in gratitudine 5. ⁹ mihi 5. ¹⁰ Do. vřm. Q. 4.5. ¹¹ , Et 4. Et 5. ¹² . Et 4. ¹³ . Illa 5. ¹⁴ mane 5. ¹⁵ ista vice 5. ¹⁶ negotia 5. ¹⁷ pacienciam: 5. ¹⁸ studeo iā 4.5. ¹⁹ e 4. q 5. Franciam: vult 5. ^{20,21} Vacancia 5. ²² Experienciā 5.

lem bene impetrare aliquid. Et si habetis unam litem, tunc ego volo sollicitare vobis hic. Etiam de causa cum Iohanne Reuchlin debetis scire quod Magister Noster Iacobus de Hochstraten collegit adhuc alios articulos in speculo oculari: et sunt ita bene hereticales sicut alii. Et ipse iam est Florentię cum Curia, et diligenter sollicitat. Non debetis dubitare quod non habebitis victoriam. Scribatis mihi similiter nova et Valeatis cum gloria. Datum Romę.

9.

¶ Magister Philippus Schlauraff

Magistro Ortvinio Gratio

10

Salutem sesquipedalem. Venerabilis Magister, sciatis quod accepi litteram vestram valde poeticaliter scriptam, sicut est consuetudo vestra. Et scripsistis:

‘Datum in Colonia, quando habuimus bona convivia:

et viximus in hilaritate, et non curavimus de gravitate’.

15

Et sic consideravi quod fuistis bene vinificatus, id est vino repletus, dicendo poeticaliter. et credo quod fuistis ebrius quando scripsistis illud dictamen. Et scribitis mihi quod debeo vobis mittere illud Carmen quod compilavi de ambulatione mea hinc inde per Almaniam, quando visitavi universitates, habens mandatum a Theologis quod debui seminare favorem eorum contra Iohannem Reuchlin, et quomodo fui ibi tribulatus a poetis qui sunt hinc inde. Faciam utique, sed vos iterum debetis mihi aliquid mittere de vestris operibus. Et dedi huic nuncio quod portaret vobis. Etiam sciatis quod composui rithmice non attendens quantitates et pedes: quia videtur mihi quod sonat melius sic. Etiam ego non didici illam poetriam, nec curo. Valete ex Bruneck in Flandria.

¶ Carmen Rithmicale magistri Philippi Schlauraff quod compilavit et comportavit, quando fuit Cursor in Theologia et ambulavit per totam Almaniam superiorem:

Christe deus omnipotens, in quem sperat omne Ens,

30

Qui es deus deorum per omnia secula seculorum,

Tu velis mihi esse propitius, quando tribulat me inimicus.

Mitte unum diabolum, qui ducat ad patibulum

5 Poetas et iuristas, qui dederunt mihi vexas,

² Ioanne 5. ⁵ florentie 4. florentie 5. ⁷ e. 4. q. 5.

¹⁰ M. 4. 5. Gratio. 5. ¹¹ Ifam 5. ¹² Consuetudo 4. ^{14. 15} Hi versus in edd. quasi prosaici essent exhibentur. ¹⁶ sic omis. 5. ²¹ Ioannē 5. ²² vos: ite 4.

²⁴ et ... quia omis. 5. ²⁶ Valete ex. 5. ³² michi esse propitius: 5.

- Præsertim in Saxonia, ubi fui studens in loyca,
 Quam docuit me Sibutus, qui est in medicina imbutus,
 Et habet antiquam vetulam, quæ vendit bonam Cerevisiam.
 Tunc est ibi unus poeta, qui vocatur Balthasar de Facha,
 10 Qui me tribulavit, quod mihi valde doloravit.
 Tunc Philippus Engentinus, qui non est vexator minus,
 Incepit unam guerram; tunc quæsi viam aliam terram,
 Et cogitavi bonam rem, ut ad Rostock irem,
 Ubi Hermannus Buschius mortificavit unum Carminibus.
 15 Tunc audiui in via, quod viget ibi pestilentia.
 Et ivi ad Gripswaldiam, quæ habet modicam Companiam.
 Et sic abivi mox, quamvis fuit statim Nox.
 Et veni ad Francfurdiam, quæ iacet apud Oderam:
 Ibi Hermannus Trebellius cum suis poematibus
 20 Multum me infamavit, et audacter blasphemavit;
 Necnon duo Osthennii, qui sunt illius discipuli,
 Qui multis cognominibus vexabant me in Civibus:
 Do hieß mich die gantz statt 'das Colnisch Copulat',
 Ita quod ambulavi in Austriam, ad meam malam fortunam:
 25 Quia Collimitius (veniat ei sanctus Anthonius)
 Fuit ibi Rector, et meus inimicator,
 Vocans me traditorem, et volens ponere ad Carcerem,
 Nisi fecisset Heckman. Sed Ioachim Vadian,
 Novum infortunium, propter Pepercornum
 30 Mecum ibi incepit, quia eum vilipendit
 In sua defensione, quamvis cum magna ratione.
 Tunc dixi quod sum innocens, et rogavi eum flens,
 Quod vellet me dimittere; tunc dixit ei tacite
 Rector bursæ liliæ, quod retineret me cum vi.
 35 Et dixit Cuspinianus, quem amat rex Maximilianus,
 Quod magistri in artibus sunt doctores in peccatis mortalibus.
 Tunc incepi inde transire, et ad Ingolstadt venire.
 Hic Philomusus habitat, et contra Theologos metrificat.
 Tunc timens eius furiam transivi ad Nurmbergam,
 40 Ubi quidam Pirckheymer, qui non est Magister,
 Fecit mihi instantiam: sed audiui ibi clam,
 Quod cum multis sociis in partibus diversis
 Magna in Coniuratione vellet stare pro Capnione,

⁶ loica. 5. ⁸ e 4. q 5. ¹⁵ Pestilencia. 5. ¹⁶ Gribswaldiā: 5. e 4. q 5.
¹⁸ Franckfurdiam: 5. e 4. q 5. ²¹ huius 5. ²⁸ fecisset 4. 5. *legerim* fuisset.
²⁹ propter 4. ³³ eis 5. ³⁹ timeus 5.

- Et contra nos Theologos facere multos libros.
- 45 Et fuit mihi dictum, quod noviter unum librum
Scripsit de usura, quam admittit Theologia,
Sicut Bononię est disputatum et per Magistros nostros probatum.
Sic ivi post unum mensem ad universitatem Lipsensem:
Ubi Richardus Crocus, qui dicitur esse Anglicus,
50 Vidit me per viam, et dixit 'illam bestiam
Ego novi Colonię'. Respondi 'noli dicere,
Quia ego non sum'. tunc dixit ad suum socium
'Iste pro Theologis est proditor Capnionis,
Et est magnus pultronus'. quod dixi magistris in Artibus,
55 Qui iuraverunt invicem accipere ei lectionem
Ita quod in posterum non amplius haberet stipendium.
Venit Mosellanus, dicens: 'ille Beanus
Deberet ad patibulum suspendi per suum collum'.
Et sic fui licentiatius et ad Erfordiam intentionatus,
60 Ubi Aperbachius me incepit tribulare,
Et Eobanus Hessus, qui nunquam fuit fessus
Querere in plateis, ut percuterent me cum pugnis;
Et multum terribiliter vexavit me bis vel ter,
Et dixit ad studentes: 'frangatis ei dentes,
65 Quia Theologicus et Reuchlin est inimicus'.
Tunc dixit Crotus Rubianus: 'unde venit iste Beanus,
Qui non est nobis notus?' dixi quod sum promotus.
Respondit: 'eatis utique'. Tunc volui revertere
Statim ad Coloniam, vadens per Buchoniam:
70 Sed dixit quidam socius, quod Mutianus Ruffus
Esset in itinere, et posset me percutere.
Tunc ivi per Campaniam, et veni iterum in Misniam.
Quod fuit ibi subito dictum Esticampiano,
Qui misit suos discipulos, qui traxerunt me cum crinibus.
75 Et dixit Spalatinus, qui est eius vicinus,
Quod etiam ex parte sua darent mihi verbera.
Ergo satis percussus veni ad quoddam Nemus,
Ibi quidam diabolus, vel certe malus Angelus
Sturnum ad me portavit, qui ubi cognovit,
80 Dedit mihi alapam: tunc ivi ad Franconiam,
Ubi est fluvius Menus. ibi Ulrichus Huttenus

45 librum 5. 59 sic *omis.* 5. licenciatus: 5. 60 Incepit 5. *Olim dedi* Ubi Aperbachius me incepit tribulare *acrius*, 65 et *omis.* 5. 66 Beanus? 4.5. 67 notus. 4.5. 71 .Et 5. 76 michi 5. 77 quodam 4.5. 80 michi 5. 81 Ulrichus 4.

- Iuravit levatis digitis, quod vellet me percutere virgis,
 Si vellem ibi stare: tunc cogitavi meum salutare,
 Vadens hinc in Sueviam, ad civitatem Augustam:
 85 Ibi Conradus Beutinger, cui non placet Brulifer,
 Noluit me permittere, quod possem hic quiescere.
 Tunc præterivi Studgardiam, quia habet ibi stantiam
 Reuchlin ille hereticus, qui fuit mihi suspectus.
 Tunc ad Tubingam abii: hic sedent multi socii
 90 Qui novos libros faciunt et Theologos vilipendunt:
 Quorum est vilissimus Philippus Melanchtonius,
 Sicut ego cognovi; et igitur deo vovi,
 Si viderem illum mortuum, quod irem ad sanctum Iacobum.
 Fuit et Bebelius, et Iohannes Brassicanus,
 95 Et Paulus Vereander, die schworen alle mit ein ander,
 Quod vellent me percutere, si non vellem recedere.
 Sed quidam hic Theologus, cum nomine Franciscus,
 Sua cavisatione portavit me ex illa regione.
 Tunc cogitavi ire, et ab istis poetis venire,
 100 Et ivi ad unam patriam, quam dicunt Argentinam.
 Ibi in media via facta est una rebaldria,
 Quia Nicolaus Gerbellius cum suis disputationibus
 Confudit me in populo, quod steti in magno scandalo.
 Venit Sebastianus Brant, der nam mich bei der hant,
 105 Dicens 'mihi sequere: nos volumus navigare
 Ab hinc in Narragoniam propter tuam stulticiam'.
 Et fuit ibi Schurerius, qui est pinguis socius;
 Ipse me derisit, et dixit 'herr, ir mußsent mit
 Biß ins Schlauraffen landt: do seynt ir vast voll bekandt'.
 110 Collegi meam tunicam, et cepi inde fugam
 Pergens ad Sletstadium: cum vidi Wimphelingum,
 Qui habet unum pellicium, quod est bene impinguatum,
 Necnon Iacobum Spigel, qui dixit: 'wo her, du daubengigel?'
 Respondi quod ex Suevia: tunc dixit quod sum bestia.
 115 Et ego fui iratus: tunc dixit mihi Kirherus,
 Quod irem ad Athenas, et discerem græcas litteras.
 Et fuit etiam Sapidus cum multis suis scholaribus,
 Dans mihi disciplinam: tunc invocavi cælorum reginam.
 Tunc exclamavit Storckius: 'volvamus hunc de gradibus'.
 120 Respondit ei Phrygio: 'parcamus sacerdotio'.

85 non 5. 88 mihi 5. 95 einander 5. 99 illis 5. 104 bey 5. 105 michi 5.
 108 muffed 5. 113 dauben gigel 5. 115 Iratus: 4.5. 116 literas 5.

- Venit Beatus Rhenanus, querens an sum Almanus.
 Respondi 'sum ex Flandria'; tunc statim duo verbera
 Acepi super capite, quod vix potui audire.
 Et ivi hinc ad Haganaw: do wurden mir die augen blaw
 125 Per te, Wolffgange Angst, Gott gib das du hangst,
 Quia me cum baculo percusseras in oculo.
 Accurrit autem Setzerius, qui vix est Baclarius,
 Cum uno magno volumine percutiens me in latere,
 Quod non habui spiritum: tunc oravi illum socium,
 130 Quod facerem confessionem, quia haberem Contritionem;
 Sed ego in noctis medio surrexi de cubiculo
 Et ivi ad Friburgiam, querens misericordiam:
 Sed ibi multi nobiles, armati et horribiles,
 Reuchlin defenderunt, et mihi mortem minaverunt;
 135 Necnon unus vetulus, qui vocatur Zasius,
 Ille antiquus iurista, quesivit an sum Scotista?
 Respondi 'doctor sanctus est mihi autor summus':
 Tunc fecit me risibilem, quod habui pudorem.
 Et statim quidam Amorbach spricht 'Ich wyl eyn anders machen,
 140 Und langent mir die brietschen her, so wil ich in eyn newes lern'.
 Sic fui hinc fugatus, quia sum ad miseriam natus,
 Et veni Basileam, ubi vidi quendam
 Qui Erasmus dicitur, et multum honoratur.
 Tunc dixi 'cum licentia, dicat vestra excellentia,
 145 Si estis Magister nostrandus, vel statim qualificandus'.
 Respondit ipse 'utique': tunc sivi eum stare.
 Sed in domo Frobenii sunt multi pravi heretici,
 Necnon Glarianus, qui imposuit mihi manus
 Percutiens in dorsum, et proiciens deorsum.
 150 Et dixi 'per tuam lauream fac mecum misericordiam'.
 Tunc ivi ad Naviculam abiens Wormaciam,
 Ubi in hospicio cum Theobaldo medico
 Fuit mihi lis, quia de Theologis
 Dicebat multa scandala: tunc dixi cum modestia
 155 'Vos estis homo stolidus': et statim unus Caseus
 Stetit mihi in capite; et sic recessi cum vulnere
 Usque ad Moguntiam, ubi mihi gratiam
 Fecit predicator Bartholomeus decimator,

124 Hagenaw: 5. 125 : Got 5. 139 will ei 5. 140 läget mir die prütschē
 her: so wil ich in ei neues 5. 144 licencia: 5. excellencia 5. 150 : Fac 4.
 153 mihi 5. 155 : Et 4. 157 gratiam 5.

- Dans mihi hospitium et iurans per deum vivum,
 160 Si ivissem ad Coronam, quod acceperis vexationem bonam,
 Quia ibi commensales sunt valde nequitiales,
 Nicolaus Carbachius qui legens pro scholaribus
 Exponit Titum Livium: tunc reperi Huttichium,
 Qui ex antiquo odio percussit me cum scamno,
 165 Quod feci unum bombum: tunc dedit mihi pugnum
 Doctor Conrat Weydmann: ich sprach 'wie sal ich das vorstan?'
 Tunc trusit me Iohan Konigsteyn, quod cecidi de gradibus.
 Et sic post hoc periculum contuli me ad Rhenum,
 Ubi cum ambulavi, visus est mihi in navi
 170 Doctor Thomas Murner, ordinis minorum Frater,
 Qui dixit 'nisi parcerem propter meam dignitatem,
 Statim coram omnibus iaceres hic in fluctibus'.
 Respondi 'quare hoc?' tunc dixit 'Schweyg, du holtzbock:
 Es leygt mir noch im sin, quod fecisti Doctori Reuchlin'.
 175 Sic ivi ad Coloniam, et inveni bonam companiam,
 Quamvis mihi Buschius cum suis auditoribus
 Et Iohannes Cæsarius, qui legit ibi Plinius,
 Facerent instantias: quia non curavi has,
 Sed steti cum Theologis, et vixi in letitiis,
 180 Und gab nit ein har auff den grafen von newen Ar,
 Quamvis sit poeticus: quia Pepercornus
 In suis dictaminibus dicit de nobilibus,
 Quod quamvis sunt clari, non possunt excusari,
 Et debent sibi solvere pro sua Obscuritate.
 185 Et sic est finis: propter honorem Universitatis.

10.

Magister Noster Bartholomeus Kuckuck

Magistro Ortvinio

Salutes innumerabiles cum summa veneratione a parte ante. Venerabilis
 5 Magister, non facto præambulo, aut multo circuitu verborum habetis scire
 sicut nuper scripsistis mihi quod deberem vobis notificare qualiter nego-
 cium in causa fidei stat hic: sciatis quod bene stat, sed nondum exivit
 Sententia diffinitiva. Et est hic unus Iurista qui vocatur Martinus Gronigen,
 Doctor Senensis, ut ipse dicit, satis prætensus et superbus. Ipse debet

¹⁶⁶ fol ich dz verftan. 5. ¹⁶⁷ : Io. konigfteyn 4. 5. ¹⁷³ ? Tunc 4. Schweig 5.
 holtz bock. 5. ¹⁷⁴ ley 5. ¹⁷⁶ auditoribus 4. ¹⁷⁷ æ 4. 5. ¹⁸⁰ : vff 5.
² M. 4. 5. ³ M. O. 4. 5. ⁷ . Sciatis 4. Sciatis 5. nū-|dū 4. ⁸ i. e. Gröning.

latinisare Speculum oculare, et est valde p̄sumptuosus, quia cupit vi-
deri. Aliqui laudant eum, et quēsiui nuper ex eis: 'Quid plus scit quam
alius?' Tunc dixerunt, quod habet bonam notitiam in gr̄eco. Et sic vi-
detis quod non est curandum de eo, quia gr̄ecum non est de essentia
Sacre scripture. Et credo quod non scit unum punctum in libris Sen-
tentiarum. Nec ipse posset mihi formare unum Syllogismum in Baroco
aut Celarent, quia non est logicus. Ipse nuper vocavit me asinum: et
dixi ei: 'si es ita audax, tunc disputa mecum': et tibiavi eum audacter
Et tacuit. Tunc ulterius vexando eum dixi 'Ego arguo quod tu sis asi-
nus: Primo sic: Quicquid portat onera, est asinus: tu portas onera: ergo
es asinus. Minorem probo, quia tu portas istum librum. Et fuit verum,
quia ipse portavit unum librum quem dedit Iacobus de Questenberg ad
studendum intus contra Magistrum Nostrum Iacobum de Hochstraten. Tunc
non fuit ita prudens quod negaret mihi Maiorem, quia non potuissem pro-
bare: sed bene scivi quod nihil scit in logica. Dixi ergo ad eum 'Domine
doctor, Vos vultis vos intromittere in negotio Theologorum, quod non est
in facultate vestra: ego suaderem vobis quod dimitteretis, quia vos non
intelligitis materiam istam: alias potestis venire ad damnum, quia Theo-
logi non volunt quod Iuristę debent tractare causas fidei'. Et statim ille
iratus dixit 'Ego non solum intelligo istam materiam, sed etiam video
quod tu es una maledicta bestia'. Tunc fui etiam commotus et surrexi:
et fuit inter nos magna rixa in die illa. Dixitque mihi Magister Noster Pe-
trus Meyer plebanus Franckfordiensis 'Eamus ad hospitium pro come-
dere, quia est tempus ad prandium; permittatis stare istum bonum virum,
quia non intelligit facta sua: ipse adhuc deberet ire ad scholas desuper':
sed debetis scire, Magister Ortvine, quod volumus pulcherrime vindicare
istam iniuriam: ipse est studens Coloniensis, et stetit in bursa montis,
quod ego pro certo scio: ergo faciatis quod universitas citat eum: tunc
volumus eum declarare periurum, quia est inmatriculatus in matricula
universitatis et fecit iuramentum quod vult procurare bonum universitatis:
sed nunc stat cum Iohanne Reuchlin contra universitatem. Et rogo quod
velitis hoc statim facere, et mittatis mihi librum Ioannis Pfefferkorn qui
intitlatur 'Defensio Ioannis Pepericorni contra famosas'. Ego vidi nuper
unum socium portare huc, et vellem ita libenter habere quod cor dolet
mihi inde, quia talis liber habet multas propositiones subtiles. Dominus
deus [noster in ęterna gloria] det vobis salutem et pacem. Amen.

³ noticiā 5. ⁴ quia] Q; 4. q [i. e. quod] 5. effencia 5. ^{5,6} Sentencia 5.
¹² de omis. 5. ¹³ M. N. 4. M. N. 5. ¹⁵ bene om. 5. ¹⁷ Ego 4. Quia 5. ¹⁸ Q; 4. Quia 5.
¹⁹ e 4. q 5. ²⁰ ego 5. S; 4. ²² M. N. 4. 5. ²⁴ illū 5. ²⁵ fetā 4. fcolas 5. ²⁶ M. 4.
²⁷ Ipse 5. Colo. 4. Burfa Montis 5. ²⁹ in matriculat⁹ 4. imatriculat⁹ 5.
³¹ S; 4. fed 5. I. R. 4. ³² michi 5. I. P. 4. Ioānis P. 5. ³³ I. P. 4. Io. Pe-
pericorni 5. ego 5. ³⁵ michi 5. Quia 5. ³⁶ noster... gloria non habet 4.

11.

¶ Iodocus Sartoris

Magistro Ortvino Gratio

Salutem sempiternam et novum annum cum bona fortuna sicut est in
 5 mundo, et plus si est possibile, opto vestre dominationi, quę debet scire
 quod adhuc bene succedit mihi de gratia dei, qui tribuit mihi misericor-
 diam suam, et sicut dicit Psalmista, 'Exaudivit dominus deprecationem
 meam; Dominus orationem meam suscepit'. Quia oro cotidie pro pec-
 10 catis meis, et peto quod dominus noster Iesus Christus velit mihi custo-
 dire animam et corpus. Sed tamen magis animam Quia corpus est pul-
 vis: et sicut dicit sacra scriptura, 'Pulvis es et in pulverem reverteris'.
 etiam spero quod non male succedit vobis Quia quando unus habet istam
 gratiam a deo quod semper penitet de peccatis suis, et orat devote ora-
 tiones suas, etiam si non sepe ieiunat, tunc dominus deus non vult quod
 15 male succedit ei. Ego scio quod habetis bonam Conscientiam, et semper
 estis in studio volens procurare bonum ecclesię. Quia scio bene quo-
 modo nuper scripsistis unum librum contra quendam hereticum Ioannem
 Reuchlin et fuit ita magistraliter compilatus quod habui admirationem
 exinde. et dixi ad unum cursorem de ordine predicatorum qui circun-
 20 portavit talem librum: 'Ego credo quod iste homo habet duo capita, quod
 potest ita scientifice praticare unam rem'. Sed intellexi etiam ab illo Cur-
 sоре, quod scribitis commentum super librum Magistri nostri Arnoldi de
 Tungari quem articulatum composuit de propositionibus hereticalibus Spe-
 culi Ocularis. Mittatis mihi quando est perfectum tale Commentum. Quia
 25 scio quod proculdubio erit mirabile, exponens omnia argumenta, et nota-
 bilia et propositiones et conclusiones et corolaria, quę pauci bene intelli-
 gunt, quia ille Magister noster est nimis subtilis in scriptis suis, sicut
 communiter Albertiste in via sua. Sed non debetis mihi pro malo habere
 quod laudo Albertistas, cum vos estis Thomista, quia non est magna dif-
 30 ferentia, et multum concordant in aliquibus. Sed doctor sanctus est pro-
 fundior, et hoc habet ex speciali inspiratione Spiritussancti: quapropter
 etiam dicitur Doctor sanctus, quamvis Reuchlin non vocat eum sic in suis
 scripturis, et propterea est hereticus et maneat in nomine diaboli. Ego
 nuper fui iratus super unum Iuristam qui defendit eum, Et scripsi unum
 35 carmen metricum contra eum. Etenim soleo poeticare etiam, quando sum

³ M. 4. ⁵ e 4. q 5. ⁶ michi 5. mī 5. (et sic solet, ubi non michi) ⁸ meā
 dñs 4. meam omis. 5. ¹⁰ fed 5. pulvis 2 5. ¹² : etiā 4. ¹⁴ etjfi 5. e 4.
 q 5. ¹⁵ . ego 5. ¹⁶ e 4. q 5. ¹⁷ . I. 4. 5. ¹⁹ . Et 4. circūportavit 5.
²¹ . fed 5. ²⁶ Et Cōclusiōes 4. ²⁸ e 4. q 5. ³⁰ Et 4. ³⁴ . et 5. ³⁵ etenī 5.

solus, ex Arte metrificandi Bebelii quę est multum subtilis. Est autem hoc Carmen.

Astripotenti dei Mater venerabilis Christi,
Da precibus famuli aures benignas tui:
Qui te orat, Maria, pro sancta Theologia,
Contra quam scribit Reuchlin Iurista malus,
Non clarificatus nec desuper illuminatus,
Qualiter esse debet qui vult placere tibi.
Ergo tuum natum memento habere rogatum,
Ut subvenire velit huic facultati suę

Et est Elegiacum et scanditur sicut primum metrum in Boetio incipiens 'Carmina qui quondam studio etc.' Sed nuncius non dixit mihi quod vult ita cito recedere, alias volui vobis misisse plura metra quę scripsi pro defensione ecclesię et fidei. Ergo cogitate quod mittatis mihi tale commentum a vobis practicum. tunc iterum volo vobis aliquid novi mittere. Valete raptim faustum zelose Datum Olmuntz in Moravia.

12.

☉ Magister Wilhelmus Lamp

artium Magister

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Reverende Vir, secundum quod dixistis et mandastis mihi quod statim quando venio ad Romam, debeo vobis scribere quomodo transivit mihi in via per omnia et quomodo sto quoad sanitatem corporis Sciatis quod de gratia dei adhuc sum sanus, et vellem etiam de vobis libenter audire quod estis sanus. Sed spero, si vult dominus deus, quod estis sanus. Et facio vobis notum qualiter statim quando veni ad Maguntiam in hospitium Corone, tunc inveni ibi quosdam viros qui loquebantur de Causa fidei, et erant pro Doctore Reuchlin, et quando viderunt quod ego sum Coloniensis, adhuc magis loquebantur et fecerunt mihi in despectum. Et laudaverunt Iohannem Reuchlin et parvipenderunt Magistros nostros in Colonia et dixerunt quod essent vespertiliones qui nihil habent agere in luce, sed volant in tenebris, et tractant Obscuritates. Tunc ego dixi 'Audiatur pars altera', et alligavi Flores legum. Et ipsi inceperunt me irritare multis malis verbis, quod dixi: 'Quid mihi cum Reuchlin? Per-

¹⁰ facultati 4. ¹¹ Incipiens 4. ¹² studio 25. non habet 4. michi 5. ¹³ : q̄ 4.
¹⁴ e 4. q̄ 5. michi 5.
¹⁵ Guilhelm⁹ 5. ²⁰ M. 4. ²⁴ michi 5. ²⁵ fan⁹ et 5. ²⁸ e 4. q̄ 5. ³⁰ d'fpetū. 5.
³¹ I. reuchlī 5. ³³ obscuritates. 5. ³⁴ alligavi sic 4. 5. ³⁵ Permittatis 4.

mittatis me comedere pro pecunia mea'. Et potestis dicere 'domine Wilhelme, vos debuissetis perseverasse et audacter respondisse ipsis'. Sciatis quod non est faciendum in isto loco. Et audiui quod nuper unus in isto hospitio fuit percussus cum uno scamno, quod defendit Magistrum nostrum
 5 Iacobum de Hôchstraten. Quia isti socii qui vadunt ibi ad mensam, sunt valde terribiles, et habent gladios et spados: et unus ex eis est Comes et est longus vir et habet albos crines. Ipsi dicunt quod accipit cum manibus suis unum virum armatum et iactat eum ad terram. Et habet gladium ita longum sicut gigas. Quando vidi eum, tunc tacui et permisi eos
 10 loqui. Sed cogitavi quod vellem vobis scribere, sed protunc non statim habui nuncium. Sed quando veni ad Wormatiam, intravimus ad unum hospitium, ubi sunt multi doctores, qui sunt assessores in Iudicio Camere. Ibi dicebant mirabilia contra Theologos. et audiui quod citaverunt Iohannem Pfefferkorn propter Stormglock. Et dixit unus: 'vos videbitis quod adhuc in
 15 paucis annis auferentur isti Magistri nostri et non erunt amplius'. Tunc dixi: 'Quis tunc prædicabit vobis et docebit in fide Catholica?' Respondit ille: 'Hoc faciunt docti Theologi, qui intelligunt scripturas, sicut Erasmus Roterodamus, Paulus Ricius, Iohannes Reuchlin et alii'. Tunc tacui et cogitavi mecum 'Stultus stulta loquitur'. Et sedit unus in mensa nomine
 20 Theobaldus Fettich, qui pronunc est Doctor Medicine, et cognovi eum, quia olim stetit Colonię in bursa montis: ipse multo plura dixit quam alii. Et dixi ei: 'Vos debetis recordare quod fecistis Iuramentum Rectori et Universitati Coloniensi'. Respondit quod merdaret super nos omnes. Sed transeant illa. Postea quando exivimus Wormaciam, venerunt quidam viri
 25 terribiles in equis, habentes balistas cum telis et volentes nos sagittare. tunc socius meus clamavit 'Iesus, Iesus'. et ego habens bonum cor dixi quod non debet ita clamare, et dixi ad illos viros 'Domini gratiosi, nolite sagittare nos, quia non sumus induti cum armis, et non sumus inimici vestri, sed sumus clerici, et tendimus Romam pro beneficiis'. Tunc unus
 30 dixit: 'Quid ego curo beneficia? Detis mihi pecuniam et sociis meis quod habemus bibalia, vel diabolus debet vos confundere'. Tunc si volumus venire de ipsis, oportet quod dedimus ipsis .ii. florenes. Et ego dixi occulte: 'Bibite quod diabolus benedicat vobis'. Et postea socius meus dixit: 'Quid vobis videtur, volumus illos citare ad Curiam Romanam?'
 35 tunc dixi quod non est possibile, quia non scimus nomina ipsorum. Deinde per multam merdam ivimus ad Augustam, et valde pluit, et etiam ita ninxit quod non potuimus aperire oculos nostros. Tunc dixit socius meus 'o diabole, quomodo friget me. Si essem adhuc Colonię, ego non vellem ire

⁴ M. 4. 5. ⁵ . q. 5. ⁷ Crines 4. ⁹ . quando 5. ¹¹ . f. 5. ¹² affeffores
 omis. 5. e 4. e 5. ¹³ I. 5. ¹⁵ Io. 5. ²⁰ e 4. ²² recordare 5. ²³ . fed 5.
²⁶ . Tūc 4. . Et ³⁶ Iuim⁹ 4. 5. . Et etiā 4. etiā 5. ³⁷ meus omis. 5.

ad Curiam Romanam'. Et ego risi. In hospitio autem erat una pulchra virgo; et de nocte fecerunt choream, et socius meus chorisavit etiam. Et dixi ei quod non deberet facere: Quia iam est Magister, et non deberet exercere istas levitates. Sed ipse non curavit, et dixit mihi: 'Si illa virgo vellet mecum dormire per unam noctem, ego vellem de merda eius comedere unam libram'. Et non potui amplius audire, sed allegavi Ecclesiastes .I.: 'Vanitas vanitatum et omnia vanitas', et ivi dormitum. De mane venimus ad Lanßpergk, ubi socius meus supposuit ancillam hospitis per noctem. Et de mane quando exivimus hospitium, tunc equus suus claudicavit, et dixi: 'supponatis amplius ancillas'; sed unus faber iuvavit ei. Et postea venimus ad Schangaw, ubi emimus pulchra specula. Deinde ivimus versus Inspruck. Tunc fuit ita mala via quod Equi non potuerunt ire; et fuit ita profunda merda quod transivit Equis ad ventres superius. Et sic post multas tribulationes venimus Insprucken, ubi fuit dominus Imperator et eius vasalli et Curiales et satrapæ et milites et armigeri, habentes vestes sericas et catenas aureas in collibus suis. Et aliqui fuerunt terribiles cum barbis et birretis scissis militariter. Et timui comedere in hospitio, quia audivi unum dicentem: 'Si esset Imperator, ipse vellet suspendere omnes Curtisanos, quia vadunt Romam et discunt nequitias. Ibi etiam decipiunt se invicem pro beneficiis, et vexant alios beneficiatos in Almania, et faciunt quod pecunia venit ad Romam de Almania': Et sic vidi quod isti Curiales non curant deum neque homines: et ergo peribunt sicut pulvis a facie venti. Postea transivimus per unum montem qui fuit plenus nive et est ita altus, quod credo quod transit ad medium Celi. Et fuit ita magnum frigus super illum montem, quod putavi habere febrem, et cogitavi de stufa mea Colonie. Dixit autem socius meus: 'O si haberem pellicium meum'. Tunc dixi ei: 'Vos semper queritis de frigiditate quando estis in Campo, et quando venitis ad hospitium, tunc vultis supponere. Non scitis quod coitus etiam infrigidat?' Respondit ipse quod non videtur sibi quod infrigidat, sed calefacit. Et debetis scire, Magister Ortvine, quod in vita mea non vidi unum hominem ita luxuriosum: semper quando intravimus unum hospitium, tunc primum verbum fuit ad famulum hospitis: 'O famule, non habemus aliquid pro genibus? [Datulus meus stat michi ita dure: ego scio quod vellem cum eo nuces supra percutere.]' Deinde venimus ad Tridentum. Et parcat mihi dominus, et vos etiam non habeatis mihi pro malo, quod scribo vobis veritatem: quia ibi etiam semel

¹ rhomanam. 5. ² : Et 4. ³ iam omis. 5. ⁴ . Et 4. michi 5. ⁵ Ego 4. Ego 5. ⁶ Lanßperg 5. ⁷ cras ante amplius adiecit 5. ⁸ Inspruck 4. 5. ⁹ Insprucken 4. Inspruckeu 5. ¹⁰ e 4. q 5. ¹¹ rhomam 5. ¹² etiam 5. et 4. ¹³ Et 5. ¹⁴ rhomam 5. ¹⁵ uon 5. ¹⁶ Frigus 5. ¹⁷ tunc 5. ¹⁸ : Et 4. , tunc non habet 4. ¹⁹ Infrigidat 4. 5. ²⁰ Ita 4. 5. Semp 4. quando 5. ²¹ Hospitium 5. ²² Datulus ... percutere. non est in 4. ²³ . Quia 4. 5.

purgavi renes vadens occulte ad prostibulum. Sed postea de nocte oravi horas de beata virgine pro peccato illo. Fuerunt ibi multę gentes, volentes ire ad Veronam, et facere ibi mirabilia. Et dicebantur nobis grandia, quomodo Imperator velit captivare Venetiam. Et vidimus bombardas et
 5 alia multa qualia non vidi in diebus vitę meę. Et una Sabbatorum venimus ad Veronam. Illa est pulchra Civitas habens muros, castra et fortalitia. Et vidimus ibi domum Ditheri de Bern, ubi ipse habitavit. et ibi superavit et mortificavit multos gigantes qui bellaverunt cum ipso. Postea volentes procedere, diu non potuimus propter metum Venetianorum, quia
 10 dicebatur quod essent in campo. Et fuit verum. Quia postea apud Mantuam audivimus eos bombardare, quia iacebant ante Brixiam. Et dixit socius meus: 'Hic natus fuit Virgilius'. Respondi: 'Quid curo illum pagani-
 num? Nos volumus ire ad Carmelitas et videre Baptistam Mantuanum qui in duplo est melior quam Virgilius, sicut ego audivi bene decies ab Ort-
 15 vino'. et dixi ei, quomodo semel reprehendistis Donatum, quando dicit: 'Doctissimus poetarum fuit Virgilius vel optimus plebis'. Et dixistis 'Sed esset Donatus hic, ego vellem ei in faciem dicere quod mentitur: quia Baptista Mantuanus est super Virgilium'. Et quando venimus ad claustrum Carmelitarum, dicebatur nobis quod Baptista Mantuanus est mortuus. Tunc
 20 dixi 'Requiescat in pace'. Deinde venimus ad Bononiam, ubi fuit Sanctissimus et etiam rex Francię. Ibi audivimus missam Papalem, et accepimus multas indulgentias pro omnibus peccatis, tam venialibus quam mortalibus, et fecimus confessionem. Tunc fuit ibi Reverendus pater frater Iacobus de Hochstraten Magister noster et inquisitor heretice pravitatis.
 25 Et ego videns eum dixi: 'O pater reverende, quid excellentia vestra facit hic? Ego putavi quod estis Rome'. Tunc dedi ei litteras vestras et litteras Magistri nostri Arnoldi de Tungari: tunc respondit mihi quod vult impetrare per regem Francię, quod Reuchlin debet declarari hereticus, et speculum Oculare debet comburi. Interrogavi autem eum: 'Intelligit tunc
 30 etiam Rex istam materiam?' Respondit: 'Licet ipse non intelligit per se, tamen Theologi in Parrisia instruxerunt eum; et confessor suus Wilhelmus Parvi, qui est vir zelosus, dixit ei in confessione quod non vult eum absolvere nisi vult facere cum Papa quod Reuchlin declarabitur hereticus'. Et gavisus sum valde et dixi 'det dominus deus quod fiat secundum verba
 35 vestra'. Et inveni ibi multos Curtisanos mihi notos, et invitavi eos ad hospitium. Deinde ivimus ad Florentiam, quę est ita pulchra Civitas sicut est in mundo. Et postea Senam, ubi est universitas, sed sunt pauci Theologi. Postea sunt parvę Civitates, et una vocatur Monteflascon: Ibi bibi-

⁵ in vita mea. 5. ⁷ Et ibi 4. ⁸ postea 4.5. ¹³ Carmilitas 4.5. Baptista Matuanū 4. ¹⁵ Quomodo 4. ²⁰ Deinde 5. ²¹ e. 4. q. 5. ²⁶ tunc 5. lras (bis) 4. litteras tum lras 5. ²⁷ : Tunc 4. ²⁸ : Et 4. ³¹ . Et 4.5. ³⁶ hospiciū. 5. q 4.

mus optimum vinum, quale non bibi in vita mea: et interrogavi hospitem quomodo vocatur illud vinum? Respondit quod est lachryma Christi. Tunc dixit socius meus: 'utinam Christus vellet etiam flere in patria nostra'. Et sic bibimus bonam positionem. Et post duos dies intravimus Romam. Laudetur deus qui liberavit nos de multis tribulationibus quę sunt in tota via, necnon in mala Scarparia. Sed nunc in Curia non intellexi aliqua nova, nisi quod vidi hic unum Animal bene ita magnum sicut quatuor equi, et habet rostrum ita longum sicut ego, et est mirabilis creatura. Quando vidi, tunc dixi: 'Mirabilis deus in operibus suis'. Ego vellem dare unum florenum quod videre deberetis illam bestiam. Sed credo per deum¹⁰ quod satis bene expedivi me scribendo. Vos similiter faciatis, alias nunquam vobis scribam. Et valetē saniter. Datum raptim Romanę Curię.

13.

¶ Thomas Klorbius

humilis Theologię doctor

15

Magistro Ortvinio

Salutem.

Quia scriptum est 'vexatio dat intellectum': Ergo non debetis mihi habere pro malo quod modicum teneo vobis oppositum, cum ego facio in bonam partem. Vos nuper scripsistis in uno dictamine de uno Magistro²⁰ nostro, quod est valde doctus, et est Doctor multorum annorum, et est profundus Scotista, et est valde cursivus in libris Sententiarum; etiam scit mentetenus totum librum Doctoris sancti de Ente et Essentia, et Fortalitium fidei est ei sicut Pater noster; et per artem memorativam impressit sibi formalitates Scoti sicut ceram; et ultimo scribitis quod est²⁵ membrum decem universitatum. Parcatis mihi, vos estis incongruus: quia unum membrum non potest habere plura corpora: sed per contrarium unum corpus bene habet plura membra: Quia corpus humanum habet caput, pedes, manus, brachia, ventrem, priapum, vel vulvam si est mulier; et pes est membrum hominis, et caput est membrum hominis .etc. et totum³⁰ Corpus hominis habet sub se illa membra, et illa membra subsunt huic Cor-

⁴ post] p⁹ 5. ⁵ Fortasse Lampius quoque 'nescivit quod est poeta' et scripsit:

Laudetur deus qui liberavit nos de multis tribulationibus
Quę sunt in tota via, necnon in mala scarparia.

⁶ . fed 5. ⁸ cteatura: Quādo 4. ¹¹ Alias 4. ¹² Rhomanę 5.

¹⁶ M. 4. ¹⁹ Ego 4. ²² . Etiā 4. ^{23.24} fortaliciū 5. . Et 4. ^{24.25} Impressit
4.5. . Et 4. ²⁶ Quia 4.5. ²⁷ membrū 4. ²⁸ . Quia 4. Quia 5. ^{28.29} Caput
4.5. . Et 4. ³⁰ . Et 4.5.

pori, sicut species suo generi: sed nullum istorum membrorum habet sub se plura Corpora. Sed si velitis dicere quod talis Magister noster est Corpus decem universitatum, iterum ego vellem reprehendere vos, quia ibi putaret aliquis, quod decem Universitates essent membra illius magistri nostri, et quod ipse constaret ex decem universitatibus; quo posito fuerit scandalum illis x universitatibus et ipse minorarentur exinde: cum unus homo (quia etiam magistri nostri, sicut scitis, sunt homines) diceretur esse dignior tot universitatibus: quod est Casus impossibilis, quia etiam Doctor sanctus non est plus quam x Universitates. Quomodo ergo volumus emendare, quod dicimus recte? Advertatis, quia est questio multum difficilis; et quamvis pertinet ad grammaticalia, tamen etiam plures Magistri nostri non sciunt. Ille ergo qui est immatriculatus in decem universitatibus, etiam ad tempus studuit in eis, audiens lectiones, et servans statuta, facto etiam et servato iuramento, exhibens honorem Magistris et doctoribus, potest dicere: 'Ego sum membra decem Universitatum', et non 'membrum'. Et non est oratio incongrua, quamvis sit ibi disconvenientia in numero: quia fit ibi appositio, sicut in Virgilio 'Formosum pastor Coridon ardebat Alexim, Delitias domini': quia ibi etiam Alexis, qui est solum unus rusticus, dicitur esse delitię per appositionem. Et credatis mihi quod est una subtilitas valde notabilis. Ego didici quando steti Lovanię, et nondum fui bacularius, quando hæc materia fuit disputata per quatuor dies. Non habeatis pro indignatione, quia ex bono scripsi vobis et Valet. Datum Confluentię.

14.

¶ Magister Otho Hemerlin

Magistro Ortvinio Gratio

Salutis maximam Copiam. Venerabilis Magister, dominatio vestra magnam gratiam fecit mihi mittendo illum notabilem librum Iohannis Pfefferkorn, qui intitulatur 'Defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas'. Ego non possum admirari satis, quod sic notabiliter et excellenter ille vir reprehendit Iohannem Reuchlin. Et dixi quando legi: 'Iste Reuchlin deberet libenter esse mortuus'. Sed plebanus quidam existens bonus Reuchlinista, semper opponit mihi Arguens a maiori ad minus. Et heri ante vespas quando ivi secum spaciatum, hæc verba exiverunt ab ore suo: 'Si Theologi non obtinuerunt contra Reuchlin in Almaniam, multo minus obtinebunt

¹ . Sed 4. S₃ 5. ³ . Quia 4. 5. ⁶ . x. 5. ⁸ . ipse 4. ipse 5. ⁹ . x. 5. ¹¹ . Et 4. 5. ¹⁵ . x. 5. ¹⁶ Oratio 4. Oratio 5. disconientia 4. . Quia 4. . Q₃ 5. ^{17, 18} Alexem 4. ¹⁹ . Quia 4. . Q₃ 5. ¹⁹ Appositione 4. ²⁰ Leuonię 4. 5. ²¹ quato 4. ²⁵ M. 4. ²⁸ michi 5. Iohannis 5. ²⁹ Iohannis 5. ³¹ Io. 5. ³² plabanus 4. exūs 5.

in Curia Romana, quia in Italia sunt doctissimi viri, et statim intelligent stultitiam et vanitatem Theologorum, quia Romę non curantur tales frascarię. Et etiam dixit: 'Quale signum est hoc, quod Theologi non audent nominibus propriis scribere contra Iohannem Reuchlin et coherentes, sed subordinant unum bufonem qui neque honorem neque bona habet per-⁵ dere, et huic adscribunt libros?' Tunc respondi ego: 'Pfefferkorn quidem composuit materiam, sed Magister Ortvinus postea latinisavit'. Dixit plebanus: 'Bene scio quod Ortvinus composuit hoc latinum, quia statim cognovi stilum suum; etiam scio quod ipse Ortvinus est de bona progenie, scilicet sacerdotali. Sed dicatis mihi unum: Vos habetis fateri quod Pfeff-¹⁰ ferkorn non scit Alphabetum latinum. Et si non scit alphabetum, multo minus scit legere. Et si non scit legere, multo minus scit intelligere. Et si non scit intelligere, multo minus scit scribere et componere. Et si non scit legere neque intelligere neque scribere, multo minus scit disputare de istis quęstionibus quas nemo potest sapere nisi sit profundissimus litte-¹⁵ ratus. Quomodo ergo est possibile quod ipse composuit hanc materiam vel latine vel teutonice vel hebraice? Respondi quod videtur mihi quod Pfefferkorn habet ita illuminatum intellectum, et ita sepe audivit istam materiam quod adiuvante deo et ex instinctu spiritussancti bene potest disputare desuper. Et causa illa est ita facilis, quod Reuchlin posset vinci²⁰ in ea etiam per uxorem Pfefferkorns'. Dixit plebanus: 'Verum est hoc. Quia credo quod uxorem Iohannis Pfefferkorn non vincerent quinque iuvenes quadrati rustici ex Westphalia, multo minus Iohannes Reuchlin, qui est senex et debilis et per Consequens impotens, poterit eam vincere. Sed miror quod Sanctissimus dominus Papa et etiam Imperator noster permit-²⁵ tunt tanta scandala fieri per istum Iudaicum bufonem, quod debet stare in loco sacro et prædicare populo et dare benedictionem, et facere talia, quę si faceret unus laycus qui fuisset semper Christianus, tamen nihil boni deberemus suspicari de eo; multo minus de Iudęo baptizato, qui non debet probari quod fuerit bonus Christianus, nisi post mortem. Et si non³⁰ deberent hoc pati, multo minus deberent pati quod ipse intromitteret se in disputationes Doctissimorum virorum, et scandalizaret honestissimos viros. Ipse deberet suspendi cum libris et scandalis suis, sicut diu meruit'. Respondi quod prædicatio Iohannis Pfeffercorn non fuit pontificalis, sed fuit laycalis et simplex instructio. Sed de libris eius manifestum est quod³⁵ ipse defendit se contra Iohannem Reuchlin qui parvipendit eum. Et ipse

¹ Rhomana 5. ² stultitiam 5. Vanitatē 4.5. Quia 4. rhomę 5. ²³ e 4. q 5. hoc? 4.5. ⁴ Ioannem 5. ⁶ PfefferKorn 5. ⁷ M. Oz. 4. ⁸ cōpufuit 4. ¹⁰ michi 5. Pfeffer. 5. ¹² minus] nimis 4. ¹⁷ theutonice 5. michi 5. ¹⁸ Intellectū: 4.5. ²¹ Pepericorni. 5. ²² Ioannis Pfeffer. 5. ^{22,23} Iuvenes 4.5. Westphalia: 3. ²⁵ . fed 5. ²⁷ . Et 4.5. ²⁹ Eo 4. ³² : Et 4. ³³ . Ipfi 4. ³⁴ Ioannis Pfeffercorn 5. ³⁵ : fed 5. ³⁶ Ioan. 5.

in Speculo suo manuali corrigit iniustitiam Iohannis Reuchlin. Et quod sit bonus Christianus pręsumitur ex hoc quod si non cogitaret semper manere Christianus, ipse non esset ita iratus super Iudeos, et faceret eis tanta mala'. Dixit plebanus 'Scribere seu componere libros est una magna res, et non competit nisi magnis et Doctis Viris qui sunt altissime graduati, multo minus Iohanni Pfefferkorn qui est Ideota: et Ergo Theologi Colonienses nunquam debuissent prętereendere quod vellent hominibus persuadere quod Pfefferkorn componit talia. Sed si ego essem Imperator, Ego vellem Pfefferkorn et Hochstrat suspendere ad unum patibulum'. Respondi: 'Quid fecit Magister noster Iacobus de Hochstraten? Tamen est bonus Imperialis, quod ego volo probare per Epistolam suam ad Imperatorem, in qua sic scribit: „Valeat et in ęternum gaudeat Cęsaria Maiestas quam deus optimus maximusque sue Ecclesię conservare dignetur per milia tempora felicem".' Dixit plebanus: 'ego vidi x malefactores mortificari, et nullus fuit ita dignus mortis sicut Hochstrat, qui tam bonum et innocentem virum sic iniuste tribulat, et adhuc petit etiam adiutorium a Rege Francię qui est publicus inimicus Imperii, contra Iohannem Reuchlin; quod est crimen lese maiestatis; et super hoc Romę lamentavit'. Respondi quod Hochstrat facit talia zelo fidei, et fides maior est quam imperator, et Theologi non curant superioritatem secularem'. Tunc plebanus abcessit dicens: 'O Innocentissime Reuchlin, debes tu sic tractari a pessimis et nequitosissimis tribulatoribus? Deus te conservet. Sed si ulla est iusticia, tu non potes superari in ista causa. Ergo possum dicere: "zelabunt gentes et nihil adversum te poterunt".' Respondi occulte: 'Fiant dies eius pauci, et Episcopatum eius accipiat alter'. Per deum, domine Ortvine, nos habemus multas tribulationes. Vellem quod ista causa esset expedita: et ergo scribatis mihi tamen quomodo stat in Curia Romana, et Valeatis per tot annos quot vixit Matusalem. Datum Vratislavia.

15.

¶ Magister Petrus Steynhart

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Multum vellem vobis scribere, domine Ortvine, de novitatibus hinc inde et bellis et guerris et etiam de Causa Iohannis Reuchlin: sed iam

¹ iniusticiā 5. ² Io. 3. ³ bonus 4. ⁴ Componere 4. ⁵ Ioanni Pfefferkorn 5. ergo 5. ⁶ Pfefferkorn 5. ⁷ Pfefferkorn 5. ⁸ M. nr Iaco. 4. Ma. 5. tamen 5. ⁹ Cefarea 5. ¹⁰ Ma. 4. ¹¹ .x. 5. ¹² Ioannem 5. ¹³ Et 4. Romę 4. Rhomę 5. ¹⁴ iusticia 5. ¹⁵ michi 5. ¹⁶ Rhomana 5. valeatis 4.

¹⁷ M. 4. 5. ¹⁸ Sed 4. Sed 5.

sum ita iratus quod non possum sedere præ ira: et ergo non possum scribere talia, quia Cor palpat mihi quasi unus percuteret cum pugno, quia est hic unus Almanus de partibus Misnensium, et ipse promisit mihi dare unum vocabularium Iuris: et nunc non vult dare, et sepe monui eum amabilius, sed non iuvat. Et video quod prætendit me vexare. Sed quia scitis quod omne promissum cadit in debitum, propterea feci eum citare. Tunc hodie scripsit mihi unam litteram vituperativam et scandalisavit me quasi bufonem. Ergo sum ita iratus quod nescio quid debeo facere. Sed volo ire ad gubernatorem et impetrare unum mandatum de capiendo, quia iste socius est mihi suspectus de fuga. Et quando non mittit mihi statim librum, tunc afferam famulos pariselli ad captivandum eum, et mittere in presunam: et si tunc habebit unum strapecordam vel duas, capiat sibi: quia volo eum docere quomodo debet unum circumducere, et non tenere promissum. Et credatis mihi firmiter quod volo rectificare illum socium: vel est damnum quod vivo. Quia oportet me habere talem librum, quia iam pono studium meum in ordine, et emi libros in Iure et in aliis, vadens cotidie quattuor horas ad Sapientiam, audiendo Instituta, et Infortiatum, et etiam in iure Canonico, et Regulas cancellarię; et inveni hic unum librum multum practicum, et est excellens, et ex eo disco multa: ego credo quod in Almaniam non habetis eum: ipse est mirabilis et est valde declarativus, et intitulatur 'Casus longi super Institutis', et practicat pulcherrimas materias, et ita profunde declarat Instituta, quod sepe dividit unum Paragraphum in .X. partes, et procedit per modum dialogi, et est etiam quantum ad latinitatem valde elegans. Non possum vobis scribere quantum est utile habere talem librum. Sed non debetis dicere Iuristis in Colonia qui sunt fautores Ioannis Reuchlin: quia si haberent illum librum, magis subtiliter possent practicare. Ego bene scio quod non habetis libenter quod studeo in Iure, quia sepe dixistis mihi quod debeo studere in Theologia, quę beatificat et est de maiori merito, quam illa Iura quę faciunt curvum rectum et rectum curvum. Et allegastis mihi Richardum in uno passu. Attamen dico vobis quod oportet me facere, quia scientia Iuris est de pane lucrando: unde versus

„Dat Galienus opes et sanctio Iustiniani:

Ex aliis paleas, ex istis collige grana”.

Et scitis bene quod alias sum pauper, et mater mea scripsit mihi quod debeo cogitare ad habendum victum et amictum, quia amplius non vult

² michi 5. et sic octiens in hac ep. ⁷ litteram 5. ⁹ Gubernatore 5. ¹² præfunā: 4. ¹³ Quia 4. 5. ¹⁵ . Quia 4. ¹⁷ quattuor 5. sapiētiā 4. 5. instituta 4. 5. infortiatum 4. 5. ¹⁹ Practicū: 4. 5. ²¹ institutis 4. 5. ²² instituta: 4. ²³ est omis. 5. ²⁶ fautores Io. 4. ²⁸ sepe 4. ²⁹ que 4. ³⁰ q̄ 4. ³² . Quia 4. Unde 4. ³³ et 4. vt 5. ³⁶ . Quia 4.

mittere mihi pecuniam: et sic est per deum. Sed iam iterum cogito de isto socio qui fecit me iratum. Valete cordialiter. Datum Romę.

16.

¶ Magister Iohannes Pileatoris

Magistro Ortvino Gratio

Salutes vobis plures

Quam sunt in Polonia fures,

in Bohemia heretici,

in terra Suitensium rustici,

5 in Italia Scorpiones,

in Hispania lenones,

in Ungaria pediculi,

in Parrisia articuli,

in Saxonia potatores,

10 in Venetia Mercatores,

Et Romę Curtisani,

in Almania Cappellani,

in Frisia Caballi,

in terra Francię vasalli,

15 pisces in Marchia,

sues in Pomerania,

oves in terra Anglię,

boves in regno Dacię,

20

25

30

35

Meretrices in Bamberga,

artifices in Nurmberga,

in Praga Iudei,

Colonię Pharisei,

Clerici in Herbipoli,

naves in Neapoli,

Busto ducis acufices,

Franckfordię pellifices,

nobiles in Franconia,

Et nautę in Selandia,

Sodamitici Florentię, [gentię,

ex ordine predicatorum indul-

textores Augustę,

per estatem locustę,

Columbę in Wettrania,

caules in Bavaria,

alleces in Flandria,

sacci in Turingia,

Id est infinitas Salutes vobis opto, Venerabilis Magister, quia estis mihi ita charus sicut est possibile in caritate non ficta. Sed possetis dicere quod fingo illam dilectionem, quia non creditis quod est ita cordialis: igitur non volo multum scribere de illa. Unde versus „Laus proprio sordet in ore”, Teutonice „Eygen lob stinckt geren”. Sed in signum dilectionis mitto vobis hic duo munera, scilicet unum Pater noster factum de cornu

¹ mī 5.

⁴ M. 4. ⁵ M. 4. 5. ³ In 4. versus 3...13, tum 14...26. et sequenti pag. c. versus 27...31. et 32...36. ita expressi sunt, Et { ut singulis Et præpositum esse significetur. In 5. Et præpositum est versibus 10. et 28. omissa linea —. omnes initiales litteræ in 5. maiores sunt. ⁶ leones 5. ⁸ Parrhifia 5. ¹⁴ e 4. q 5. ¹⁸ dacię 4. ²⁵ Busto 4. 5. (ut tum saepe bust pro busc scribebant) ²⁶ e 4. q 5. ²⁸ Nautę 5. ²⁹ Sodamitici 4. 5. ³¹ e 4. q 5. ³² Estatim 4. 5. e 4. q 5. ³³ Wettrania alias quoque Huttenus scribebat. ³⁵ Haleces 5. ³⁷ michi 5. et sic quinquens post in hac ep. ³⁸ charitate 5. ⁴¹ . Scj 4.

bulfi, et tetigit sepulchrum Sanctorum Petri et Pauli et multas alias reliquias Romę. Et cum hoc feci tres missas superius legi. Et dicunt quod valet contra latrones et omnes interfectoriales nequitias, quando aliquis orat Rosarium in eo. Secundo mitto vobis unam rem quę est ligata in panniculo, et habet virtutes contra serpentes, quia vidi experimentum; et 5 quandocunque (deus custodiat) mordet vos unus serpens, tunc non nocet vobis: ego dedi unum Carlinum pro. Fuit hic unus in Campo florę qui facit mirabilia per virtutem sancti Pauli, et habuit multum de serpentibus terribiliter formatis, ita quod est mirabile ad videndum. Ipse tangit eos et non nocet ei; sed quando mordet unum alium, tunc ipse liberat eum 10 per talem virtutem, dans homini illam materiam sic ligatam; et dicunt quod est de illa progenie, cui sanctus Paulus concessit talem virtutem. Quia quando sanctus Paulus ambulavit in terris, tunc semel fuit hospitatus ab uno viro qui tractavit eum cum summa reverentia, et faciens ei bonam Companiam prębendo comedere et bibere et bona lectisternia, et 15 de mane quęsivit eum 'O bone domine, non habeatis mihi pro malo: ego video quod estis unus magnus vir, et habetis specialem gratiam a deo, et non dubito quod estis sanctus, quia heri vidi vos facere miracula. Rogo dicatis mihi quis estis?' Respondit ei sanctus Paulus: 'ego sum Paulus Christi apostolus'. Tunc ille vir cecidit in genua sua dicens: 'O sancte 20 Paule, parcatis mihi, quia nescivi quis estis: et ergo rogo vos velitis deum orare pro peccatis meis, et velitis mihi dare pro valedictione unam specialem gratiam propter deum'. Dixit ei sanctus Paulus: 'Fides tua salvum te fecit', et dedit ei talem gratiam, et omnibus successoribus suis, quod possunt sanare homines qui sunt veneficati a serpentibus. Et iste vir qui 25 dedit mihi hoc, est de tali progenie, sicut multotiens probavit. Ergo accipiat pro bono. Et scribite mihi novalia de guerris; et mittatis me scire an ille Iurista Iohannes Reuchlin composuit adhuc alia contra vos, quia possibile est quod fecit propter audaciam suam, quamvis nullis vestris pręcedentibus demeritis. Sed spero quod etiam bene confundetis eum, quia 30 hic dominus Magister Noster Hochstrat dixit mihi quod causa sua bene stat, et quod debeo hoc vobis scribere. Valet Romę datum.

17.

Fredericus Glantz

Magistro Ortvino Gratio

35

Salutis Cumulum. Honorabilis vir, si non scitis prius, tunc volo vobis certificare nova, quod fui hic in guerra cum quodam Cantore, qui putat

² e 4. e 5. ⁴ q 4. ¹⁰ . Sed 4. Sed 5. ¹⁷ . Et 4. ²⁰ . tunc 5. ²¹ vos omis. 5. ²⁴ . Et 4. Et 5. ²⁸ Ioannes 5. ²⁹ suā audaciā. 5. ³¹ . Q2 4. M. N. 4.

³⁴ Fradericus 4.5. ³⁵ M. 4.

se esse magnum dominum, sed est adhuc ita bene pauper socius sicut ego et alii. Nos bibimus in simul, et ipse dixit quod portasset mihi unum totum cantarum Cerevisiæ: et ego dixi quod non; et ita me deus iuvet quod non vidi quod bibit. Tunc dixi: Domine Cantor, Ego non vidi quod
 5 bibistis; si vidissem, tunc libenter vellem respondere vobis, quia adhuc sum Imperterritus contra unum Cantarum Cerevisiæ. Tunc iuravit quod portasset mihi, et dixit quod debeo bibere. Respondi: Portate mihi unum, et faciam vobis æquum. Tunc dixit quod portasset mihi, et ergo essem ei satisfacere obstrictus. Respondi quod non vidi, et posito casu quod
 10 vidissem, tamen non tenerer ei, et de nullo iure potest me cogere ad bibendum, quando non volo. Dixit ille Imo possum vos cogere. Respondi ubi hoc legistis? Dixit in l. Vinum .ff. Si certum petatur. Respondi: Vos allegatis me Iura, Ego non sum iurista, sed volo interrogare desuper. Et sic solvi zecham et recessi. Et dixit ipse quod nun-
 15 quam in vita sua vellet mihi portare aliquid. Respondi: dimittatis. Sic est factum, Magister Ortvine. Vos etiam per Contrarium scribite mihi novalia et Valet tam diu donec unus passer ponderat centum libras. Datum Monasterii.

18.

20

¶ Frater Simon Worst

sacre Theologiæ doctor

Magistro Ortveno Gratio

Salutem.

Postquam venit huc defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas
 25 quam composuit in latino, semper omni die audimus hic nova: Unus dicit sic, alius sic; Unus est pro eo, alius pro Reuchlin; Unus defendit eum, alius culpatur. Et est magnum certamen, et volunt invicem percutere se. Si deberem vobis scribere Omnes guerras, quæ sunt de hoc libro, Olympiæ me tempus sit defecturum. Sed transeunter dicam pauca. Simpliciter plu-
 30 res dicunt, et communiter seculares Magistri et presbiteri et fratres de ordine minorum, quod non est possibile quod Pfefferkorn composuit istum librum, quia nunquam didicit unum verbum latinum. Respondeo quod hæc obiectio nihil valet, licet magnos etiam viros in hunc usque diem per-
 verterit, et male: quia Ioannes Pfefferkorn, qui secum fert Calamare et

² michi 5. ³ Et 4.5. ⁵ Quia 4. Quia 5. ⁷ michi 5. ⁸ mī 5. ⁹ æquū 4. æquum. 5. ¹¹ volo dixit 4. ¹⁵ michi 5.

²⁰ F. 4. ²² M. 4.5. Gr. 4. Gra. 5. ²³ Salu. 4. ²⁴ Ioannis 5. ²⁸ : Olimpiæ 5. ^{q̄} 4.5. ²⁹ trafeunte 4. tranfeunt 5. ³² : Q3 4.5. ³⁴ : Q2 Io. pfef. o 4. Quia Ioan. Pfeffer. qui 5.

atramentarium, ea potest annotare quæ audit, vel in sermonibus publicis, vel in conventiculis, vel quando studentes et fratres prædicatores veniunt in domum suam, vel quando ipse vadit ad balneum. Sancte deus, quot prædicationes intra XII annos audivit? Quot admonitiones? Quot sanctorum patrum autoritates? Quas ipse vel per seipsum retinere aut uxori suæ dicere potuit, vel ad parietem scribere, vel ad tabulam suam ponere. Et dixi etiam nuper quod Iohannes Pfefferkorn de seipso profitetur (citra iactantiam tamen), quod omnia illa quæ in biblia vel in sacris Evangeliiis habentur, per seipsum allegare potest ad omne propositum, sive malum sive bonum, sive Iudaice sive Almanice. Et etiam scit mentetenus omnia 10 Evangelia quæ per totum annum exponuntur, et potest ea recitare ad unguem, quod non possunt facere isti Iuristæ et poetæ. Etiam habet filium nomine Laurentium, ingenuum profecto adolescentem, qui studuit ita quod est pallidus. Sed ego miror quod permittit eum studere in illis diabolicis poetis: ipse recolligit patri suo sententias Oratorum et poetarum tum ex 15 suo tum præceptorum suorum ore, ad omnem materiam et omne propositum: et scit allegare Hugonem. Et ipse Iohannes Pfefferkorn intelligit multa ex tam ingenuo adolescente, ita ut quæ ipse indoctus facere non potest, filius eius perficiet. Doleant igitur omnes qui false circumtulērunt, quod ipse non composuit suos libros, sed doctores et Magistri in Colonia 20 componunt eos: Erubescat quoque et in Aeternum ingemiscat Iohannes Reuchlin, qui etiam dixit quod Iohannes Pfefferkorn non composuit suum Manuale speculum, de quo sæpe apud doctos fuit contentio, quia tres viri dederunt ei illas Autoritates quas ibi allegavit. Tunc unus dixit: 'Qui sunt illi tres viri?' Respondi quod nescio; sed credo quod sunt illi tres viri, 25 qui apparuerunt Abraam, ut legitur in Genesi. Et quando dico talia, tunc subsannant me, vexantes sicut scutonem. Ego vellem quod diabolus percuteret eos plaga magna, sicut scribitur in libro Iob, quem pronunc in monasterio nostro legimus ad mensam. Dicatis Iohanni Pfefferkorn, quod habeat patientiam, quia spero quod semel dominus deus faciet miraculum, 30 et salutate eum nomine meo. Etiam debetis mihi salutare uxorem eius sicut bene scitis: sed occulte. et Valeatis. Datum raptim, non valde speculative Antverpię.

⁴ .XII. ⁵ autoritates? 5. ⁷ Io. 4.5. ⁸ q̄ 4.5. ¹¹ q̄ 4. ¹⁷ Io. 4.5.
¹⁸ . Ita 4. ²¹ eternū 5. Io. 4.5. ²² Io. pfeffer. 4.5. ²³ manuale 4. ²⁴ Au-
 thoritates 5. ^{24.25} sunt isti viri? 5. . Sed 4.5. isti 5. ²⁹ I. p. 4. Io. pfe. 5.
³¹ salutate 5. ³² Va. Da. raptū 4. raptū etiam 5. ³³ Antuerpie. 4.

19.

C Cunradus Unckebunck

Magistro Ortvino Gratio.

Mirabile est, venerabilis domine Magister, quod parentes mei non mit-
 tunt mihi pecuniam, et tamen sciunt quod non habeo unum obulum, et
 scripsi eis bene viginti litteras. Si non volunt mittere mihi pecuniam,
 tunc per deum ego volo aliter facere. Et credatis mihi quod nuper habui
 in voluntate, quod volui me obligare sub penis Camere accomodando duos
 florenos Renenses aut tres, et redire in patriam, et dicere eis opinionem
 meam, ita grosse quod deberent tangere. Diabole, credunt quod sum
 natus super arborem, vel debeo comedere fenum sicut animal? diabolus
 auferat me si habui unum Carlinum in sex mensibus; et semper nihil co-
 medo nisi salatum et cepe et allium, et aliquando unum menestrum de
 fabis vel herbis vel spinaciam more Italico. Ego bene scio quod fratres
 mei in patria comedunt pisces et aves et bona fercula, et non cogitant
 super me; sed ego non volo diutius pati, et debetis ipsis dicere: tunc ego
 etiam volo diligenter hic instare apud dominum meum, quod promovebit
 negocium vestrum sicut scripsistis mihi. Et rogo vos, quando parentes
 mei dabunt pecuniam, quod velitis mihi mittere. Et cum hoc mittatis
 mihi unum frustrum de Creta, quia in tota Roma non habent bonam cre-
 tam, etiam si velitis dare unum florenum pro ea: sed sicut scitis, opor-
 tet habere cretam, quia sum logicus: et quando volo facere syllogis-
 mum, tunc non habeo atramentum semper. Etiam est fastidiosum facere
 cum atramento: et mittatis mihi ligas teutonicas ad ligandum caligas, quia
 faciunt ita malas ligas in Italia quod est mirabile. Mitto vobis hic unam
 veronicam quę tetigit capita sanctorum Petri et Pauli et multas alias reli-
 quias; et mitto vobis unum agnus dei; et debetis mihi salutare dominum
 Valentinum de Gelterßheim, magistrum nostrum colendissimum. per deum
 ego nunquam ita potuissem discere logicam si non stetissem in bursa sua;
 quia ipse est valde declarativus, et supposita cito capiunt quando ipse legit.
 Valete plurime cum sanitate mentis et corporis. Datum Romane Curie.

20.

C Magister Marquardus Fotzenhut

Magistro Ortvino Gratio

Salutem cum servitute amabili. Venerabilis domine Magister, sicut scri-
 bitis mihi quod debeo notificare vobis de Magistro nostro Iacobo de Hoch-

² Conradus 5. ³ M. 4.5. Gratio om. 4. ⁴ Nonne mirabile 5. ⁵ michi 5.
⁶ Iras. 4. ⁸ penis Camere 4. ¹³ cepe 4. cepe 5. ¹⁴ . ego 5. ¹⁸ michi 5. et
 sic infra ter. ²⁰ frustrū sic 4.5. ²¹ vellitis 4. ^{21.22} feitz: q o3 hře 5. ²⁶ q 4.5.
 Pe. : pau. 4. Pe. 2. Pau. 5. ³³ M. 4.5. ³⁴ M. 4.5. ³⁶ michi 5.

straten: Scitote quod Iuristę faciunt ei magnam instantiam. Sed sicut ego audivi, diabolus confundet eos. Quia multi Cardinales sunt pro vobis, et præcipue Cardinalis sanctę Crucis, qui debet fieri papa quando ille Papa moritur. Et audivi quod dixit 'Ego volo defendere illum notabilem Theologum Iacobum de alta platea contra Reuchlin, et si omnes Iuristę in toto mundo starent pro eo'. Sicut etiam fecit, cum habuit semel articulos contra Petrum Ravennatem, qui etiam fuerunt multum hęreticales. Et debetis pro certo habere, domine Ortvine, quod ille Cardinalis adhuc confundet omnes iuristas, quia est bonus pro Theologis. Et est etiam bonus pro rege Francię et Universitate Parrhisiensi. Antiquus Rex Francię voluit ipsum¹⁰ facere Papam. Etiam alias habetis bonam causam. Cum hoc Magister Noster Iacobus dedit ante octo dies unam pinguem propinam uni referendario cuiusdam Cardinalis quem non volo nominare, qui debet eum promoveri apud Reverendissimum sicut bene scit. Fuit hic rumor, quod Episcopus Coloniensis est mortuus, et Comes de nova Aquila est electus¹⁵ in novum episcopum. Si est verum, tunc volo dicere quod Canonici Colonienses sunt magni stulti, quia Poeta et Episcopus proprie sunt duo Contradictoria. Etiam non esset bonum pro causa fidei, quia talis Comes est magnus fautor Iohannis Reuchlin. Quia dixit mihi quidam Curtisanus, quod quando ex Colonia ivit ad Italiam, tunc ipse dedit ei unam Episto-²⁰ lam, quam portavit Iohanni Reuchlin; et audivi ab aliis quod habet societatem cum multis poetis et novis Theologis sicut est Erasmus Roterdamus. Quando ego fui in Herbipoli, tunc fuit unus poeta qui vocatur Ulricus Hutenus qui semper ridet et vexat Theologos et Magistros artium: ipse dixit in mensa in uno hospitio ad quendam alium nobilitarem, quod in²⁵ illo die scripsit unam litteram ad illum Comitem. tunc respondit ille nobilitaris: 'quid tamen scribitis, quando sic scribitis ad invicem?' Respondit ille, quod scripsit ei, quod debet facere magnam diligentiam in causa fidei, et debet laborare pro Reuchlin contra Theologos, ne comburant Speculum oculare; et quod multum commendavit ei Iohannem Reuchlin, et dixit³⁰ quod amat Iohannem Reuchlin tanquam patrem suum. et ego tacui, ne notaret quod sum fautor vester. Et propterea dico vobis, quod non est bonum si iste debet esse episcopus. Sed spero quod non est verum. Ergo scribatis mihi veritatem et Valete a planta pedis usque ad verticem capitis, sicut dicit Esaias. Datum in Urbe Roma.

35

¹ Iuriste 5. ² pfundt 4. pfundat 5. ³ f. 4. 5. ⁴ notabile 5. ⁵ : Et 5.
¹⁰ parrifięfi 5. ^{11.12} M.N. 4. 5. ¹⁵ Colonien. 4. Colo. 5. ^{16.17} Colonien. 4. Colo-
 loni. 5. ¹⁸ eff. 4. ¹⁹ R. 4. 5. michi 5. ²¹ Io. 4. Io. Reu. 5. ²² Eras. Roter. 5.
²⁴ Theologos 4. ²⁶ Iſa. 4. Iſam 5. ²⁷ abinvicē 5. ³¹ Io. R. 4. Io. Reu. 5. ³⁴ michi
 veritatem 5. ³⁵ . Sicut 4. urbe Romana. 5.

21.

¶ Iohannes Holcot

Magistro Ortvinio Gratio

5 Amicabilitatem pro salute. excellens vir, accepi litteram vestram quam
 compilastis in Colonia, et notetis quod talis littera fuit compilata² in die
 sanctę Margarethę, et ego accepi eam in die sancti Bartholomei; et quando
 accepi eam, tunc dixi 'o diable, ista littera diu est scripta, et dominus
 Ortvinus irascabitur mihi et potest dicere „Quam iste est superbus, et
 10 non respondet mihi"! Ergo peto venerabilitatem vestram quod habeatis me
 excusatum: et non debetis dubitare quod non est ita. Quia vos putatis
 quod fui adhuc in Cassel, et hospes meus, quando accepit eam, misit
 mihi postea ad Margburck. et sic transivit multum tempus, quia actu
 sum in Margburck et resumo duos iuvenes domicellos: quando ergo
 15 vultis mihi litteras mittere, debetis eas destinare huc: et intellexi a vobis,
 quod componitis seu praticatis unum notabilem librum quem vultis inti-
 tulare 'Defensio Ioannis Pepericorni contra famosas', et vultis eum dare
 ad impressuram: et scribitis quod non vultis ponere nomen vestrum, et
 cogitatis quod est melius intitulare eum nomen I. P. quia Pfefferkorn non
 20 curat talia et non timet Iohannem Reuchlin et suos coherentes, si vellent
 aliquid componere contra eum. Sed volo vobis unum aliud dicere: Quid
 si Reuchlin diceret: 'Ecce Pfefferkorn non scit latinum, ergo non potest
 compilare talia; sed Theologi in Colonia et Ortvinus qui est poeta eorum,
 componunt tales scandalizationes, et postea dicunt „Pfefferkorn scripsit,
 25 nos non scripsimus"? Ergo vellem quod considerabitis bene ante factum:
 si velletis postea negare quod scripsistis, tunc Reuchlin posset cognoscere
 vestrum stilum et probare quod vos composuistis, et sic incurreretis scan-
 dalum. et perdonate mihi quia scribo ex amore. Valet. Datum Margburgk.

22.

¶ Iodocus Klynge baclarius

Magistro Ortvinio Gratio.

30 Venerabilis vir, quamvis sum remotus a vobis corporaliter, tamen
 habetis scire quod quoad mentem semper sum vobis propinquus cogitando

² Holcot. 5. ³ M. 4. G. 4. ⁵ lřa 4. lřam 5. ⁶ Colo. 4. 5. lřa 4. 5.
⁷ f. Margerethe 4. s. Marga. 5. f. 4. s. 5. Bartholo. 4. 5. ⁸ lřa 4. e diu 5.
⁹ michi 5. et sic ter paullo post. ¹³ Et 4. 5. ¹⁵ lřas 4. 5. ¹⁷ Io. P. 4. Io. Pe. 5.
¹⁹ pfeffer. 5. ²⁰ Io. R. 4. ²¹ diceret? 4. ²² Pfe. 4. ²³ theolo. in Colo. 5.
²⁴ talis 4. 5. scandalizatōis 4. 5. pfeffer. 5. ²⁵ se pfim9. 5. ²⁸ qđ 4. qđ (quod) 5.
 V. D. margb. 4. Va. Dat3 Margbach. 5. ³¹ M. 4. 5. G. 4.

de sodalitate nostra quam habuimus invicem cum stetimus Daventrię. Ergo nuper ille Beanus veniens huc et portans mihi illud vestrum dictamen dixit quod dixistis ei 'O ille Iodocus pro nunc est in patria et habet bonos dies et non curat pro me'. Ego respondeo quod nihil est. Quia non sum de talibus, et adhuc bene scio quomodo semper Daventrię scripsistis ad parietem:

Qui procul est oculis, procul est a cordis lumine.

Et per deum, heri quando fuimus in Cena et habuimus de illis piscibus de patria mea qui vocantur Amę, quia pater meus portavit mihi, tunc optavi vos et dixi: 'O si Magister Ortvinus deberet esse pręsens et comedere de talibus piscibus, tunc cor deberet mihi lętari'. Respondit pater meus 'Quis est iste Ortvinus?' tunc dixi ei quod estis socius meus antiquus, et fuistis mecum Daventrię, et quando ego fui secum domi, Vos fuistis primarius; et postea in universitate Coloniensi fuistis depositor meus, quando deposui beanium, quia vos venistis unum annum ante me ad Coloni-
am, et postea steti vobiscum usque ad gradum baculaureatus: tunc vos accepistis magisterium. Sed ego promotus in bacularium de gratia dei recessi ad universitatem Wittenpergensensem: tunc fui scholirega hincinde: et sic non vidi vos. Et dixi ei multa de vobis. Et dixi ei quomodo semel feci vos ridere quando allegavi vobis illud metrum: 20

Veni Spandaw aggere, tunc inspexerunt me Amę.

et dixi vobis quomodo Beani in Spandaw composuerunt tale metrum de teutonico in latinum, quia teutonicum sic sonat:

Ick kam genn Spandaw opp den dam,

Dar seggen mick de plontzgen ann. 25

Et pro tunc dixistis mihi quod prius nescivistis quod ille piscis, scilicet plotzken, latine vocatur Amę: et allegavi tale metrum et vos risistis intime, et consequenter dixi vobis qualiter ille piscis est in magna copia apud nos: et unus qui est ita longus sicut brachium meum, vix solvit unum grossum. Et dixistis: 'O deus, si essemus ibi!' et ergo heri optavi quod essetis mecum. Dixit autem pater meus 'Credis quod etiam non habet pisces Colonię?' Dixi ei quomodo pisces Colonię sunt in caro foro. Sed scripsistis mihi quod negocium vestrum non bene stat et male procedit vobis in urbe Roma, et quod fautores Iohannis Reuchlin faciunt vobis magnas instantias. Debetis mihi credere quod ita doleo de vobis sicut
essetis mater mea. Sed spero quod dominus deus dabit benignitatem et terra nostra dabit fructum suum, id est vos Colonienses Theologi postquam combussistis libros hęreticales, fructificabitis in ecclesia dei prędicando, ar-

¹ e 4. ² e 5. ³ michi 5. et sic infra 4 locis. ⁴ cordis lumine. sic 4. 5. ⁵ Ame 4.
⁶ M. 4. 5. ⁷ ille 5. ⁸ Et 4. . Et 5. ⁹ e 4. e 5. ¹⁰ wittenpergū: 5. Vitten-
pergū: 5. ¹¹ Ame. 4. ¹² plōtzgen 4. plōtzgen 5. an. 5. ¹³ fed 5. ¹⁴ Rhoma: 5.
Ioannis 5. ¹⁵ mī 5. ¹⁶ . f3 5. ¹⁷ . Ideft 4. . Id eft 5.

gumentando, disputando, novas materias scribendo et talia faciendo. Sic faciat filius dei Christus, qui sit vobis clemens et propitius. Amen.

Datum Perlin in Marchia, ubi sunt bona piscalia.

23.

5 **¶ Magister Bertholdus Hackstro**

Magistro Ortvinio Gratio

Fraternalem dilectionem loco Salutis. Honorabilis vir, secundum quod reliqui vobiscum, quod volo vobis notificare singula et scribere quomodo sto, Scire debetis quod nunc fui per duos menses in Urbe Roma, et non
10 possum habere patronum. Unus auditor Rotę voluit me suscipere: tunc fui lætus et dixi 'Bene est, domine, sed magnificentia vestra velit mihi dicere quid debeo facere'. Respondit quod debeo esse in stabulo et unum mulum servare in ordine, dando ei comedere et bibere, et strigilando et mundificando. Et quando ipse vult equitare, quod sit paratus. Et habeat
15 frenum et sellum et omnia. Et postea debeo currere et cum eo ad audientiam et iterum ad domum. Ego dixi quod non est pro me, quod sum et magister artium Coloniensis et non possum talia facere. Respondit ipse: 'Si non vis facere, tuum damnum'. Et sic credo quod volo iterum ire ad patriam. Deberem strigilare mulum et purgare stabulum? ego potius vellem quod diabolus auferet illum mulum cum stabulo. Etiam credo
20 quod esset contra statuta universitatis nostrę: quia Magister debet se tenere sicut magister. Et esset magnum scandalum universitatis, quod Magister Coloniensis deberet facere talia. Ergo volo redire in patriam propter honorem universitatis: etiam alias non placet mihi Romę: quia Copistę et Curtisani sunt ita superbi quod non creditis: unus heri dixit mihi quod velit merdare super unum magistrum Coloniensem. Respondi quod deberet merdare ad patibulum. Tunc dixit quod ipse etiam est Magister, scilicet Curię, et unus Magister Curię pręvalet magistrum artium de Almania. Respondi quod non est possibile. Et dixi 'tu velles esse ita bonus
25 sicut ego, cum tamen non stetistis in examine sicut ego, ubi quinque magistri rigoroze examinaverunt me, et ergo es magister bullatus'. Tunc incepit disputare mecum dicens 'Quid est magister?' Respondi: 'est persona qualificata, promota et graduata in septem artibus liberalibus pręcedente examine magistrali, privilegiata quod potest portare annulum aureum

¹ . sic 5. ² ppici9 amen. 5. Sic ... propitius possis etiam metrice scribere.

⁵ M. 4. 5. ⁶ Gra. 5. ⁷ Dilectionē fraternālē 5. ⁹ . Scire 4. . scire 5. . rhoma: 5. ¹⁰ Rote 4. Rhome 5. . Tunc 4. ¹¹ lætus 4. 5. . mī 5. ¹⁷ arcīū 4. ¹⁹ ? ipse addidi. ^{19.20} potius 5. . cum | stabulo 5. ²⁴ michi Rome: 5. ²⁵ michi 5. ²⁸ e pualet 4. e pualet 5. ²⁹ : respondi 5. ³⁰ Ubi 5. ³¹ . tunc 5. ³² . rñdi. Est 5.

et sericum sub cappa, habens se ad suos discipulos sicut rex ad suum populum. Et Magister dicitur quatuor modis: uno modo a magis et ter, quia magister ter magis debet scire quam simplex persona. Secundo dicitur a magis et terreo, quia Magister debet esse terribilis in conspectu suorum discipulorum. Tertio a magis et theron, id est status, 5 quia magister in suo statu debet esse maior quam sui discipuli. Quarto a magis et sedere, quia magister debet esse maior in sua sede quam aliquis suorum discipulorum. Tunc ille interrogavit 'quis est autor?' Respondi quod legi in Vade mecum. Statim ipse voluit reprehendere illum librum et dixit quod non est autenticus. Respondi 'Tu vis reprehendere 10 illos antiquos, et tamen tu non scis melius. Ego neminem vidi Colonie reprehendere talem librum. Non habes verecundiam?' Et cum indignatione magna recessi ab eo. Et ergo notetis quod volo redire in Almanniam, quia ibi magistri sunt domini, Et merito. Probo per Evangelium. Quia Christus etiam vocavit se Magistrum, et non doctorem, dicens: 'Vos 15 vocatis me magister et dominus, et bene dicitis: sum etenim'. Sed non possum plus scribere, quia pro nunc non habeo amplius papirum: et est longum ad Campum flore. Vale Datum in Romana Curia.

24.

¶ Magister Philippus Mesue

20

Magistro Ortvino Gratio

Humilem subiectionem loco Salutis. venerabilis Magister: quoniamquidem promisi vobis omnia scribere que audio et video in causa vestra, que merito vocatur Causa fidei, quia universaliter concernit fidem Christianam: Ergo sciatis quod primo quando veni huc, tunc Magistri dixerunt mihi: 25 'Quid novi, quid novi, magister Philippe? Quid novi de Colonia?' Respondi quod nihil novi scio nisi quod noviter Domini theologi et Inquisitor hereticę pravitate de Ordine predicatorum combusserunt unum librum hereticalem qui intitulatur 'Speculum Oculare Iohannis Reuchlin'. Respondit Magister Ecbertus de Harlem, qui est vir doctus et probus, et debetis 30 mihi credere quod non est partialis, ipse dixit: bene audivimus hic quod combusserunt illum librum; sed etiam audivimus quod non debite et iusto modo processerunt in illa causa, et commiserunt maximum scandalum, quia nos hic etiam vidimus talem librum, et non videtur nobis quod he-

² . Uno 5. ⁸ authoz? 5. ⁹ vade 4. ¹⁰ . tu 5. ¹¹ e 4. e 5. ¹⁴ domini et 5. ¹⁸ Va. 5. Rhomana 5.

²⁰ M. 4. Ma. 5. ²² Umilem 5. *initiali H relicto loco.* . Qm̃qdē 5. ²³ que 5. que 4. ^{24.25} Criftianā. Ergo 4. michi 5. *ut infra.* ²⁸ e 4. e 5. ³⁰ pbus. Et 4. probus. et 5. ³¹ . Ipse 4. 5.

retica pravitas inest. Sed quod est maius, Theologi dederunt Sententiam quando causa pendebat in Curia Romana, et Sanctissimus commisit illam duobus Cardinalibus et mandavit silentium ex utraque parte. Illo non obstante Theologi Colonienses combusserunt librum'. Tunc dixi quod fecerunt hæc propter Parrhisienses, et alias quatuor universitates quæ sunt contra Reuchlin. Respondit Magister Ecbertus: 'etiam si x universitates essent contra illum Doctorem, tamen debuerunt esse obedientes summo Pontifici tanquam capiti Ecclesiæ. Respondi quod præsumitur quod tot universitates non errant. Respondit ipse 'quod talis præsumptio non valet. et ergo credatis mihi quod istud negotium habebit malum finem'. Tunc non volui amplius respondere, sed dixi: 'sit a vel b, ego non curo'. Ergo, domine Ortvine, notifico vobis talia quod velitis esse cautos, quia timeo quod Sententia erit contra vos, quia papa est iratus: et si etiam Romæ perditis litem, tunc diabolus tenebit candelam. Rostochienses sunt magni inimici Parrhisiensium, quia Parrhisienses habent unum statutum quod non accipiunt ad facultatem suam Magistros Rostochienses, Et sic Rostochienses etiam non accipiunt Parrhisienses. Sed vos forte scitis quid debetis facere. Commendo me vobis. Datum Rostock.

25.

Magister Adolfus Klingesor

Magistro Ortvino Gratio.

Salutis tantum sit Magistro Ortvino, quantum non potest in hac littera stare, et nuncius non potest portare, et nemo potest dicere, et nemo potest scribere.

Et cum hoc etiam vellem quod essetis lætus et non cruciaretis vos sic in causa fidei. Ego nunquam suadeo vobis quod debetis esse ita tristes, sed permittatis vobis requiem. Ipsi etiam multa dicunt mihi hic, quia sum Coloniensis. Sed ego rideo quasi non curans, aliquando etiam respondeo ipsis vexans eos iterum. Sicut nuper quando unus (qui etiam stetit Coloniæ ante x annos) dixit mihi quod non credit quod Pfefferkorn adhuc est bonus Christianus. Quia dixit quod vidit eum ante unum annum et adhuc fetebat sicut alius Iudæus. Et tamen dicunt communiter, quod quando Iudæi baptizantur, non amplius fētent. Ergo credit quod Pfefferkorn adhuc habet nequam post aures. et quando Theologi credent quod est optimus Christianus, tunc iterum erit Iudæus, et fides non est

² rhomana 5. ⁵ e 4. ⁶ M. 4. ^{decem} 5. ⁸ e. 4. ⁹ . Et 4. ¹³ Rhome 5.
^{22...24} Aperte rigmatizare voluit Klingesor, quod in edd. adhuc non indicatum
 est. ²³ lra 4. ^{littera} 5. ²⁴ e 4. ²⁷ michi 5. et sic paullo post. ²⁸ . Aliqñ 4.
³⁰ .x. 5. ³⁴ Pfeffer. 5. . Et 4.

ei danda, quia omnes homines habent malam suspicionem de Iudeis baptizatis. Tunc dixi 'Sancte deus, vultis arguere ex suspicionibus: homines credunt quod Iudei baptizati sunt mali Christiani: ergo Pfefferkorn est malus Christianus? Non sequitur: ego etiam possem suspicari quod magister noster Arnoldus de Tungari esset zodomita: sed tamen non esset verum, quod Colonię omnes tenent quod est purus virgo. Sed respondebo vobis ad illud obiectum: Vos dicitis quod Pfefferkorn fetet: posito casu quod est verum, sicut non credo, neque unquam intellexi, dico quod est alia causa huius fetoris: quia Ioannes Pfefferkorn, quando fuit Iudeus, fuit macellarius, et macellarii communiter etiam fetent'. Tunc omnes qui au-¹⁰ diverunt, dixerunt quod est bona ratio. Sic etiam rogo vos quod non velitis nimis tristari in illa causa, quia spiritus tristis exsiccat ossa. Valete. Datum Franckfordię ad Oderam.

26.

¶ Henricus Schaffsmulius

15

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem plurimam dicit.

Cum priusquam ambulare ad Curiam, dixistis mihi quod sepe debeo vobis scribere et aliquando debeo dirigere aliquas quęstiones Theologicales ad vos: tunc vultis mihi eas solvere melius quam Curtisani Romę: Ergo²⁰ nunc quęro dominationem vestram quid tenetis de eo, quando unus in die Veneris, id est feria sexta, vel alias quando est ieiunium, comedit ovum et est pullus intus? quia nuper in Campo florę sedimus in uno hospitio et fecimus collationem, et comedimus ova: et ego aperiens ovum vidi quod iuvenis pullus est in eo: et ostendi socio meo, tunc ipse dixit: 'Comedatis²⁵ cito antequam hospes videt, quia quando videt, tunc oportet ei dare unum Carlinum vel Iulium pro gallina': quia est hic consuetudo quod quando hospes ponit aliquid ad tabulam, tunc oportet solvere, quia non volunt recipere. et si videt quod iuvenis gallina est in ovo, ipse dicit: „Solvatis mihi etiam gallinam", quia computat parvam, sicut magnam. Et ego sta-³⁰ tim bibi ovum, et simul illum pullum intus: et postea cogitavi quod fuit dies Veneris, et dixi socio meo: 'vos fecistis quod feci peccatum mortale comedendo carnes in feriis sextis'. Et dixit ipse, quod non est peccatum mortale: immo non est peccatum veniale: quia ille pullaster non reputa-

^{1,2} baptizatis. tunc 5. ² ? omis. 4. 5. ³ Pfeffer. 5. ⁵ Zodomita: 5. ⁶ . sed 5. ⁷ . Vos 4. Pfef. 5. . Posito 4. 5. ⁹ . Quia 4. 5. Io. pfeffer. 5. ¹⁰ . tunc 5. ¹² exiccat 5. ¹³ Ode. 4.

¹⁶ M. 5. ¹⁷ S. P. D. 4. 5. ¹⁸ michi 5. ut infra sæpius. ²⁰ eos 4. 5. rhome. 5. . Ergo 4. ²³ : q. 4. q. 5. flore 5. ²⁹ . Et 4. 5.

tur aliter quam ovum, donec est natus. Et dixit mihi quod est sicut de Caseis in quibus aliquando sunt vermes, et in cerasis, et in pisis et fabis recentibus, sed tamen comeduntur in sextis feriis, et etiam in vigiliis Apostolorum. Hospites autem ita sunt pultroni quod dicunt quod sunt carnes, ut habeant plus pecuniam. Tunc ego abivi et cogitavi desuper. Et per deum, Magister Ortvine, ego sum multum turbatus et nescio quomodo debeo me regere. Si vellem libenter consilium querere ab uno curtisano, tunc scio quod non habent bonas Conscientias. Videtur mihi quod iste iuvenes galline in ovis sunt carnes: quia materia est iam formata et figurata in membra et corpus animalis, et habet animam vitalem. Aliud est de vermibus in caseis et aliis: quia vermes reputantur pro piscibus, sicut ego audiui ab uno medico qui est valde bonus Phisicus. Ergo rogo vos multum cordialiter quatenus velitis mihi respondere ad propositam questionem. Quia si tenetis quod est peccatum mortale: tunc volo hic acquirere unam absolutionem, antequam vado ad Almaniam. Etiam debetis scire quod Magister Noster Iacobus de Hochstraten acquisivit mille florenos ex banco: et credo quod lucrabit causam, et diabolus confundit illum Ioannem Reuchlin et alios poetas et iuristas, quia volunt esse contra Ecclesiam dei, id est contra Theologos, in quibus est fundata ecclesia, ut Christus dixit 'Tu es Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam'. Et sic commendo vos domino deo. Valet. Datum in Urbe Roma.

27.

Magister Wilhelmus Storch

Magistro Ortvino Gratio

Salutem plurimam dicit.

Quid est quod multum scribitis mihi de vobis et tamen non representatis mihi semel illum librum quem scripsistis contra Iohannem Reuchlin. Et scribitis mihi quod habuistis bonum ingenium quando composuistis illum librum, et creditis quod talis liber erit multum notabilis, ita quod unus impressor voluit vobis dare viginti florenos quod mitteretis eum imprimere. Et scribitis mihi quod vultis mihi mittere copiam, quod debeo ostendere hic Curtisanis et copistis, et vexare eos, quia non volunt credere quod in Almaniam sunt etiam ita bene poetę sicut in Italia. Et esset

¹ . . 5. ⁵ . tūc 5. ⁶ M. 4. 5. ⁷ quo 5. ⁸ querere 5. ⁹ conscientias videtur michi 5. ¹⁰ e 4. e 5. ¹¹ . aliud 5. ¹² michi 5. ¹³ M. N. 4. 5. ¹⁴ Io. R. 4. Io. Reuc. 5. ¹⁵ . Id est 4. ¹⁶ Id est 5. ¹⁷ crift 4. ¹⁸ Rhomana. 5. ¹⁹ M. 4. Ma. 5. ²⁰ M. 4. 5. ²¹ Salu. P. D. 4. ²² salutē P. D. 5. ²³ michi 5. ²⁴ et tum iterum. ²⁵ Ioā. 5. ²⁶ mī 5. ²⁷ : et 4. ²⁸ Ita 4. ²⁹ Ita 5. ³⁰ .xx. 5. ³¹ mī 5. ³² mī 5. ³³ vexat 5. ³⁴ . Quia 4. 5. ³⁵ e 4. e 5.

bene bonum quod mitteretis mihi eum. Sed non facitis: et tamen semper scribitis quod vultis facere. Et rogo vos quod velitis mihi mittere illud dictamen seu librum. Quia volo hic vexare aliquos copistas, qui credunt quod nemo scit aliquid quam ipsi. Etiam reprehendunt hic carmina mea quando aliqua scribo, dicentes quod non sunt bene compilata. Videatis tamen si est verum, quia hic mitto vobis unum quod composui nuper quando Magister Noster Hochstrat advenit et posui ad Pasquillum in honorem illius doctoris: quia est vir singularis et defendit fidem Catholicam contra multos hereticos. Et est tale Carmen:

¶ Carmen Magistri Wilhelmi Storch Daventriensis
quod composuit ad Intronisationem Reverendi Patris Fratris
Iacobi de Hochstrat ordinis prædicatorum Magistri nostri
et inquisitoris hereticæ pravitatis.

- Notum sit hic omnibus parvis necnon senibus,
Qualiter unus Magister noster, qui est doctus excellenter,
Et vocatur Iacobus de Hochstraten, quod est suum proprium nomen,
Est in hac Civitate, et vadit cum magna gravitate:
Sed venit ex Almaniæ partibus, ubi collegit multos caseos
In magna quantitate; et in una universitate
Tandem fuit graduatus, et in Theologia qualificatus;
Quia ibi subtiliter disputavit, et multos sillogismos formavit
In Baroco et Celarent, ita ut omnes admirarent.
Quod videntes ibi Theologi, qui sunt in fide zelosi,
Fecerunt eum inquisitorem, contra hereticam pravitatem.
Sed posset aliquis querere, 'quid vult talis hic facere?'
Advertatis diligenter: quia dico vobis libenter:
Est ibidem in Almania unus doctor in iuristria, [tatur
Qui Iohannes Reuchlin vocatur: ille per hunc Magistrum nostrum ci-
Ad Romanam Curiam: quia scripsit unam materiam,
Quæ non est Theologicalis: sed videtur esse hereticalis:
Quia habet multas propositiones in fide scandalizativas.
Et debet notum esse vobis, quod ille liber favet Iudeis,
Et propterea est suspectus: Ergo nuper ab illo inquisitore perlectus,
Fuit ad ignem damnatus, et autor ad revocationem vocatus.
Etiam sciatis istum librum Speculum Oculare dictum.
Sed ille magister noster iam venit ad Romanam curiam

¹ bene omis. 5. michi 5. et sic 4 sqq. ll. ⁷ M. N 4. M. N. 5. pastquillū
4. 5. ⁸ Q. 4. 5. p̄ris Fra. Ia. de Ho. ord. 4. P̄ris Fra. Iaco. de Ho.
Ord. prædi. 5. here præ. 4. Here. præuit. 5. ¹ nec non 5. ⁵ e 4. e 5. ⁸ fyllo-
gismos 5. ¹⁰ Qnod 5. ¹⁵ Ioannes 5. ¹⁶ Rhomanam curiam. Quia 5. ¹⁷ e 4.
e 5. ¹⁸ Fide 5. ²¹ author 5. ²³ rhomanam Curiam. 5.

Ad perficiendum illud negocium, quia Theologi non permiserunt ei
ocium,

25 Donec huc veniret, et faceret quod ille iurista periret.

Ergo debetis eum honorare, et reverenter salutare,

5 Quando est vobis obuius: quia est valde disputativus,

Et quantum ad primas intentiones paucos habet similes.

¶ Ipsi dicunt quod non est recte compositum seu comportatum in pedi-
bus suis: Et ego dixi: Quid ego curo pedes? Ego tamen non sum poeta
seçularis, sed Theologicalis, et non curo nec habeo respectum ad ista pu-
10 erilia, sed tantum curo sententias: Quapropter, domine Ortvine, debetis
mihi omni modo respondere ad hoc dictamen, et debetis litteras ponere
in bancum. Etiam volo vobis nova scribere, quod quidam homines qui
vocantur Hispani, vadunt ad Lombardiam: et dicunt quod Imperator vult
expellere regem Franciæ, quod non esset bonum pro Magistro Nostro de
15 Hochstraten, quia ipse per regem Franciæ sollicitat negocium suum apud
Sanctissimum, et Christianissimum rex multum petit pro eo, propter ho-
norem universitatis Parrhiensis, quæ scandalizaretur ex hoc, si Speculum
Oculare non combureretur. Sed iam nihil magis scio. Valet in gaudio.
Datum Romæ.

20

28.

¶ Magister Bernhardus Gelff

unus ex minimis

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

25 Honorabilis seu præstans vir, quamvis non habeo notitiam vestri quoad
personam, tamen quoad famam novi vos Et iamdudum est quod intellexi
de Causa vestra quæ vocatur Causa fidei contra Iohannem Reuchlin, et habeo
mecum totum processum. Et disputo cottidie cum Curtisanis et Copistis
qui defendunt Iohannem Reuchlin. Et quando iste Cursor præsentium lator
30 dixit mihi quod vult ire ad Almaniam et per Coloniam habet facere iter,
dixi 'Tunc per deum sanctum ego volo contrahere notitiam cum Magistro
Ortvino et scribere ei unum dictamen'. Tunc ille dixit 'o per deum fa-
ciatis: ipse multum gaudebit. Et dixit mihi quando exivi Coloniam, „Di-
catis omnibus Theologis et magistris et Artistis et poetis qui sunt Romæ,

⁴ et] atq; 5. ¹¹ lras 4. litteras 5. ¹² M. N. 4. 5. ¹⁹ Rhome. 5.

²¹ M. 4. 5. ²³ M. 4. 5. Gra. 4. Gra. 5. ²⁵ Venerabilis 5. noticiã 5.

²⁷ e 4. q 5. Iohannem 5. ²⁸ cotidie 5. ²⁹ Ioan. reuchlin 2 5. ³⁰ michi 5.
ut et in sqq. ³¹ : dixi tunc 5. M. 4. Ma. 5. ³⁴ Rhome 5.

quod scribant mihi, quia libenter habeo quod docti viri et qui sunt bene qualificati, scribunt mihi dictaminas: et quando sic scribunt mihi, tunc ego colligo illas litteras, et postea facio unum librum ex illis, et facio eas imprimere". Respondi ei: „bene scio, quia vidi bene unum librum qui intitulatur Epistolę Obscurorum virorum, et multum delectat me quando lego, 5 quia est notabiliter bonus, habens in se de multis materiis hincinde". Ergo, Magister Ortvine, rogo Dominatio vestra velit me habere commendatum, quia sum mirabilis fautor vester, et amo vos incredibiliter. Etiam debetis me commendare Iohanni Pfefferkorn quondam Iudeo, sed nunc feliciter in Christo baptizato. Liber suus qui intitulatur 'Defensio Iohannis Pfeffer- 10 korn contra Famosas' est mihi portatus ex Almania, et legi eum per totum, et signavi notabilia et Continuationes in margine. Et multum teneo de tali libro. Sed debetis ei dicere quod est hic unus Officialis curię qui est singularissimus fautor Iohannis Reuchlin. Ipse collegit aliquos articulos ex tali libro Iohannis Pfefferkorn, et vult probare quod in talibus articulis 15 partim est heresis, partim Crimen lęse maiestatis. Et dicit quod vult quod fiat inquisitio contra Ioannem Pfefferkorn de heresi et Crimine lęse Maiestatis. Mitto vobis hic unam schedulam in qua scribuntur illi articuli, et consequenter contra ipsos Solutiones quas ego replicavi: quia disputavi cum illo Officiali et defendi Ioannem Pfefferkorn pro posse meo. Et sic valete 20 habens me pro noto et Amico vestro. Datum in Curia Romana.

¶ Articuli extracti de libro Iohannis Pfefferkorn
contra Reuchlin et quosdam Reuchlinistas
qui liber intitulatur

Defensio Iohannis Pfefferkorn contra Famosas. 25

Et sunt tales Articuli a Reuchlinistis excerpti
pro hereticis et habentibus in se Crimen lęse maiestatis
quod fovente deo non est nec fuit nec erit verum.

¶ Primus Articulus.

¶ Dicit Reuchlinista, quod Ioannes Pfefferkorn in libro suo qui in- 30
titulatur 'Defensio Ioannis Pfefferkorn contra famosas', in Epistola ad
Sanctissimum dominum Dominum Leonem .etc. Pontificem Maximum blas-
phemat et committit Crimen lęse maiestatis appellando Papam ministram
domini, quasi sit femina, sicut legimus quod semel una femina fuit papa:
Sic enim scripsit Aij. col. i.: 'Tuam itaque sanctitatem, velut domini 35

¹ Quia 4.5. ² Et 4. ³ Iñas 4.5. ⁴ respōdi 5. ⁵ M. 4.5. ⁶ Ioanni 5.
feliciter 5. ⁷ Io. 5. ⁸ hic] h' 4. omis. 5. ⁹ Ioannis 5. ¹⁰ Ioānis pfeff. 5.
¹¹ I. P. 4. Io. Pfe. 5. ¹² Q: 4. Quia 5. ¹³ I. P. 4. Io. Pfe. 5. ¹⁴ Ro. 4. Rho. 5.
¹⁵ Io. Pfeff. 4. Io. P. 5. ¹⁶ Io. Pfeff. 4. Io. P. 5. ¹⁷ I. P. 4. ¹⁸ I. P. 4.5. ¹⁹ Pon. Max. 5. ²⁰ col. ij. 4.5.

nostri in terris locum tenens ac ministram'. Etiam habet in se heresim iste articulus: quia vult ibi Pfefferkorn innuere, licet non expresse, tamen implicite, quod tota ecclesia erraverit faciendo mulierem in papam: quia ille error est maximus. Sed qui ecclesiam dicit errare, de facto est hereticus: ergo.

¶ Respondeo quod Iohannes Pfefferkorn qui non est bonus grammaticus et non intelligit latinum, putavit quod Papa est generis feminini, sicut Musa: quia ut ipse audivit ab aliis „Nomina in a sunt generis feminini exceptis excipiendis”. unde Alexander:

10 Sit tibi nomen in a muliebre, sed excipe plura.

Unde patet quod Iohannes Pfefferkorn in presenti tractatu scribit sicut Theologus; sed theologi non curant grammaticam, quia non est de sua facultate.

¶ Secundus Articulus.

¶ Reuchlinistæ arguunt: Ioannes Pfefferkorn in multis locis sicut
15 A j. et K iij. quando vult iurare quod aliquid sit verum, dicit ‘mediusfidius’, quasi diceret ‘per meum deum fidium’. Nam mediusfidius interpretatur ‘meus deus fidius’: unde manifestum est, quod ipse Iohannes Pfefferkorn est idolatra et non habet Christum pro deo suo, sed Fidium qui fuit idolum apud veteres paganos.

20 ¶ Respondeo quod Pfefferkorn iuravit ibi ‘mediusfidius’ non respiciendo ad hunc terminum ‘fidius’, quod est forsitan proprium nomen alicuius Idoli: sed ipse utitur illo termino in quantum est Adverbium. Et sic ponit Donatus, qui est authenticus et legitur in scholis: et est dicere ‘mediusfidius’, id est ‘certe’ vel ‘seriose’. vel dic, ut prius, quod Iohannes Pfefferkorn
25 non curat grammaticam: vel dic, quod ‘mediusfidius’ idem est quod ‘per meam fidem’, et sic audivi ab uno Poeta.

Tertius Articulus.

*Dicit Reuchlinista: Quisquis dicit se sustentare Ecclesiam, est hereticus: Sed Iohannes Pfefferkorn dicit se sustentare Ecclesiam: Ergo
30 est hereticus. Maiorem probo, quia qui dicit se sustentare Ecclesiam, presumit quod tota ecclesia est in errore, et nisi ipse sustentaret eam, caderet et destrueretur. Etiam talis videtur esse Antipapa, id est volens esse papa contra illum papam quem elegit communis ecclesia. Quia sustentare ecclesiam est officium Pape: sed Pfefferkorn arrogat sibi hoc of-
35 ficiū: ergo est Antipapa et hereticus innuens papam errare et non esse*

² pfefferkorn 4. pfeff. 5. ⁶ Io. P. 4. Io. Pf. 5. ⁷ intellexit 5. ⁹ al'r 5.
¹¹ Io. P. 4. 5. ¹⁴ Io. Pfef. 4. Io. 5. ¹⁵ A j. col. 2. et B 4. col. 1. Item U ij. col. 2.
^{17, 18} I. pf. 4. Io. pfeff. 5. ¹⁸ cristū 4. ²⁰ pfe. 4. ²¹ nomē omis. 5. ²⁴ pfeffer-
korn 4. Io. pfeffer. 5. ²⁹ I. pfeff. 5. dicit] Defens. O ij. col. 2. ³² videret 5.
³² Papæ 5. ³⁴ pfefferkorn 4. Pfeffer. 5.

bonum Pastorem. Minor patet ex verbis Iohannis Pfefferkorn qui scribit in eodem libro 'se esse humile ecclesię membrum'. Sed humile membrum in corpore est pes, quia pedes stant humi, id est in terra; pedes autem sustentant corpus et amotis pedibus cadit corpus: Ergo Pfefferkorn præsumit quod Ecclesia stat in se, et ipse sustentat ecclesiam. 5

¶ Respondeo quod Pfefferkorn non sumit terminos sic stricte, et prout in sua prima impositione significant. Sed dicit se membrum, id est partem ecclesię, sicut omnis homo Christianus dicitur esse pars Ecclesię; vel etiam 'membrum' largo modo utendo terminis. Et sumitur ibi 'humilis' pro devoto et simplici: sicut etiam in Epistola ad Papam idem Iohannes 10 Pfefferkorn dicit: 'Quanquam minime dignus sum ut vel ad sacratissimos pedes tuos etc.' Ergo non debet intelligi quod Pfefferkorn loquitur contra Papam.

Quartus Articulus.

¶ Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn tenet quod fides Christiana est 15 falsa, et hoc suismet verbis affirmat. Sic etiam scribit se dixisse ad Moguntinensem Episcopum in libro præfato D. J.: 'Si fides Christiana est vera, Reuchlin nullam perfidiam mihi facturum est'. Sed postea plus quam in ducentis locis et etiam in aliis suis libris prius scriptis vocat Iohannem Reuchlin perfidum: Ergo manifestissime dat intelligere quod non 20 credat fidem Christianam esse veram.

¶ Respondeo quod illa verba sunt limitanda. Quia quando dixit Pfefferkorn 'si fides Christiana est vera', subintelligendum est: 'et Reuchlin est verus Christianus': quia si Reuchlin fuisset verus Christianus, nunquam fecisset tantam perfidiam: vel dico et melius quod Iohannes Pfefferkorn 25 protunc ita sensit: quia omnes sumus homines et humanum est errare: sed tunc statim fuit ab Episcopo castigatus et patienter tulit illam Correctionem faciens penitentiam. Quia scribit quomodo episcopus dedit ei alapam quando dixit illa verba: et sic habuit illam correctionem pro peccato suo.

¶ Quintus Articulus.

¶ Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn facit se maiorem Christo: quia in hoc libro sic dicit F. J. 'Sic me tradidit Reuchlin sicut Iudas Christum, et multo peius', quasi diceret: 'peius est quod Pfefferkorn traditus est quam quod Christus'; vel 'magis merito Christus est traditus quam Pfefferkorn'; vel 'Christus dignior fuit passione quam Pfefferkorn'. Sed 35

¹ pfeff. 4. Ioan. pfeff. 5. ² libro] Defens. pag. pænult. ³ . Pedes 4. Pedes 5. ⁴ Pfeffer. 5. ⁶ Pfeffer. 5. ⁸ e 4. e 5. ⁹ modo non habet 4. ^{10,11} Io. pfeffer. 5. dicit] Defens. pag. A i. col 2. ¹² sacratiff. 4. Sacratiff. 5. ¹⁷ D. J. 4.5. ^{19,20} Io. Reuch. 5. ²² Pfeffer. 5. ²³ sub intelligendū 5. ²⁵ Qd 4.5. Io. Ppfeffer. 5. ²⁶ Quia 4. . Quia 5. ²⁷ fuit] fecit 4. ³¹ pfeff. 5. ³² f. j. col. 1. Reuch. 5. ³³ Quasi 4. pfe. 5. ³⁵ . Vel 4. pfeffer. 5. ³⁵ . Vel 4. pfeffer. 5.

talía dicere ita aperte est hereticum, quod aliquis posset tangere cum digitis suis.

¶ Respondeo, quod quando Pfefferkorn ibi dicit, quod sit peius traditus quam Christus, vult intelligere, quod Reuchlin tradidit eum Cæsari; sed Christus tantum fuit traditus scribis et sacerdotibus qui sunt minores quam Cæsar. Et sic videtur esse peius, id est terribilius, quod aliquis traditur Cæsari quam Sacerdotibus et scribis qui non habent ita magnam potestatem.

¶ Sextus Articulus.

¶ Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn committit iterum Crimen læsæ maiestatis, et hoc multipliciter. Dicit enim O j.: omnes amicos et fautores Iohannis Reuchlin, principes et alios doctos et indoctos peccare in hoc quod Iohanni Reuchlin favent: sed tales sunt in Germania bene x Principes et dominus Imperator met et multi Cardinales et Episcopi Romę, et ipse sanctissimus dominus Papa Leo, qui nuper quando legít Epistolam Iohannis Reuchlin, multum laudavit talem virum Et dixit quod vult eum defendere contra omnes Fratres: et talia dixerunt etiam Reverendissimi Cardinales sancti Marci et sancti Georgii et sancti Chrisogoni et alii plures.

¶ Respondeo quod Pfefferkorn fecit hoc amore veritatis quę est maior quam Papa et Imperator et omnes Cardinales et Episcopi et Principes. Et ergo in protestatione sua finali, O iij. sic excusat se: 'Meipsum duce veritate et sine alicuius offensione defendi. Nam Hieremię vaticinio Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine: et melius est incidere in manus hominum quam in manus omnipotentis dei'. Et ergo putat quod melius est offendere Papam et Imperatorem quam veritatem, id est deum. Quia deus est veritas.

¶ Septimus Articulus.

Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn in eodem libro uno eodemque loco committit heresim et Crimen læsæ maiestatis. Quia dicit O j. columna ij. 'Non pugnatur hic gladio, non viribus, non hasta progreditur in campum (quod superbię Crimen est) cum rege miles etc.'. Ibi enim dicit quod bellare et ire in campum superbię crimen est: sed hoc faciunt Papa et Imperator, et semper fecerunt, et etiam multi qui sunt in Cathalogo sanctorum. Si ergo ire in campum esset Crimen superbię, tunc illi sancti et imperator modernus et etiam papa essent in peccato mortali,

³ Pfeffer. 5. ⁴ Cæsari 5. et sic post, ubi æ habet 4. ¹⁰ pfeffer. 5. ¹² Iohannes 4. Io. Reuch. 5. ¹⁴ q 4. e 5. ¹⁵ sanct] f. 4. s. 5. f. Chrisogoni 4. ²⁰ pfeffer. 5. Amore 4. ²² O iij. col. 2. i. e. pag. ult. ²³ defenfiõe 4. defenfiõe sua 5. q 4. e 5. ²⁹ Pfeff: 5. ³⁰ lese 5. ³² etc. omis. 5. ³³ e 5.

et per consequens erraret Ecclesia quæ habet pro sanctis. Ergo Pfefferkorn directe est contra ius Canonicum et Civile, contra Imperatorem et Papam, contra Ecclesiam et Imperium.

¶ Respondeo quod hæc verba sunt limitanda, quorum talis erit intellectus quod bellantes cum armis et vadentes in campum committunt crimen superbiæ in quantum sine iusta causa aliis faciunt iniuriam. Sed quando Imperator et Papa gerunt bellum, tunc præsumitur quod faciunt pro defensione Ecclesiæ et Imperii: et sic Pfefferkorn non reprehendit eos.

¶ Octavus Articulus.

Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn arguit Imperatorem quod mentitur, 10 quia sic scribit O ij. columna j. contra Reuchlin: 'Ego contra dico eum esse proditorem dei et hominum et Cæsareæ maiestatis perfidum consultorem'. In his verbis aperte tenet oppositum Imperatori et vocat eum mendacem. Quia dominus imperator in Epistola sua ad Papam, et etiam in multis mandatis et commissionibus hincinde vocat Iohannem Reuchlin 15 suum fidelem consiliarium et consultorem. Quomodo ergo posset maiorem blasphemiam facere, quam vocare eum mendacem? Unde irremissibiliter meruit penam læsæ Maiestatis.

¶ Respondeo quod iste textus distinguendus est, et punctandus ita ut post hoc verbum 'Maiestatis' ponantur duo puncta. Quia Reuchlin forte 20 est fidelis consultor imperatoris in suis rebus: sed non fuit fidelis Iohannis Pfefferkorn, ut ipse probat multis argumentis. Et ergo nemo debet putare quod Iohannes Pfefferkorn loquitur contra imperatorem: quia ipse est bonus imperialis, ut apparet in suis libris hincinde, teutonicis et latinis.

¶ Nonus Articulus.

25

Dicit Reuchlinista: Quod omnium maximum et grandissimum et terribilissimum et horribilissimum et diabolicissimum et infernalissimum est, Iohannes Pfefferkorn reprehendit Papam et Curiam, attribuendo eis Crimen falsi. Sic enim scribit I. iij. 'Ceterum omnia hæc, id est ipsius ex urbe Roma commissionem, minus iuste, immo iniustissime acquisitam, 30 hereticæ pravitatis Magister non curavit .etc.' Sed Papa dedit illam commissionem: ergo Papam vituperat Iohannes Pfefferkorn, quod non bene administrat iustitiam: quod est ita hereticum ut mereatur tres ignes.

¶ Respondeo: Pfefferkorn non dicit ibi quod Papa vel Curia Romana iniuste dedit illam commissionem: sed vult intelligere quod Reuchlin iniuste 35

¹ q 4. pfeffer. 5. ⁸ q 4. e 5. ¹⁰ Pfeffer. 5. ¹¹ j] pma 5. ¹² Cæsaree 5.
¹⁹ Ita 4. Ita 5. ^{21.22} Iohannes Pfef. 5. ²³ Io. Pfe. 4. pef. 5. ²⁴ teutonicis 4.5.
et latini. 5. ^{26.27} et terribilissimum omis. 5. ²⁸ Io. 4. I] l 4.5. § iij. col. 1.
³⁰ minus] nimis 4.5. ³² Io. pfe. 4. ³⁵ Reuchln 5.

acquisivit eam. Et ergo Iohannem Reuchlin appellat iniustum, et non Papam.

¶ Decimus Articulus.

Dicit Reuchlinista: Pfefferkorn iterum committit Crimen lese maiestatis, quia manifeste mentitur de Imperatore et Episcopo Coloniensi. Quia dicit quod quidam inquisitor hereticę pravitatis ex commissione Cæsareę Maiestatis cum appositione manus Episcopi Coloniensis combussit Speculum Oculare Colonię. Quod est falsissimum. Quia neque Cæsarea Maiestas commisit hoc, neque Episcopus unquam apposuit manum: quia si imperator commisisset hoc, non iam laboraret pro Reuchlin scribendo ad papam, quod debet sibi Consiliarium defensum habere contra invidos et captiosos Theologos. Ergo Pfefferkorn manifeste est falsarius, quia falsificat seu mentitur commissiones imperiales.

¶ Respondeo quod de Episcopo Coloniensi non curatur, quia est mortuus. Sed de Imperatore Iohannes Pfefferkorn loquitur intentionaliter, et implicate quantum ad primam imperatoris mentem. Quia primo quando Iohannes Pfefferkorn incepit istud laudabile negocium in Causa fidei, ut faceret comburere libros Iudeorum, tunc imperator fuit intentionatus, ut videbatur, quod vellet comburere omnes libros qui sunt contra fidem Christianam. Sed liber Iohannis Reuchlin est talis: Ergo imperatori videbatur quod vellet etiam eum committere ad comburendum. Igitur Pfefferkorn scribit quod imperator commisit, videlicet implicate, non explicite vel expresse. Et ipse putat quod satis fuit quod imperator commisit ei semel de libris Iudeorum, sub quibus reprehenduntur etiam libri hereticales. Quia audiui ego, quod si imperator mansisset in illo laudabili proposito, tunc Theologi voverunt omnes libenarios per totam Almaniam visitare, et omnes malos libros comburere, præsertim libros istorum novorum Theologorum qui non habent fundamentum suum ex Doctore sancto, ex doctore subtili, et ex doctore Seraphico, et Alberto magno. Quod fuisset utique laudabile et valde proficuum: et credo quod adhuc erit: quod tribuat omnipotens qui regnat per omnia et super omnia et omni tempore. Amen.

¹ Io. 4. Iohannes 5. ⁴ Pfeffer. 5. ⁷ Cæs. 4. Cęsa. 5. ⁸ Cæs. Ma. 4. Cęsar. Maieſta. 5. ¹¹ infidos 5. ¹² Captiosos 4. Pfefferkorn 5. seu 4. vel 5. ¹⁵ Io. Pfe. 4. Io. Pfeffer. 5. intentionaliter: 5. ¹⁷ Io. Pfe. 4. Io. Pfeffer. 5. negotiũ 5. ¹⁸ : Tunc 5. ¹⁹ cõburẽ 4. ²⁰ Io. 4. Ioannis 5. ²¹ vellẽt 5. Pfeffer. 5. ²² explicite vel omis. 5. ²⁴ repreh.] pro compreh. ²⁵ . Tunc 5. ³¹ am. 5.

29.

Ecbertus Ungenant
Magistro Ortvinio Gratio
Salutem.

Venerabilis domine et amice singularissime. Diu est quod non habuis nuncios, ut possem dirigere litteras ad dominationem vestram: alias diu scripsissem vobis. Parcatis ergo mihi, quia libenter scripsissem vobis, si habuissem nuncium. Sed sicut scripsistis mihi quod Magister noster Valentinus de Gelterßheim dixit vobis, quod debetis mihi scribere, quod adhuc duos florenos debeo ei pro lectionibus quando steti in bursa sua: Sciatis¹⁰ quod nihil volo ei dare, Quia ipse etiam promisit mihi multa, et dixit quod vellet mihi dare bonas propinas, quod irem omni die bis vel ter ad Rhenum videndo quando naves veniant ex partibus inferioribus vel superioribus: et quando beani sunt intus, tunc deberem eis suadere quod visitarent in bursa sua. Et per deum ego bene portavi ei viginti beanos et¹⁵ perdiidi multum tempus, currendo hincinde. et fuisset melius studere illo tempore. Sed ipse nunquam dedit mihi aliquid. Etiam dedit nobis mala bursalia et macras carnes, et acerbum potum. Et potestis ei bene dicere quod debet ista recordare. Sed vos valete in Caritate. Datum Lo[vania].

30.

20

¶ Balthasar Schlauch
baccularius Theologiæ formatus
Magistro Ortvinio Gratio
Salutem.

Gratiarum actiones vobis immensas, infinitas, inenarrabiles, innume-²⁵rabiles, incomparabiles, ineffabiles, quod misistis mihi librum domini Iohannis Pfefferkorn, qui intitulatur 'Defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas'. Ego fui ita lætus quando accepi illum librum, quod saltavi præ gaudio. Et certissime credo quod Iohannes Pfefferkorn est ille de quo prophetizatur Ezechielis IX. sic: 'Et vocavit virum qui indutus erat lineis³⁰ et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis'. Quia Iohannes Pfeffer-

² Eckbertus 5. ³ M. 4.5. ⁶ Iras 5. ⁷ michi sexiens in hoc epistolio 5.
⁸ Mgr n. 4. ⁹ Gelterßheim 4.5. ¹¹ nichil 5. Q: 4. Quia 5. ¹² : Et 5.
¹⁸ benedicere 5. ¹⁹ charitate 5. Lo. 4.5.
²² baccularius 5. ²³ M. 4.5. Gra. 4.5. ²⁴ Sa. 4. Salu. 5. ²⁵ Ratiarum
relicto spatio τῇ G. ²⁶ michi 5. et sic bis infra. d. 4.5. ²⁸ e 4. e 5. ²⁹ Io. 4.
Ioha. 5. ³¹ Io. pfeff. 4. Io. pfeffer. 5.

ferkorn semper habet atramentarium secum et scribit in predicationibus vel conventiculis Auctoritates et notabilia, unde postea componit talia. Vos exhilaratis me valde quando mittitis mihi libros suos: quia sunt ita artificialiter compositi quod miror. Ego etiam Vienne multum glorior quod
 5 sum notus sibi: et quando nomino eum, dico 'Iohannes Pfefferkorn, Amicus meus'. Sed in illo libro intellexi, quod Theologi sunt discordes super speculum oculare: quia aliqui damnant eum ad ignem, sicut Parrhisien-
 10 ses et Colonienses, Aliqui vero ad suspensionem, sicut Magister Noster Petrus Meyer, qui quando vidit Speculum Oculare, clamavit voce magna: 'Ad patibulum, ad patibulum cum tali libro!' Vos deberetis esse concordēs,
 tunc possetis habere victoriam contra illum hereticum. Ego fui multum perterritus quando legi ista, et dixi: 'Nunc diabolus tenebit candelam, si Theologi volunt esse discordes'. Sed spero quod eritis iterum concordēs.
 Sed mihi videtur quod Magister noster Petrus non est iustus ipse et sui
 15 Coherentes, qui tenent quod Speculum oculare debet suspendi ad patibulum. Quia est ille liber hereticus, et heretici merentur penam ignis. Quia heretici comburuntur, sed fures suspenduntur. Quamvis illi fortasse dicunt quod Speculum Oculare etiam commisit furtum. Quia Iohannes Pfefferkorn dicit quod in hoc libro Iohannes Reuchlin furavit ei honorem suum,
 20 quem non daret pro viginti florenis: quia duo Iudei qui similiter furaverant ei honorem suum, dederunt ei triginta florenos pro eo. Sit a vel b, ego vellem quod essetis concordēs. Non habemus hic nova, nisi quod ille poeta Ioachim Vadianus, qui est unus ex Reuchlinistis, est factus Rector universitatis. Percutiat deus omnem societatem Poetarum et Iuri-
 25 starum et non derelinquat unum ex eis mingentem ad parietem. Ego cogitavi quod volo recedere: quid deberem in illa universitate facere, ubi poeta est rector? et sunt hic ita multi Reuchlinistę sicut in nulla alia universitate: scilicet Ioachim Vadianus rector, et Georgius Collimitius Tanstetter, pronunc Medicus, olim Mathematicus, et Ioannes Cuspinianus, qui
 30 est servitor et consiliarius Cæsaris, et quidam qui vocatur Thomas Resch, et Simon Lasius, qui est compatriota Iohannis Reuchlin, et alii multi. Sed Magister noster Heckman est de via nostra; et dixit quod tenebit cum Theologis usque ad finem vite sue. Ipse etiam multum salutat vos, et Ioannem Pfefferkorn. Valet. Datum in Vienna. Iterum Valet tam diu donec
 35 Pfefferkorn manet Christianus.

³ libros 4. ⁴ wienne 5. ^{5,6} Iohānis pfe. 4. Io. pfeffer. 5. ^{7,8} Pharrifiē 4. Parrifiē 5. ^{8,9} M. N. 4. ¹⁰ Cōcordes 4. ¹² . Et 4. . et 5. ¹⁴ M. n. 4. 5. ¹⁸ O 4. ocula 5. Io. Pfeff. 4. Iohan. pfe. 5. ¹⁹ I. 4. Io. Reuch. 5. ²⁴ percutiat 4. peuit 5. ²⁷ rector: 4. rector. 5. reuchliniste 5. ²⁸ . Scj Ioch. 4. 5. ²⁹ I. 4. Iohannes omis. 5. ³⁰ Cæsar 4. Cæsaris 5. . Et 4. At 5. ³¹ Io. R. 4. Io. reuch. 5. ³³ sue. ipe 5. ^{33,34} Io. Pfeff. 4. Io. pfef. 5. ³⁵ Pfeffer. 5.

31.

¶ Albertus Strunck

Magistro Ortvino Gratio Daventriensi

Reverentialem obedientiam loco Salutis. venerabilis domine Magister. Rogo 5
vos cordialiter quatenus velitis mihi indulgere, quod non scribo vobis sepe,
quia est per deum ita magnus Calor in Roma, quod unus non potest ire
in plateis vel sedere in domo: Et non possum scribere aliquid vel com-
ponere præ Calore. Sed vos scitis quod est magnus labor facere dicta-
minas, et dixistis mihi in Colonia, quod in septem diebus vix facitis unum 10
bonum dictamen. Et allegastis mihi Horatium dicens, quod talis poeta docet
quod novem annos debemus consumere faciendo unum bonum dictamen.
Et credo quod sic est faciendum. Quia oportet esse cautum et videre
quod est bona congruitas. Et aliquando non est satis quod est bona con-
gruitas: quia requiritur etiam Ornatus secundum viginti præcepta Elean- 15
tiarum et Modum epistolandi Pontii vel Pauli Nivis qui fuit magister Lip-
sensis. Etiam isti poetæ sunt nunc valde reprehensivi, et quando aliquis
scribit aliquid, tunc dicunt: 'Ecce ibi et ibi non est bona latinisatio': et
veniunt huc cum suis novis terminis et confundunt antiquam grammaticam.
Ergo non possum scribere in istis Caloribus. Ergo habeatis me excusa- 20
tum. Et Valet. Datum Romæ.

32.

¶ Magister Henrichus Cribelinioniatus

Magistro Ortvino

Salutem.

25

Venerabilis Magister, primum et ante omnia sciatis, quod perdidisti
duas sententias, et si perdo tertiam, tunc diabolus erit Abbas. Et timeo
valde, quia Auditor dixit mihi: 'Per deum, si essem sicut vos, ego non
vellem appellare, quia non habetis Ius': ergo non scio quid debeo facere.
Ego credo quod theologi hoc anno non debent fortunam habere. Quia 30
etiam eximius vir Dominus Magister noster Petrus Meyer satis male stat
in causa sua contra Canonicos Franckfordienses, quod vexant illum bonum
et devotum patrem. Sed credo quod isti Canonici faciunt hoc propter
Iohannem Reuchlin quem diligunt propter suam poetriam. Et propterea

³ M. 4.5. Dauē. 4.5. ⁶ Cordialit' 4. michi ter in hac ep. 5. ⁹ p̄ 5.
¹⁸ est] ē 4. omis. 5. ²¹ Datū Ro. 5.

²³ M. 4.5. Henricus Cribelinioniatus 5. ²⁵ Sal. 5. ²⁸ michi 5. ³¹ D. M.
4.5. Io. 4.5.

volentes ei placere tribulant illum bonum pastorem, quia ipse mirabiliter inimicatur Iohanni Reuchlin: et merito, quia stat pro facultate sua. Quia Iohannes Reuchlin est inimicus Theologorum: sed Magister noster Petrus est Theologus: ergo. Et est bene licitum, quod unus defendit facultatem suam. Etiam Dominus Iacobus de Hochstraten Magister noster et hereticę pravitatis Inquisitor non habet bonam fortunam in causa fidei. Quia isti Curtisani nunc omnes volunt esse poetę, et sic parvipendunt Theologos et sunt contra eos. Sed tamen spero quod parum lucrabunt: quia dominus respiciet famulos suos et liberabit eos. Ego audiui nuper quod Imperator scripsit unam litteram ad Papam pro Iohanne Reuchlin, et scripsit ita, quod si Sanctissimitas sua non vult finem facere in isto negotio et dare Sententiam, tunc ipse met vult videre quomodo potest defendere suum consiliarium. Sed quid est? Si papa est pro theologis, tunc non timeo. etiam audiui ab uno notabili viro qui est Officialis Curię qui dixit: 15 'Quid nobis hic cum litteris? Si Reuchlin habet pecuniam, mittat huc. Quia in Curia oportet habere pecunias: alias nihil potest expedire'. Et alius occulte dixit mihi, quod Magister noster Iacobus iterum dedit certas propinas quibusdam referendariis. Et sic quando iam vadunt ante eum, tunc faciunt ei maiorem reverentiam et loquuntur amicabiliter cum eo. Ergo 20 nunc semper meliorem spem habemus. Si perdo illud beneficium, tunc adhuc volo contendere pro illa vicaria in Nussia sicut scitis. Quia procurator meus informavit me quod habeo bonum Ius. Sed iam recordor quod nuper venit unus huc qui dixit, quod universitas Erfordiensis vult revocare sententiam suam seu determinationem contra Iohannem Reuchlin. 25 Et si facit, tunc volo dicere, quod omnes Theologi qui sunt ibi, sunt perfidi et mendaces, et volo semper de eis dicere hoc scandalum, quod non manent cum facultate sua et defendunt zelosissimum virum dominum Iacobum de Hochstraten qui est lux Theologorum, et lucet sicut stella per suas doctrinas et Argumentationes pro fide Catholica. Et credo quod 30 si heretici vel Turci venirent, ipse disputaret contra eos et confunderet eos cum subtilitate sua, et converteret eos ad fidem Christianam. Quia ille Theologus non habet equalem. et nuper disputavit hic in Sapientia valde doctinaliter. Tunc dixit quidam Italus 'Ego non credidi prius, quod Almaniam habet tales Theologos'. Sed quidam alius dixit, quod non 35 est bene profundatus in textibus biblię, et non bene intelligeret Hieronymum et Augustinum. Respondi: 'O bone deus, quid dicitis? Ille doctor pręsupponit talia, et iam ipse habet curare alia, et bene maiores subtili-

² Io. R. 4. Io. reuchlin 5. ³ Io. R. 4. Io. reuch. 5. M. 4.5. ⁵ D. 4.5. M. nř 4.5. ^{5,7} heret. pia. 4.5. ¹⁰ lřam 4. literā 5. Io. 4. Io. Reuch. 5. ¹¹ negotio 5. ¹⁵ lřis? 4. literis? 5. ¹⁷ mihi 5. M. n. Ia. 4. M. n. Iaco. 5. ²⁴ Io. 4.5. ²⁷ D. 4. ³² Equalē: Et 4. . Et 5. ³⁵ bene feit intelligere 5.

tates'. Deus det quod recte eat, tunc volumus triumphare, et postea ex tota Almaniam pellere illam poetriam. Et volumus facere quod isti Iuristę non audent dicere unum verbum, quando sunt cum Theologis: quia timebunt ne mittant super eos Inquisitorem et comburant eos pro hereticis, sicut nunc spero quod fiet Iohanni Reuchlin adiuvante deo, cuius nos sumus iudices: quia sicut milites seculares defendunt Iustitiam in terris, ita nos defendimus Ecclesiam per disputationes et predicationes. Sed parcat mihi de longiloquio. Et Valet. Datum Romanę Curię.

33.

¶ Petrus Lapp

sacrę pagine Licentiatu

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Secundum quod semel scripsistis mihi, vir venerabilis, quod habetis valde magnum miraculum abinde quod pro nunc sunt ita multi excellentes 15 Doctores in Colonia, et etiam alii non adhuc promoti sed propediem Magistri Nostri, et multi egregiissimi theologi, et nominastis mihi Magistrum nostrum Iacobum de Hochstraten, Magistrum nostrum Arnoldum de Tungari, et Magistrum nostrum Remigium, et Magistrum nostrum Valentinum de Gelterßheim, et Magistrum nostrum Petrum qui tempore meo regebat 20 in bursa Kück, et dominum Rutgerum Licentiatum et multos alios qui actu sunt Colonię, et etiam Iohannem Pfefferkorn qui quamvis est laicus et indoctus in artibus liberalibus, et nunquam visitavit scholas Christianorum et non didicit Grammaticam aut logicam, tamen ut scribitis habet profundum intellectum et Cor illuminatum. Etiam apostoli non fuerunt 25 docti, et tamen sciverunt omnia. Et sic putatis, quod spiritussanctus potest predicto Iohanni Pfefferkorn infundere omnem scientiam sanctorum, sicut dicit scriptura. Etiam nominastis mihi in Maguntia duos Magistros nostros, Dominum Bartholomeum Zehener predcatorem in summo, et Dominum Petrum Bertram plebanum. Et in Franckfordia dominum Petrum 30 Meyer qui est mirabilis in sermonibus suis Et quando vult ipse facit homines ridere, et quando vult facit eos flere, et facit mirabilia predcando.

³. Quia 4.5. ⁵. Sicut 4.5. Ioanni 5. ⁶. Quia 4.5. ⁷. Ita 4. Ita 5.

⁸ Vale. Da. Ro. Cu. 5.

¹² M. 4. ¹³ Salu. 4. ^{16.17} M. N. 4.5. ^{17.18} M. n. Ia. de hoch. 4. M. N. 5. Hoch. 5. M. n. 4. M. N. 5. ¹⁹ M. n. 4.5. M. n. Valē. 4. ²⁰ M. n. 4.5. Pe. 4. ²¹ Kuck: 5. d. 4.5. Licē. 4. Licentia. 5. ²² e 4. q 5. Io. P. 4. Ioan. Pfeffer. 5. ²³ arti. 4. ²⁴ loycam 5. ²⁷ e 4. q 5. I. P. 4. Ioan. Pfeffer. 5. ^{28.29} M. n. D. 4. M. N. D. 5. ^{29.30} D. Pe. bertrā 4. D. Pet. 5. ^{30.31} d. Pe. meyer 4. Pet. 5. ³² facis eos 4.

Secundum hoc vellem quod faceretis omnes ad unum et excelleretis istos Iuristas et Poetas seculares, vel imponatis eis silentium quod non auderent ita scribere libros. Et quando vellent aliquid compilare, tunc deberent prius ostendere Magistris nostris ad videndum si debet imprimi. Et
 5 si non placet magistris nostris, non debet imprimi vel debet comburi. Etiam deberent Magistri nostri facere mandatum quod nullus iurista vel poeta aliquid scriberet in Theologia, et ne introducerent illam novam latinitatem in sacrosanctam Theologiam, sicut fecerunt Iohannes Reuchlin et quidam ut audio qui appellatur Proverbia Erasmi: quia non sunt fun-
 10 damentales in ea: et possibile est quod nunquam disputaverunt publice vel tenuerunt conclusiones sicut est mos. Ipsi volunt mittere falcem in messem alterius, quod Theologi non debent pati. Ergo rogo vos quod velitis rogare illos doctissimos viros de quibus scribitis, quod disponant disputare contra illos novos latinisatores et scommatizare eos bene. Et si dicunt
 15 quod sciunt litteras gręcas et hebraicas, habetis respondere, quod tales litterę non curantur a Theologis. Quia sacra scriptura sufficienter est translata et non indigemus aliis translationibus. Et potius non debemus discere tales litteras propter despectum Iudeorum et Gręcorum. Quia Iudei videntes quod discimus suas litteras, dicunt: 'Ecce Christiani discunt no-
 20 stras scientias, et sine illis non possunt fidem suam defendere': et fit magna verecundia Christianis, et Iudei fortificant se in sua fide. Sed Gręci recesserunt ab ecclesia: igitur etiam debent haberi pro inimicis et eorum scientię non debent praticari a Christianis. Talia vellem libenter quod faceretis, et postea scriberetis mihi quid fieret. Valete. Datum in
 25 Halberstat.

34.

¶ Magister Iohannes Schnerekius

Magistro Ortvino Gratio

Salutem simpliciter annunciatam et non per pomposum ornatum verborum
 30 sicut consueverunt poetales Magistri non ambulantes in via simplici cum Theologis.

Sed salutem in Christo, qui liberet nos in die isto
 Ab omni tribulatione, necnon a Iohanne Capnione,
 Qui est Iurista seularis, sed in Theologia vix scholaris,
 35 Et si deberet disputare, cum Theologis se exercitare,

⁶ M 4. 5. ⁸ Io. 4. Io. Reu. 5. ¹³ doctissimos viros omis. 5. ¹⁵ lras 5. e 4. q 5. hebraicas 5. ^{15.16} littere 4. lre 5. ¹⁸ lras 4. 5. e 4. q 5. ter. ¹⁹ lras 4. 5. ²¹ e 4. q 5. ²³ e 4. q 5.

²⁷ Ioannes 5. ³³ Ioanne 5.

Ita quod aliquid solveret: per deum ipse perderet
 In sacra scriptura: quia ibi est magna cura
 Quod possit aliquis bene stare, vel unum alium vexare,
 Ita quod cum concludat, et concludendo bene confundat,
 Sicut nuper Hochstratus, qui est ad salutem ecclesię natus, 5
 Ut expellat istos socios, poetas et historicos,
 Qui tenent malas opiniones, et non valent ad disputationes.

¶ Sancte deus, ego non habui voluntatem scribere vobis metra, et tamen scribo. Sed factum est ex improvise. Etiam illa metra non sunt de poetria sæculari et nova, sed de illa antiqua quam etiam admittunt Magistri nostri in Parrhisia et Colonia et alibi. Et tempore meo quando steti Parrhisius, dicebatur quod unus antiquus Magister qui habitavit in Collegio Montis, componeret totam bibliam metricę, scilicet cum istis metris. Debetis autem scire novitates quę sunt bene pro vobis: videlicet quod Reuchlin non potest amplius ita multum studere sicut prius, quia oculi 15 volunt ei decrescere, sicut dicit scriptura in Genesi: 'Et caligaverunt oculi eius, nec videre poterat'. Quia nuper venit unus bacularius de Stuckgardia qui fuit ibi in domo eius: et ego feci quasi non scirem de inimicitia vestra quam habetis invicem, dixi ad eum: 'Bone domine bacularie, Non habeatis mihi pro malo quod interrogo vobis. Et cum supportatione pro primo 20 libenter vellem scire, An Reuchlin est adhuc sanus?' Respondit, quod ita, sed tamen quod non potest bene videre sine brillo. Tunc dixi 'Ergo pro secundo dicatis mihi quomodo tamen habet se quoad Causam fidei? Ego audiui quod habet certas lites cum certis Theologis: sed credo quod faciunt ei iniuriam (sed dixi ironice): quomodo ergo habet se? Ego credo 25 quod semper componat aliquid contra Theologos'. Respondit ille: 'Nescio, sed tamen volo dicere vobis quid ego vidi ab eo: quando veni in domum eius, dixit mihi: „Bene veneritis domine bacularie, sedeatis”. Et ipse habuit brillum in naso et librum ante se qui fuit scriptus mirifice, ita quod statim vidi quod non erat Almanice neque bohemicę scriptus, neque etiam 30 latine. Et dixi ei „Egregie domine doctor, quomodo tamen vocatur talis liber?” Respondit quod vocatur Plutarchus in gręco, et tractat de Philosophia. Tunc dixi „legatis in nomine domini”. Et sic credo quod scit artes mirabiles. Tunc vidi iacere unum parvum librum noviter impressum sub scamno. Et dixi ei: „Egregie domine doctor, quid iacet hic?” Re- 35 spondit: „est unus liber scandalizativus quem nuper quidam amicus meus misit mihi ex Colonia, et est scriptus contra me, et Theologi Colonienses composuerunt eum, dicentes nunc quod Iohannes Pfefferkorn fecit talem

⁴ cum 4.5. ⁵ e 4. q 5. ¹¹ Colon. 5. ¹² dicebat 5. ¹³ metricę. f. 5.
¹⁵ Reuch. 5. ¹⁶ Gen. 5. ^{17.18} Stutgardia 5. ²⁰ pro om. 5. ²³ fidei. 4.5. ²⁵ tro-
 nice) 4. fe. 4.5. ²⁹ (cf. supra p. 80.) Ita 4. . Ita 5. ³¹ tñ omis. 5. ³² e 4.
³³ P. 4. Ioan. Pfef. 5.

librum". Tunc dixi: „Quid facitis ergo desuper? Non vultis vindicare vos?" Respondit „Nullo modo. sed sum satis vindicatus. Ego nunc non curo amplius istam stulticiam, sed vix habeo satis oculos ad studendum ea quę sunt mihi utilia". Fuit autem talis liber intitulus „Defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas". Aliud non scio de doctore Reuchlin'. Talia dixit predictus bacularius. Ergo, domine Ortvine, habeatis bonam Confidentiam. Quia si ille habet malos oculos quod non potest amplius multum legere aut scribere, suum damnum, Vos autem non debetis quiescere, sed debetis recenter scribere contra eum. Valet. Datum Ulmę.

35.

Magister Wilhelmus Lamp

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

Eximie et promotoriali reverentia celeberrime vir. Vos scripsistis mihi qualiter litera mea quam composui vobis de ambulatione mea ad Curiam, fuit vobis presentata. Et scribitis quod potestis exinde notare quod diligo vos valde. Et bene scribitis talia: sunt etenim vera. Quia vos estis mihi in corde et ego amo vos cordialiter. Sed etiam scribitis mihi quod debeo vobis intimare seu declarare quomodo transit mihi pronunc. Scitis quod sum apud unum Notarium Rotę et habeo parare mensam, et ire ad forum pro comparando herbas et fabas et panes et carnes et talia, et facere domum in ordine, quando dominus venit ex audientia et commensales sui, quod omnia sunt parata. Et cum hoc etiam studeo. Et dominus meus nuper dixit mihi, quod per deum quando sto unum annum vel duos secum, ipse vult mihi iuvare ad unum beneficium, sicut prius iuavit multis. Et est bene credendum, quia amat me multum. Et precipue nuper quando vidit quod sum poeta, tunc dixit quod vult me semper amantius habere. Et factum est ita: Est unus ex commensalibus qui est poeta in ista poetria nova, et semper in mensa loquitur de poesi, et multum reprehendit illos antiquos patres et grammaticos, Alexandrum, Grecistam, Verba deponentalia, Remigium et alios. Et nuper dixit quod aliquis volens discere bona Carmina facere, debet scire Diomedem: et dixit multa de tali Diomede. Respondi ego miror quomodo tamen venistis super illos novos grammaticos, et tamen habetis omnia metrice in tertia parte Alexandri de pedibus et quantitibus syllabarum, et artem scan-

³ stultitiā 5. ⁵ reuch. 5. ⁶ baccalarius 5. ⁷ multum om. 5. ⁹ Va. Da. Ulme. 5.¹¹ M. 4. 5. ¹² M. 4. 5. ¹³ S. 4. Salu. 5. ¹⁵ michi 5. septiens in hac ep.lra 5. lit. mea] i. e. sup. n. 12. ¹⁷ sunt omis. 5. ¹⁹ Intimare 4. ²¹ Carnes 4.²⁸ Amātius 4. ³⁰ Alexandrum Grecistā 4. Alexandrū Grecistā 5. ³³ ego Miror 4.

dendi et cetera. Et cum hoc iste Diomedes non fuit bonus Christianus. Quia legi semel qualiter ipse habuit Equos qui comederunt homines, et ipse dedit eis comedere homines'. Tunc ille Curtisanus multum risit et subsannavit me. Et postea dixit, quod debeo ei dicere quomodo Abacuck habet primam syllabam. Respondi: 'ego distinguo. Quia prout est pro-⁵prium, habet primam indifferentem secundum Alexandrum:

„Ad placitum poni propriorum multa notavi”.

sed prout queritur quantam habet primam naturaliter respiciendo ad naturas appellativorum, tunc habet primam brevem secundum Alexandrum dicentem quod a ante b in primis syllabis, exceptis excipiendis, est brevis'.¹⁰ Tunc ille adhuc magis derisit me et dixit 'Vade tu Coloniensis Copulata, cum tuo Alexandro, qui fuit asinus Parrhisiensis, sicut adhuc sunt plures'. Et sic multum scandalizans illum bonum Alexandrum abivit. Et dixi ego: 'Cras videbitis'. Et de mane portavi unum carmen quod compilavi per noctem in laudem Alexandri, et mitto vobis exemplum. Et¹⁵ quando dominus meus vidit illud Carmen, tunc laudavit me et dixit 'Iste socius est pro me'. Et dixit 'O Wilhelme, scis ita compilare metra? Ego ignoravi. Et propterea plus volo te diligere in posterum'. Et sic spero quod volo bene stare. Et quando vult dominus deus quod acquirō aliquid, tunc iterum volo me conferre ad partes, fiendo presbiter. Valete iugiter.²⁰ Datum Romane Curie.

¶ Metrum Epigrammaticum confectionatum per Wilhelmum Lamp Magistrum septem artium liberalium Coloniensem In laudem Alexandri Galli.

Qui vult discere grammaticam, legat Alexandri materiam,²⁵
Quę est divisa in quattuor partes, docens multas bonas Artes,
Prębens lac et mel pueris, sicut docet Glosa notabilis
In Colonia facta: pręcipue quoad metra
Collige partem tertiam: ipsa tollet tibi omnem inertiam,
Sicut fecit mihi, qui multum ex hac didici.

¹ 2c. 5. ⁴ subsannavit 4. 5. ⁶ Alexan. 5. ¹¹ tu Colo. Copula ista 5. ¹² Alexan. 5.
¹³ alexan. 5. ²⁰ presbyter. 5. Valete. iugiter Datum. 5. ²³ M. 4. 5. Colonien. 5.
²⁴ Alexand. 5. ²⁵ . Legat pius alexandri materiam. 5. ²⁷ Lac et Mel 5. glosa 5.
²⁹ omnen 4.

36.

C Iohannes Arnoldi

Magistro Ortvino Gratio

Salutem dicit plurimam.

5 Crediderim utique quod audiveritis vel fuerit vobis pluscule dictum
qualiter ex quadam affectione animali bona contulerim me nuperrime via-
tica ambulatione ad urbanam Romę Curiam causa lucruli ad consarcinan-
dum unum beneficiolum seu prębendiolum vel parrochiam aliquam missam,
unde poterit mihi ex nunc usque ad finem vitę meę sufficere ac suppetere
10 victus et amictus, si divina voluerit dei gratia. Quamobrem, me hercule
vel mediusfidius, debueritis mihi non rariuscule unam literulam amiciose
conflatam seu compilatam ascribere, et in ea affectionaliter significare quo-
modo steteritis in omni qualitate corporali seu animali, Et quomodo fue-
ritis fortunatus fataliter ex prędestinatione divina quę fuit ante sæcula, sicut
15 dixerit Lactantius quem nuperrime audiverim studio intentionali, quando
lectus fuerit formaliter hic in Sapientia. Pręterea enimvero venerit unus
sociolus ex Colonia et gelidis Almanię partibus, apportans epistolia mis-
siva hincinde sibi astipulata, a quo videlicet intellexerim qualiter vos fecistis
imprimere arte characterali unum librum, qui intelligitur esse vel fuisse
20 intitulatus seu pręnominatus 'Epistolę Obscurorum Virorum ad Magistrum
Ortvinum Gratium', in quo utique codiculo seu libello, sicut talis dederit
mihi intelligendum, continentur omnes literulę ad vestram dignitatem hinc-
inde destinatę charitative et fraternaliter a vestris amicis et notis: et etiam
posueritis meum epistolium intus, et valde miratorie stupefactus fuerim,
25 quod dignamini me tantisper honore sesquipedali, et facitis mihi ęternalem
famam. Quapropter habueritis scire quatinus voluerim vobis gratiam re-
ferre in quantum potero. Etiam sciveritis qualiter studuero hic per totum
in poeseos artificiolu, et ergo fuerim aliter stilatus quam prius. Valete
sesquipedaliter. Datum Romę.

² Iohannis 5. ³ M. 4. ⁴ Salu. 5. D. P. 4. ⁵ Rediderim 5. *initiali C relicto spatio.* ⁹ michi 5. *et sic post ter.* ^q 4. e 5. ¹⁰ Hercule 5. ¹² effectio-
naliter 5. ¹³ Corporali 4.5. ¹⁶ sapia pręterea Enimvero 4. sapientia pręterea
Emuero 5. ¹⁸ a] A 4. q̄ 5. ¹⁹ characterali 5. ²⁰ epistole 5. M. 4.5. ²⁴ meum
epist.] *Supra* I. 10. p. 15. sq. ²⁵ sesquipedali: 4.5. ²⁸ Vale. 5. ²⁹ Da. Ro. 5.

37.

☉ Frater Georgius Bleck
Magistro Ortvino Gratio

Humilem orationem meam cum ea qua decet subiectione, domine et Magister Ortvine. vos misistis mihi huc librum Iohannis Pfefferkorn qui est⁵ prætitulatus 'Defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas'. Quem utique, sicut petivistis, ostendi omnibus Magistris nostris per totam Parrhisiam, et similiter de nostro ordine Theologis, qui unanimiter dixerunt: 'Ecce Almania habet notabiles Theologos. Si unus simplex scribit talia, quid deberent facere docti et promoti?' Et unus interrogavit me, an etiam principes in Almania faciunt magnam reverentiam Iohanni Pfefferkorn?' Respondi quod pro parte sic et pro parte non. et qualiter ipse est verus et dilectus sollicitator Imperatoris ad procurandum negotium de libris Iudeorum et augmentum fidei Christiane. Et quod episcopus Moguntinensis pie memorie defunctus iam solebat eum valde amare et promisit ei auxilium in rebus omnibus quantum ei fuit possibile: et quando ambulavit hincinde in negotio fidei, tunc dedit ei magni precii nummum pro viatico. Respondit unus Theologus 'facit tunc etiam magnam diligentiam ipse Iohannes Pfefferkorn in dicto negotio?' Dixi velut scripsistis mihi, quod sic: quia sine molestia circumvit per totam Almaniam, quamvis protunc fuit²⁰ ei inconueniens, cum uxorem et liberos suos educare et alere conveniret, quos dereliquit. Quamvis in absentia sua Theologi fecerunt multa bona uxori eius consolantes eam, quia vident quod vir eius est occupatus in causa fidei. Etiam aliquando Fratres de Monasterio nostro accedunt eam dicentes: 'Miseremur vestri quod estis sic sola': et ipsa respondet: 'Veniatis aliquando visitantes me, quia sum quasi vidua, et detis mihi consolationes vestras'. Attamen modernus Episcopus Moguntinensis non favet Iohanni Pfefferkorn. et hoc propterea, quia habet aliquos Consiliarios qui multum promovent Iohannem Reuchlin et odiunt Theologos. Etiam dictus episcopus non voluit admittere Iohannem Pfefferkorn, quando voluit ei³⁰ presentare suam Defensionem contra famosas, sicut intellexi ex vestra littera. Talia dixi. Tunc respondit unus 'Quis est tamen ille Pfefferkorn?' Respondi quod olim fuit Iudeus et nunc est feliciter in Christo baptizatus et est vir proculdubio integerrimus et est de tribu Neptalim. Dixit ille 'Vere benedictio, que data est Neptalim, completa est in Iohanne Pfeffer-³⁵

² Gregorius 5. ³ M. 4. 5. ^{4.5} M. Or. (non Q?) 4. M. Quia 5. michi 5. et sic infra bis. I. P. 4. Io. Pfe. 5. vtiq; petiivistis 5. omisso sicut ¹¹ Io. P. 4. ¹² sic 2 pro pte omis. 5. ¹⁵ valde eum 5. ¹⁷ negotio 5. ^{18.19} Io. P. 4. Io. omis. 5. ²⁸ Io. P. 4. Io. Pfeffer. 5. habet omis. 5. ²⁹ Io. R. 4. Iohan. Reuch. 5. ³⁰ P. 4. : Quando 5. ^{31.32} litera 4. ³⁵ Io. P. 4. 5.

korn. Quia Iacob dixit filio suo Neptalim: 'Neptalim cervus emissus dans eloquia pulchritudinis'. Genesis .XLIX. Postea multi Magistri nostri et licentiatii et alii Theologi per totum legerunt istum librum de folio ad folium, de verbo ad verbum, de articulo ad articulum. Sed est unus superiorista qui studet in græco: ipse vadit ubique et dicit, quod non est verum quod Pfefferkorn est sollicitator Cæsaris, et quod nunquam etiam fuit. Et quod imperator pro Reuchlin scripsit ad sanctissimum et simpliciter vult quod Theologi non debent sibi vexare suum consiliarium fidelem et probum. Item Iacobus Fabri Stapulensis, de quo audivistis multa, ipse aperte favet Iohanni Reuchlin, quamvis Theologi dixerunt ei ne deberet facere. Et dictum fuit quod scripsit in una littera ad Almaniam quod theologi Parrhisienses tractaverunt Iohannem Reuchlin non aliter quam Iudei Christum. Sed dicat quicquid velit, tamen maior pars in Parisia est pro nobis propter honorem universitatis et odium Iuristarum. Ergo debetis esse bono animo lætando et gaudendo. Valetet æternaliter. Datum Parrhisius.

38.

Demetrius Phalerius

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Scribitis mihi interrogans a me quomodo tamen universitas nostra habet se in Causa fidei: an est pro vobis an pro Iohanne Reuchlin. Sciatis, hic et per totam terram Suitensium fratres de ordine prædicatorum habent malam famam et sunt in magna disgratia propter illos Innocentes fratres qui fuerunt combusti in Bern, quia nunquam credo quod fecerunt talia quæ dicuntur de eis. Igitur Monasteria eorum desolantur, et monasteria fratrum sancti Francisci crescunt. Et quando unus homo dat Elemosinam prædicatoribus, tunc viginti dant Minoribus et Augustinensibus et aliis. Etiam dicitur quod est in prophetia, quod ille Ordo prædicatorum debet totaliter deleri. Super hoc est hic unus Theologus, ut ipse se nominat, sed mihi videtur quod magis est poeta, dictus Erasmus Roterodamus, qui a multis ita honoratur sicut si esset miraculum Mundi. Et est ille qui scripsit librum Proverbiorum, quem semel ostendistis mihi Colonie, et di-

¹ Iaco. 5. ² Emiffus 4. ^{2.3} M. Licentiatii 5. ^{omittens} nostri et ⁴ Articulo 4. ⁵ græco 5. ⁶ Pfeff. 5. ⁷ Reu. 5. ¹⁰ Io. R. 4. ¹¹ Io. reuch. 5. ¹² Io. R. 4. ¹³ Io. reu. 5. ¹⁴ Chrſtū 4. ¹⁵ Val. 5. ¹⁶ Parrhi. 4. ¹⁹ M. 4.5. ²⁰ G. 4. ²¹ S. 4. ²² michi 5. ^{et sic infra.} ²³ interrogās 4. ²⁴ Io. R. 4. ²⁵ Io. reuch. 5. ²⁶ f. 4. s. 5. ²⁷ Elemofynā 5. ²⁸ minozibz 4. ²⁹ alijs etiā 5. ³⁰ deleri fuper 5. ³¹ Roteroda. 5.

xistis: 'Quid nobis cum Proverbiis Erasmi, cum habemus proverbias Salomonis?' ille Erasmus multum tenet de Reuchlin et semper laudat eum: et nuper fecit imprimere aliquas Epistolas quas misit ad Curiam Romanam ad Papam et aliquos Cardinales. In istis laudavit Reuchlin et scandalizavit theologos. Ego videns dixi 'Si videbunt hoc Magistri nostri, diabolus confundet eum'. Sic ergo universitas nostra quæ facit magnam reverentiam Erasmo, inclinata est pro Reuchlin: Et venit huc Glorrianus poeta, qui est homo valde audax ut scitis: ipse mirabilia scandala loquitur de vobis et aliis theologis. Et dicit quod vult unum librum componere de nequitiiis prædicatorum et vult totaliter describere illa quæ facta sunt in Bern. Ego vellem libenter amicaliter dicere ad eum ne faciat: Sed est homo terribilis, et est iracundiosus semper volens percutere, quapropter habeat sibi diabolum. Ego spero quod veniet Sententia ex urbe Roma pro Theologis: tunc omnia erunt bona. Si autem fuerit pro Reuchlin, tunc diabolus tenebit candelam. Valete. Datum Basileæ. 15

39.

¶ Chunradus Stryldriot

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Reverentia et servitio affectuositatis meæ præcedentibus erga virtuositatem vestram, venerabilis Magister. Intimavi vobis sæpe qualiter non sum hic libenter: Sed credo quod diabolus portavit me huc: et non possum recedere quia non sunt hic bonæ societates sicut in Almania. Et homines non sunt ita sociales: et habent pro malo quando aliquis semel in die est ebrius, vocantes eum porcum. Etiam non habeo supponere. Quia metrices volunt multum pecuniæ, et tamen non sunt pulchræ. Et dico vobis in veritate quod in Italia sunt ita distortæ mulieres sicut est possibile, quamvis habent pulcherrimas vestes de serico et sameloto. Quia quando modicum sunt senes, tunc statim habent curva dorsa et vadunt quasi velent merdare. Etiam comedunt allium, et fētent maxime. Et sunt nigre, nec sunt ita albæ sicut in Almania. Item in facie sunt pallentes sicut mors. Et quando aliquæ sunt rubræ, certum est quod fecerunt sibi colorem cum unguentis. Ergo non placent mihi mulieres hic. Etiam dicunt

^{1,2} Salamonis? 4. . et ille 5. Reuch. 5. ^{3,4} Ro. 5. ⁵ M. 4.5. ^{7,8} Glorrianus] sic 4.5. ¹⁰ neq̄cijs 5. ¹¹ Amicalit' 4. amicabiliter 5. ¹² est post et non habet 4. ^{15,16} Reuch. 5. D. 4. q. 4. Va. Dat. Basilie. 5.

¹⁷ Conradus Strildriot 5. ¹⁸ M. 4.5. G. 4. ¹⁹ Sa. 5. omis. 4. ²⁰ Euerētia 5. R. *miniatori adpingenda relictā.* mee 5. ²¹ M. 4.5. ²² Sed omis. 5. ²³ bone 5. ²⁶ e 5. bis. ³² aliq̄ 5. rubiç 4. Colozē 4.

quod in estate non est bonum supponere hic. Tunc dico ego: 'ergo redire volo in Almaniam, ubi semper bonum est supponere. Et sepe recordavi qualiter habuimus in Daventria amasias ego et vos; et ivimus in despectum istius domicelli qui etiam amabat vestram amasiam: sed ipsa mer-
 5 dasset ei super os. Sed nunc audiui qualiter debetis supponere uxorem Iohannis Pfefferkorn causa honestatis: quia est secreta et quasi honesta. Et est bonum quando aliquis habet propriam in secreto. Et dixit unus ad me, quod Iohannes Pfefferkorn semel rixavit vobiscum dicens ad vos: 'Domine Ortvine, Ego vellem quod comederetis ex vestra patella et per-
 10 mitteretis me comedere ex mea'. Et vos diu non intellexistis: quia ille vir est valde subtilis et semper loquitur enigmatice in proverbiiis. Sed quidam amicus vester, sicut ego audiui ab aliis, exposuit vobis illa archana verba dicens: 'Ego vellem quod comederetis ex vestra patella, [id est] quod supponeretis vestram uxorem vel mulierem, et permitteretis me comedere ex
 15 mea patella, id est non tangeretis uxorem meam, sed sineretis me eam tangere'. Ego dixi hic ad quendam poetam quod quereretur illam proverbiam in proverbiiis Erasmi. Respondit mihi quod non potest invenire. Dixi ei: 'ergo ille Autor non est sufficiens sed diminutus'. Sed quando audiui hęc de Iohanne Pfefferkorn, dixi, quod est nimis invidiosus si facit
 20 hoc: Quia est una proverbium quod amicorum omnia sunt communia: quamvis aliqui dicunt quod uxores debent excipi. Ipse tamen non deberet irasci super vos quia vos non habetis uxorem: et non habentibus debemus impertire. Audiui etiam quod supponitis ancillam Impressoris Quenttel, ita quod fecit puerum: hoc non deberetis facere, scilicet forare nova foramina. Ego
 25 semper maneo cum antiquis quę non faciunt pueros. sed hic habeo neque antiquas neque novas: ergo volo redire in Almaniam sicut spero. Valet tam diu donec una alaunda ponderat c talenta. Datum Romę.

40.

¶ Magister Iohannes Crapp

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

Scribit mihi dominatio vestra qualiter valde gavisus est de Epistola mea Carminali nuper compilata, et scribitis quod vix vidistis similem: et sicut intelligo, vultis quod semper ita debeo vobis scribere. Sed dico vo-

¹ e 4. q 5. ³ Amasias 4. ⁶ Io. Pf. 4.5. ⁸ Io. Pfe. 4.5. ¹³ .i. (id est) addidi. ¹⁴ uxorem vel omis. 5. ¹⁷ Invenire. 4. ¹⁸ Autho: 5. ¹⁹ hec 4. Io. pfe. 4. Io. P. 5. ²⁰ .q: 5. ²² Impire. 4.5. ²³ Quetel 5. ²⁴ .f. 5. ²⁵ quę
 q 4. q 5. ²⁷ .c. 5. D. R. 4.5.
²⁹ M. 4. M. Ioannes 5. ³¹ Sa. 5. ³² Dominatio vĩa scribit mĩ 5. Epist.] supra 5.

bis, sicut etiam ipse met scitis, quod non est possibile quod unus semper facit carmina. Vos bene scitis de vobis, quamvis estis valde facundus et scitis facere plura metra, tamen 'non semper oleum', sicut communiter dicunt: et aliquando estis luxuriosus ad metra, aliquando ad prosas. Et recordor quod semel dixi vobis Colonię 'Domine Ortvine, faciatis mihi 5 tamen aliquod Carmen metricum', Respondistis mihi 'non habeo pronunc Apollinem', Et dixistis mihi quod aliquando in x diebus vix potestis facere unum bonum metrum: quia Aer non patitur Et oportet expectare tempus. unde Ovidius

Tempora labuntur tacitisque senescimus annis.

Ergo quando semel habeo bonum Apollinem, tunc volo dictare unum et mittere vobis. Etiam scribitis mihi quod debeo vobis intimare aliquas novitates; sed nihil scio nisi quod sunt hic tres excellentes Theologi qui habent magna nomina inter Almanos Et faciunt nobis bonam famam et laudabilem per totam Curiam. Duos forte bene novistis, Reverendum patrem dominum Magistrum nostrum Iacobum de Hochstraten, latine de Alta platea, et dominum magistrum nostrum Petrum Meyer plebanum Franckfordiensem. Tertius est Dominus Caspar prædicator ex Kempton, sacre Theologię Licentiatus propediem Magisternostrandus. Ipsi habent hic agere tres Causas notabiles. Unus scilicet Magister noster Iacobus habet causam fidei contra Iohannem Reuchlin qui dicitur esse hereticus. Et bene. Est etenim. Secundus habet Causam competentię, scilicet Magister noster Petrus contra Canonicos Franckfordienses qui non volunt ei dare Competentiam suam: et ergo venit huc in Curiam tribulans eos terribiliter. Tertius scilicet dominus Caspar habet causam sacri olei contra quosdam 25 Monachos qui habitant extra muros Kempton, et habent sacrum oleum in Monasterio: et quando homines debent oleari, tunc non habetur sacrum oleum. Et ergo præfatus licentiatus vult ipsos Monachos rectificare quod debent sacrum oleum in Civitate permittere pro communi salute hominum. Alia nova non habeo. Sed vos etiam nihil scribitis mihi. [Nescio 30 profecto quomodo demerui de reverentia vestra.]

Commendo vos domino deo, qui vos custodiat quod estis fortis
sicut Leo,

Pulcher sicut Absolon, Prudens sicut Salomon,

Dives sicut Asuerus, Poeticalis sicut Homerus,

Et sanctus sicut Iohannes Baptista. Moriatur Reuchlin Iurista,

Nec non poetę seculares, qui adhuc possent esse vestri scholares.

¹ ipfemet 5. ³ . Tñ 4. 5. ⁴ d'z. 5. ⁵ e 4. q 5. D. Oz. 4. D. Oz. 5. mī 5.
⁷ .x. 5. ^{7.8} faceret 5. ⁸ aer 5. ¹² : etiā 4. ¹³ que 5. ¹⁶ M. 5. Ia. de Hoch. 5.
¹⁷ d. m. n. 4. D. m. n. 5. ¹⁸ 3⁹ 5. D. 4. 5. e 4. q 5. ²⁰ f. M. nř. Ia. 5.
²¹ Io. 4. Io. Reuc. 5. ^{21.22} . : bñ. eft. n. 5. M. n. 4. f. M. n. 5. ²³ Fran. 5.
²⁵ . f. D. 5. ³⁰ Nescio ... vestra. non habet 4. sed 5. ³⁶ Ioannes 5. ³⁷ poete 4.

Ecce non volui facere Carmina et tamen feci, sed nescio qualiter venit quod feci. Laus deo. Valet. Et sic est finis. Telos. Amen. Tetragrammaton. Datum Romanę Curię.

41.

5 **¶ Magister Simon Pocoporius**

Magistro Ortveno Gratio

Salutem plurimam dicit.

'Mirabilis facta est Scientia tua ex me, confortata est, et non potero ad eam'. Psalmista. Hęc verba possunt appropriari mihi directe, quando
10 considero Doctrinam dominationis vestrę quam perspexi nuper ex libro vestro qui intitulatur 'Orationes Magistri Ortveni'. Sancte deus, quomodo crevistis ita in magnum virum, cum tamen olim fuistis hebes scholaris meus, sed nunc estis super magistrum, quamvis dicit scriptura: 'Non est discipulus super Magistrum'. Et ergo quando vidi talem librum, tunc
15 clamavi alta voce: 'O Ortvine, Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est et non potero ad eam'. Et bene 'mirabilis', quia nunquam credidi quod potestis sic facere dictamina excellenter et artificialiter ex me: quia de gratia dei fui resumptor et instructor vester: et multum glorior super vobis. 'Confortata est', bene, quia olim non fuit ita efficax scientia
20 vestra, sed nunc confortata est per instinctum Spiritussancti qui illuminavit vos. Et olim (parcatis mihi) non voluistis studere: et sepe correxistis vos quando non scivistis 'mei' vel 'sui' cuius casus, et 'legat, legant' cuius temporis. Et sepe dixi ad vos illud Metrum:

Durę cervicis es, hęc enim sapere non vales.

25 Sed nunc possetis me instruere: et ego non deberem verecundari quod essem vester discipulus. Et ergo dico: 'non potero ad eam', scilicet pervenire, quia, ut dicit Socrates, 'quę supra nos, nihil ad nos': sed procedatis sic compilando dictamina et eritis notabilis vir. Valet. Datum Lubeck.

² Amen. omis. 5. ³ Rhomanę 5. Curie. 4.

⁵ M. 4. M. Simon Pocoporius 5. ⁶ M. 4. 5. ⁷ Sa. P. D. 4. S. P. D. 5. ⁹ michi 5.
¹¹ M. 4. 5. ¹² hebes non habet 4. ¹⁵ facta ... mirabilis propter ὁμοιοτέλειον
omis. 4. ¹⁶ Mirabilis 5. ²⁰ qui omis. 5. ²¹ michi 5. ²² Casus: 4.

42.

☉ Magister Achatius Lampirius

Magistro Ortvino Gratio

Salutem plurimam dicit.

Valde miror, vir honorabilis, quod scribitis omnibus sociis et Amicis⁵ vestris Romam versus, et solum mihi non scribitis, cum dixistis tamen quod vultis semper scribere mihi. Sed intellexi ab uno qui venit ex Colonia quod velitis libenter habere illam artem de qua dixi vobis semel, videlicet ut faciatis quod una mulier maxime amat unum. Quamvis iam non scripsistis mihi, tamen volo mittere vobis, ut potestis videre qualiter¹⁰ diligo vos. Quia non volo aliquid in secreto habere præ vobis, sed volo vos docere

‘Quæ veteres sociis nolebant pandere charis’.

Est autem talis Ars illa. Sed non debetis aliquem docere: quia ita abscondo illam, quod non vellem docere fratrem meum: quia plus amo vos¹⁵ quam Fratrem meum. Ergo volo participare vobiscum. Et faciatis sic: Quando amatis unam mulierem, tunc debetis querere quomodo vocatur ipsa et quomodo vocatur Mater eius. Et ponamus casum quod amatis unam quæ vocatur Barbara et mater eius vocatur Elsa: tunc queratis unum Crinem de capite ipsius Barbaræ et quando habetis illum Crinem, debetis²⁰ esse contritus et confessus vel ad minus dicere Confessionem generalem. Deinde faciatis unam Imaginem de Cera virginea et faciatis legere tres missas desuper ligando illum Crinem circum collum ipsius. Postea uno mane audiat prius missam, deinde accipiat Ollam novam vitreatam cum aqua et faciatis Ignem in una Camera clausa undique et faciatis fumum de thure²⁵ et incendatis unam candelam de cera nova, in qua est modicum de Candelâ paschali. Deinde dicatis istam Coniurationem super Imaginem: ‘Coniuro te Cera per virtutem dei omnipotentis, per novem choros angelorum, per virtutem Cosdriel: boldriach: tornab. Lissiel farnach pitrax et Starnial, quod velis mihi representare in omni substantia et Corporalitate Bar-³⁰baram Else, ut obediat mihi in omnibus quæ volo’. Postea scribatis circum caput imaginis hæc nomina cum stilo argenteo ‘Astrab † Arnod † Bildron † Sydra †’ Et sic ponatis imaginem in ollam et aquam. Et ponite ad ignem. Et dicatis istam Coniurationem ‘Coniuro te, Barbara Else, per virtutem dei omnipotentis, per novem choros angelorum, per³⁵ virtutem Cosdriel boldriach tornab lissiel, fornach pitrax et starnial, et per

² M. 4.5. ³ M. 4.5. ⁴ S. P. D. 4.5. ⁶ Rhomā 5. michi 5. et sic 2 sqq. ll.
⁹ . Videlicet 4.5. ¹⁵ . Quia 5. Amo 4. ¹⁸ Et] Sed 5. ¹⁹ que 4. . Tūc 4.5.
²⁷ Coniurationē 5. ³⁰ michi 5. ³¹ Elfe. 4. michi 5. q̄ 4. ³² Astrap 5.
³⁵ Elfe 4. ³⁶ Boldriach Tornab Lissiel Fornach Pitrax et Starnial. 5.

virtutem istorum nominum Astrob Arnod Bildron Sydra, quod statim incipias amare me ita quod sine tardatione velis ad me venire. Quia amore langueo'. Et tunc statim quando aqua incipiet fieri calida, satis est: quia ita incipiet vos amare quod quando non videt vos, ipsa nescit ubi estis. 5 Probatum est sepe, et totiens quotiens. Et debetis mihi credere quod ista scientia est valde preciosa. Et ego non darem vobis nisi amarem vos ita intentionaliter. Ergo vos etiam semel debetis mihi participare unum secretum. Et sic Valet cum sanitate vestra. Datum Romane Curie.

43.

10

¶ Frater Otho Flerßklirdrius

Magistro Ortvino Gratio

Devotam Orationem meam pro salute. venerabilis vir, ut scribitis mihi quod omnes nos Theologi debemus agere gratias omnipotenti deo quod promunc Theologia est ita in flore et sunt plures docti Theologi in omnibus partibus Almanie: Et omnes homines, domini et servi, nobiles et rustici, faciunt eis magnum honorem vocantes eos Magistros nostros propter excellentiam et deponunt pileos et bareta ante eos dicentes: 'Commendo me egregitudini vestre, eximie domine Magister noster'. Et quando unus Magister noster transit per stratum, tunc omnes honorant eum sicut si venerit unus princeps. Et merito. Quia Magistri nostri sunt sicut Apostoli dei. Sic vos in Epistola vestra scribitis mihi magnalia. Sed ego tenebo vobis oppositum, dicendo, quod bene est hoc verum Colonie, non autem alibi. Et precipue hic in patria mea Magistri nostri religiosi habent nullum honorem, et Canonici et nobilitares multum parvipendunt eos. Sed 25 seculares bene adhuc habent honorem et sunt in respectu. Et hoc videtur mihi indignum, Quia religiosi deberent semper habere primum locum: quia sunt magis Clericales, et semper religiosus quoad celestitem est super secularem clericum. Quia religiosi sunt apti nati ad personandum in divinis laudibus ad gloriam dei et sue sancte matris virginis Marie semper benedictę et ad gloriam omnium sanctorum et sanctarum Martyrum confessorum, et cetera. Ergo videtur mihi magnus error quod plus honorant homines seculares quam religiosos. Etiam seculares Theologi in partibus superioribus incipiunt esse superbi, et sunt quasi contra religiosos, cum tamen ipsi sunt plus mundiales et tanto plus remoti a regno Celorum. 35 Quia vos scitis quod Christus dixit 'Vos qui secuti estis me, sede-

⁵ sepe 2: 4. ⁸ Da. 4. Romane Curie. 4.

¹¹ M. 4. ¹² michi in sqq. etiam 5. ubi nihil adnotatum est. ¹⁵ e 4. e 5. ¹⁹ M. 4. 5. ²⁰ M. 4. 5. ²² e: 4. e 5. ²⁹ e (non e) 4. in his et sqq. ³¹ cetera. 5. ³² e 4. bis. ³⁴ Mundiales 4.

bitis super sedes, iudicantes XII tribus Israel'. Sed religiosi reliquerunt patrimonium suum et omnia bona, et sunt sprete in mundo, ergo sunt proximi ad regnum Cælorum. Et parcatis mihi quod scribo talia de Theologis secularibus, cum vos etiam estis unus. Sed est aliter Colonię, ubi sunt humiles et reverentiales erga religiosos. Et etiam vos quoad zelosi-⁵ tatem estis religiosus: quia dixistis mihi semel Colonię: 'domine Otho, ego credo quod adhuc volo fieri Monachus de vestro ordine: quia habeo bonam inclinationem'. Et ergo scribo vobis socialiter. Quia displicet mihi valde quod nunc aliqui Theologi seculares sunt ita superbi, sicut hic Doctor Iohannes Reyß, qui est prædicator in hac Civitate in summo. Ipse¹⁰ est in magno honore et omnes Canonici et nobiles valde amant eum: quia scit eis bona verba dare. Sed talis doctor videtur esse valde contra religiosos intentionatus. Unus dixit mihi qui sæpe fuit cum eo in mensa, quod ipse omnino tenet unam propriam viam, Et neque est Albertista, neque Scotista, neque Occanista, neque Thomista. sed quando aliquis in-¹⁵terrogat eum 'Eximie domine doctor, de qua via estis?' respondet 'de via Christi'. Et ipse ridet quando doctores theologię appellant se Magistros nostros. Etiam non multum tenet de religiosis dicens quod non oportet induere cappam, sed alias etiam possumus salvari. Et dicit quod deus non respicit vestes. Et in hoc videtur mihi esse hereticus, quia est²⁰ irreverentialis erga religiosos et sanctos patres. Ipse tenet etiam specialem modum prædicandi, et non facit sicut alii, movendo subtiles questiones et formando Argumenta contra, et solvendo postea et eliciendo Corollaria; sed simpliciter procedit. Et ergo miror, quod libenter audiant prædicationes eius, cum tamen non est artificialis prædicator: ego consyderavi in²⁵ duobus passibus, quod non est bene intentionatus erga religiosos. Semel quando incepistis vos Colonienses una cum ordine nostro universaliter istam laudabilem contentionem contra Iohannem Reuchlin: tunc ego portavi ei unam schedulam, in qua erat mandatum contra Iohannem Reuchlin quod liber suus deberet comburi et ipse debet cogi ad revocationem. Et dixi³⁰ ei sicut mihi commissum a provinciali nostro 'Eximie domine Magister noster, hic habet eximietas vestra unum mandatum quod Reuchlin est hereticus et liber eius debet comburi. Ergo velitis publicare super cancellis: et cum hoc rogamus vos quod velitis stare nobiscum contra prædictum hereticum'. Tunc ipse legit mandatum Et postea dixit: 'ego non video³⁵ nisi quod est mandatum quod Speculum Oculare non debet vendi publice, usque ad cognitionem et decisionem Cause. Ego non intelligo quod Reuchlin debet dici hereticus'. Respondi, quod præsumitur ex quo pro-

¹ .XII. 5. ³ e 4. ⁴ e 4. sed tum e etiam 4. e. 4. ⁹ e 4. ¹⁰ Ioannes 5. ¹³ sepe 4. ¹⁶ . Rñdet 4. ¹⁷ e 4. ²⁰ e 4. ²² pñdicandi: 4. e 4. . Mouēdo 4. . Mouendo 5. e 4. ²⁵ Ioannē Reuc. 5. ²⁹ Erat 4. Ioan. Reuc. 5. ³⁰ . tE 4. ^{32,33} e 4. (ut in sqq.) ³³ cancellas: 5.

hibitum est quod liber suus non debet vendi, et rogavi eum quod vult causam nostram commendare in cancellis. Respondit: 'Permittatis me in pace: ego sum hic quod debeo seminare verbum dei, et non debeo scandalizare quenquam. Quia scriptum est: „Qui scandalizaverit unum ex minimis istis .etc.“' Et sic non potui impetrare quod vellet adjuvare causam fidei. In alio passu notavi: Quando fuit hic frater Iacobus de Ordine nostro et seminavit indulgentias quas impetravimus Romę pro Monasterio Augustensi, tunc etiam rogavit predictum Doctorem Reyß quod in ambone vellet laudare illas Indulgentias et hortare mulieres et alios quod darent pecuniam ad cistam, quia esset bene datum. Sed ipse permisit eum dicere quicquid voluit, et tamen non voluit dicere unum verbum de Indulgentiis. et Frater Iacobus semel dixit ad eum 'Ecce vos invidetis nobis quod debemus colligere pecuniam, et tamen colligamus etiam si deberet vobis cor frangi'. Et dixit etiam in Ambone: 'ecce hic habetis indulgentias et litteras indulgentiales, et quod scriptum est in illis, est ita verum et credendum sicut evangelium. Et quando accipitis illas Indulgentias, tunc estis ita absoluti sicut si Christus met venisset et absolvisset vos'. Tunc Doctor Reyß tenuit oppositum, dicens: 'Nihil est comparandum cum Evangelio: et qui bene facit, bene ibit. Et si aliquis centies acceperit istas indulgentias, et non bene vixerit, peribit: nec adjuvabitur per istas Indulgentias. Sed econtra si quis bene vixerit, vel post peccata penitentiam egerit et vitam emendabit, ecce ego predico ei quod erit habitator regni Celorum, nec indigebit ullis aliis auxiliis'. Et sic notavi quod iste doctor Reyß est Inimicus religiosorum: et videtur etiam mihi quod favet Iohanni Reuchlin, quamvis nescio. ergo videtis quid sit dicendum. Bene concedo quod Theologi Colonię sint in magna veneratione, et quod Theologi seculares et mundani sunt in magna unione cum religiosis: sed hic non est ita. Spero tamen quod quando Reuchlin erit superatus, tunc Theologi gaudebunt invicem, quod prestat nobis Salvator noster unigenitus. Amen. Datum Herbipoli.

44.

¶ Petrus de Wormatia

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem plurimam dicit.

Vir eximie, secundum quod estis mihi naturaliter inclinatus et multum favetis mihi: ergo etiam volo vobis facere possibilia. Dixistis mihi

⁵ Impetrare 4.5. ⁷ q etiam 4. ⁸ pdictū 4. ¹⁰ daret 4.5. ¹⁵ lras 4.
 litteras 5. ¹⁹ ibit] bibit 5. ²¹ reiß 4. ²² Emēdabit: 4. ²⁵ Io. R: 4. Io. R. 5.
²⁶ e 4. ²⁷ e 4. ²⁹ q etiam 4. ³³ M. 4.5. ³⁴ S. P. D. 4.5.

autem 'o Petre, quando venitis Romam, videte an sunt novi libri et mit-
tatis mihi aliquos'. Ecce habetis unum novum librum qui est hic impres-
sus. Et quia estis poeta, credo quod potestis vos multum ex illo melio-
rare. Quia audiavi hic in Audientia ab uno Notario, qui debet esse per-
fectus in tali arte, quod iste liber est fons poetrię, et autor eius qui vo-
catur Homerus est pater omnium poetarum: et dixit quod est adhuc
alius Homerus in gręco. tunc dixi: quid mihi cum gręco? ille Latinus
est melior: quia volo eum in Almaniam mittere Magistro Ortvino, qui non
curat illas gręcas fantasias'. Et interrogavi eum 'quid continetur in tali
libro?' Respondit quod tractat de quibusdam viris qui vocantur Gręci: qui
bellaverunt cum aliis viris qui vocantur Troiani, quos etiam audiavi prius
nominare. Et isti Troiani habuerunt unam magnam Civitatem, et illi
Gręci posuerunt se ante Civitatem et iacuerunt ibi bene x annos: tunc
Troiani aliquando exiverunt ad eos, et percusserunt se realiter cum ipsis,
et interfecerunt se mirabiliter ad invicem, ita quod totus Campus sangui-
navit: et fuit ibi quedam aqua, quę fuit colorata per sanguinem et fuit
per totum rubicata, ita quod fluxit sicut si esset sanguis: et clamor au-
diebatur in Cęlo, et unus proiecit unum lapidem quem XII viri non pos-
sent elevare, et unus equus incepit loqui et prophetizavit. Sed non credo
talia, quia videntur mihi impossibilia: et tamen nescio an talis liber est
multum autenticus. Rogo scribatis mihi de eo, et faciatis me cognoscere
quid tenetis. Et cum hoc Valete. Datum Romę.

45.

¶ Iohannes Gerilambius

Magistro Ortvino Gratio.

25

Sicut scribitur 'Amicus in necessitate probatur', volo etiam videre an
adhuc habetis memoriam mei. Et possum videre tali medio: pręsentium
lator est consanguineus meus et habet bonum ingenium et intendit stu-
dere in artibus; tunc pater suus voluit eum huc facere ad universitatem:
et ego dissuasi, quia volo quod studet in via Antiquorum, sicut ego stu-
dui. Et rogo quod mittatis eum vobis esse commendatum. Quamvis ego
sum Albertista, non curo tamen quod faciatis eum ad bursam Montis, ubi
student in via Thomę. Quia ille rector est superiorista, et etiam non est
magna differentia inter Thomistas et Albertistas, nisi quod Albertistę te-
nent quod adiectiva appellant, et quod corpus mobile est subiectum in

^{1.2} mutat³ 5. ^{4.5} pfect⁹ (profectus) 4. pfectus etiam 5. fort. rectius provectus.
⁷ e 4. (ut in sqq.) ⁸ M. 5. ¹⁰ libro. 4.5. ¹³ x. 5. ¹⁶ quedā 4. ¹⁷ Ita 4.
¹⁸ XII. 5. ²² Vale. 5. Rome. 4.

²⁴ Ioannes 5. ²⁵ M. 4.5. ²⁹ artibo tūc 4.5. ³³ e 4. in sqq. ubi non adnot. e.

Phisica; sed Thomistę tenent quod Adiectiva non appellant, et quod Ens mobile est subiectum in phisica. etiam Albertistę dicunt quod logica est de secundis intentionibus in ordine ad primas, Thomistę vero dicunt quod est de primis intentionibus in ordine ad secundas. Item Albertistę tenent
 5 quod Mobile positum in vacuo movetur successive, Thomistę dicunt quod Mobile positum in vacuo movetur in instanti. Etiam Albertistę dicunt quod Galaxia est naturę celestis; Thomistę dicunt quod Galaxia est naturę elementaris. Sed non multum refert sic vel sic tenere, dum modo sit aliquis Antiquus; et volo quod iste iuvenis comedat in bursa, et quod teneatis
 10 eum sub rigore, ne currat exterius quando sibi placet. Et quando facit aliquem excessum, detis ei disciplinam. Quia scribitur Proverbiorum .XXIII. „Noli subtrahere a puero disciplinam: si percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de Inferno liberabis”. Et teneatis eum in consuetudine quod semper intrat disputationes
 15 bursales, et quod non visitat lectiones Cęsarii vel aliorum poetarum. Gaudeo quod scripsistis mihi quod Buschius non est amplius Coloniae, quia ipse fuit magnum impedimentum universitatis, seducens supposita cum sua poetria. Sunt hic etiam duo poetę, Eobanus Hessus et Petreius Aperbachus, qui sunt inimici mei: sed ego non curo eos. Ubique vident me,
 20 loquuntur de causa Iohannis Reuchlin, et dant ei rectum et obloquuntur Theologis: ego autem taceo, quamvis nuper dixi: ‘Iohannes Pfefferkorn bene scit ei dicere qualis est’: et ostendi eis librum ipsius qui intitulatur ‘Defensio Iohannis Pfefferkorn contra Famosas’, et sic abivi. Det dominus deus, quod sententia vadat pro vobis, alias isti poetę facerent nobis magna
 25 frivola. Sed habeatis vobis illum iuvenem commendatum et Valeatis. Datum Erfordię.

46.

¶ Magister Cunradus Unckebunck

Magistro Ortvinio Gratio

30 Salutem plurimam dicit.

‘Os habent et non loquentur; oculos habent et non videbunt; aures habent et non audient’. Psalmista. Hęc verba possunt sic introduci et thematisari ad propositum meum: Magister Ortvinus habet os et non loquitur, ita ut semel diceret alicui Curtisano qui tendit Romam: ‘salutetis

¹ . Sed 4. 5. ⁶ e 4. ⁷ e 4. e 5. ⁸ vel sic *omis.* 5. ¹¹ Prouerb'. 4. 5. ¹² intrant 5. ¹⁶ Coloniae: 4. ²⁰ Iohānis 4. Ioānis Reuc. 5. ²¹ Pfe. 4. ²⁸ Ioānis Pfeff. 5. ²⁶ e 4.

²⁸ M. 4. Unckenbunck 5. ²⁹ M. 4. ³⁰ S. P. D. 4. ³¹ Aures 4. ³² e 4. ³³ thematizari 5. Oz. 4.

mihi dominum Cunradum Unckeunck'. Et habet oculos et non videt: quia scripsi ei multas litteras et non respondet mihi quasi non legens seu videns. Et tertio habet aures et non audit: quia commendavi multis sociis quando iverunt ad partes, ut salutarent eum; sed ipse non audivit salutationes meas, quia non respondit illis. Ergo peccatis valde, quia ego amo vos: et ergo debetis me iterum amare. Sed non facitis, quia non scribitis mihi nihil. Et vellem libenter quod sepiissime scriberetis mihi: quia quando lego litteras vestras, letificant me in corde intus. Attamen intellexi, quod habetis paucos auditores, et est querela vestra quod Buschius et Cæsarius trahunt vobis scholares et supposita abinde: cum tamen ipsi non sciunt ita exponere poetas Allegorice sicut vos, et superallegare sacram scripturam. Credo quod diabolus est in illis poetis. Ipsi destruunt omnes universitates. et audiui ab uno Antiquo Magistro Lipsensi qui fuit magister XXXVI annorum, et dixit mihi, quando ipse fuisset iuvenis, tunc illa universitas bene stetisset, quia in XX miliaribus nullus poeta fuisset. Et dixit etiam quod tunc supposita diligenter compleverunt lectiones suas formales et Materiales seu bursales: et fuit magnum scandalum quod aliquis studens iret in platea et non haberet Petrum Hispanum aut Parva logicalia sub brachio. Et si fuerunt Grammatici, tunc portabant Partes Alexandri vel Vade mecum vel Exercitium puerorum, aut Opus minus, aut dicta Iohannis Sinthen. Et in scholis advertebant diligenter: et habuerunt in honore magistros Artium: et quando viderunt unum Magistrum, tunc fuerunt perterriti quasi viderent unum diabolum. Et dixit etiam quod protunc quater in anno promovebantur bacularii et semper pro una vice sunt sexaginta aut quinquaginta. Et illo tempore universitas illa fuit multum in flore. et quando unus stetit per annum cum dimidio, fuit promotus in bacularium, et per tres annos, aut duos cum dimidio, in Magistrum: et sic parentes eorum fuerunt contenti, et libenter exposuerunt pecunias: quia videbant quod filii sui venerunt ad honores. Sed nunc supposita volunt audire Virgilium et Plinium et alios novos autores: et licet audiunt per quinque Annos, tamen non promoventur: Et sic quando revertunt in patriam, dicunt eis parentes 'Quid es?' Respondent quod sunt nihil, sed studuerunt in Poesi. Tunc parentes non sciunt quid est. Et quando vident quod non sunt Grammatici, tunc sunt male contenti super illam universitatem, et penitent de pecunia. Et dicunt postea aliis: 'Non mittatis filios vestros ad universitatem, quia nihil student, trufantes in plateis per noctem. et est inutilis pecunia quæ datur ad studium'. Et

¹ d. 4. 5. Unckeuneg. 5. ² lras 5. ⁴ Sed 4. 5. ⁷ e 4. e 5. ⁸ lras 4. litteras 5. e 4. e 5. ¹⁰ Cæsarius 5. ¹³ lipsenfi 4. ¹⁴ 36. 5. ¹⁴ .xx. 5. ²⁰ vade 4. 5. ²¹ Ioannis 5. ²⁴ baculari 4. 5. ²⁵ sexaginta 4. ²⁸ fi 4. 5. ²⁹ Quia 4. 5. ³⁰ noues 4. 5. ³⁷ Et 4. 5.

dixit mihi amplius talis Magister quod tempore suo fuerunt bene duo millia
 studentes in Liptzicgk et Erfordie totidem, et Viennę quatuor millia et
 Colonie etiam tot, et sic de aliis. Nunc autem in omnibus universitatibus
 non sunt tot supposita sicut tunc in una aut duabus. Et magistri Lipsenses
 5 nunc valde conqueruntur de paucitate suppositorum. Quia poetę faciunt
 eis damnum. Et quando parentes mittunt filios suos in bursas et collegia,
 non volunt ibi manere, sed vadunt ad poetās et student nequitiās. Et dixit
 mihi quod ipse Liptzicgk olim habuit quadraginta domicellos, et quando
 ivit in Ecclesiam vel ad forum vel spaciatur in Rubetum, tunc iverunt
 10 post eum. Et fuit tunc magnus excessus studere in poetria. Et quando
 unus confitebatur in confessione quod occulte audivit Virgilium ab uno
 baculario, tunc Sacerdos imponebat ei magnam penitentiam, videlicet ieiunare
 singulis sextis feriis, vel orare cottidie septem psalmos penitenciales.
 Et iuravit mihi in conscientia sua quod vidit quod unus magistrandus fuit
 15 reiectus, quia unus de examineribus semel in die festo vidit ipsum le-
 gere in Terentio: utinam adhuc staret ita in Universitatibus, tunc etiam
 ego non vellem ita servire hic in Curia: Quia quid debemus facere in
 universitatibus? Nos non habemus proficuitatem. Quia socii non volunt
 amplius stare in bursis vel sub Magistris: et quando sunt viginti studen-
 20 tes, vix unus intendit procedere ad gradus. Sed omnes alii volunt stu-
 dere in humanitate. Et quando unus magister legit, tunc non habet au-
 ditores: quia poetę in resumptionibus suis habent tot auditores quod est
 mirabile. Sic omnes Universitates per totam Almaniam minorantur. Ergo
 debemus deum orare quod moriantur omnes poetę, quia 'expedit vobis ut
 25 unus moriatur .etc.', id est, ut poetę quorum sunt pauci in qualibet uni-
 versitate, moriantur potius quam quod tot universitates pereant. Vos au-
 tem scribite mihi posthac: vel faciam unam longam querelam de negligenti-
 is vestris commissis. Valet. Datum Romę.

47.

C Frater Benedictus de Scocia

Magistro Ortvinio Gratio

30 Fraternali et affectuosa dilectione salutis loco premissa: notum facio vobis
 sicut petitis, quod epistola vestra est mihi presentata in festo sancti Mi-
 chaelis, et volo respondere ad proximas vestras articulariter. Primo que-
 35 ritis quare nos fratres predicatorum cantamus grossiori voce quam alii reli-

² e 4. bis. . Et 4. quattuor 5. ³ e 4. 5. ⁵ e 4. ¹² . Videlicet 4. Videli-
 cet 5. ¹⁶ etiā: ego 4. 5. ²² e 4. e 5. ²⁴ e 4. e 5. ²⁵ Id est 4. 5. poetę 5.

²⁶ pareant. 5. ²⁸ e. 4. e 5.

³¹ M. 4. 5. G. 4. 5. ^{33.34} f. Michaelis 4. 5.

giosi. Dico quod non ob aliam rationem puto nisi quod scribitur Esaie
 .LIX. 'Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi columbę gememus'. Et pro-
 pterea credo quod sanctus Dominicus voluit implere istam prophetiam.
 Secundo queritis quid teneo, an sanctus Thomas vel sanctus Dominicus est
 sanctior. Dico quod sunt varię opiniones: et doctores ordinis nostri va-
 riis modis disputant. Aliqui tenent quod sanctus Dominicus est sanctior
 merito vitę, sed non merito doctrine, et per contrarium sanctus Thomas
 est sanctior merito doctrine, non merito vitę. Alii putant quod simpliciter
 sanctus Dominicus est sanctior, et probant duabus rationibus. Prima est
 quia sanctus Dominicus est auctor ordinis nostri, et sic sanctus Thomas,¹⁰
 qui est de illo ordine, fuit eius discipulus. Sed non discipulus super ma-
 gistrum. Ergo. Secunda est quia doctrina non habet prerogativam ad
 vitam et gesta: et ergo licet sanctus Thomas fuit doctior quam sanctus
 Dominicus, tamen non propterea etiam est sanctior. Alii volunt quod sim-
 pliciter sanctus Thomas est sanctior, quia non est alius doctor inter omnes¹⁵
 sanctos qui appellatur 'doctor sanctus' preterquam sanctus Thomas. Et
 ergo sicut Aristoteles appellatur 'philosophus' et Paulus 'Apostolus', sic
 sanctus Thomas propter eminentiam vocatur 'Sanctus'. Et ergo non solum
 in doctrina, sed etiam in sanctitate est maior quam sanctus Dominicus. Re-
 spondetur quod sanctus Thomas vocatur 'sanctus' non quod est sanctior²⁰
 omnibus aliis sanctis simpliciter, sed tantum inter sanctos doctores est
 sanctior. Et sic non est sanctior quam sanctus Dominicus. Etiam dixit
 mihi unus antiquus de ordine nostro, quod vult mihi ostendere in uno
 libro veterissimo, quod prohibitum est disputare de superioritate inter
 istos duos sanctos. Et ergo relinquo hanc questionem et non volo eam²⁵
 decidere. Tertio queritis an etiam puto quod Ioannes Pfefferkorn perse-
 verabit in fide christiana? Respondeo quod per deum nescio quid debeo
 dicere: quia est valde periculosum: vos bene scitis illud exemplum ad
 sanctum Andream Colonię: qualiter unus Decanus eiusdem ecclesię Iudeus
 baptisatus diutissime mansit in fide christiana, et vixit rectissime. Sed³⁰
 postea in articulo mortis iussit sibi portare unum leporem et canem, et
 misit eos currere: tunc statim canis apprehendit leporem. Tunc iterum
 iussit currere unum Catum et murem: et Catus apprehendit murem. Et
 dixit multis circumstantibus 'Videtis quod ista animalia non dimittunt na-
 turam suam? Sic etiam Iudeus nunquam dimittit fidem suam: ergo etiam³⁵
 hodie volo mori sicut bonus Iudeus: et mortuus est. Tunc cives Colo-
 nienses in memoriam facti illius fecerunt has ereas imagines quę adhuc

³ Implere 4.5. ⁴ e 4. ⁶ f. 4. s. 5. ⁷ doctrine: 4. f. 4. s. 5. ⁸ doctrine 4.
⁹ f. 4. s. 5. ¹⁰ f. 4.5. auctor] sanctior omnes. ¹² e 4. ¹³ f. 4. s. 5. f. 4.
 s. 5. ¹⁵ f. 4. s. 5. ¹⁶ e 4. ¹⁸ f. 4. s. 5. ¹⁹ f. 4. ²⁰ f. 4. s. 5. ²² Et]
 .Dt 5. f. 4. s. 5. . q. tia3 5. ²⁵ e 4. ²⁶ e 4. ²⁷ fede 4. ²⁸ . Q2 4.
 . Quia 5. . Vos 4.5. ²⁹ ecclesie 4. e 4. ³⁰ baptizatus 5. ³⁷ in omis. 5.

sunt super murum ante cimiterium. Item audiui de alio, qui similiter in articulo mortis constitutus iussit sibi portare unum lapidem magnum, et ponere eum in olla cum aqua et ponere ad ignem ad coquendum: et stetit bene tres dies apud ignem: tunc quæsit an esset coctus. responderunt
 5 quod non, quia non est possibile quod unus lapis deberet coqui. Tunc respondit ipse: 'Sicut iste lapis nunquam fit mollis apud ignem, ita etiam nunquam aliquis Iudæus fit recte christianus. Sed faciunt hoc propter lucrum vel propter timorem vel propterea quod possint facere unam proditionem. Et ego hodie volo mori sicut fidelis Iudæus'. Ergo per deum,
 10 Magister Ortvine, timendum est valde de Ioanne Pfefferkorn, quamvis spero quod dominus deus dabit ei specialem gratiam et conservabit eum in fide; et nos debemus utique semper dicere quod pro certo semper manebit christianus propter Ioannem Reuchlin et suos adherentes. Quarto interrogatis quid teneo de propriis nominibus: an carent plurali numero sicut
 15 tenent antiqui grammatici, Alexander et alii, an vero habent pluralem sicut opinantur moderni et novi, ut Diomedes et Priscianus. Respondeo, quod dicendum est, quod propria careant plurali in quantum propria. Sed aliquando tamen declinantur in plurali, et tunc debent exponi per appellativa, ut duo Iacobi, id est duo apostoli qui fuerunt nominati Iacobus;
 20 duo Catones, id est duo reges vel sapientes Senatores Romani vocati taliter; tres Marię, id est tres mulieres habentes tale nomen. Respondi vobis pro posse meo. Si scirem melius, etiam melius responderem vobis. Et ergo accipiat in bonam partem. Et salutate mihi plurimum Magistrum nostrum Arnoldum de Tungari præceptorem singularissimum, et Valet. Datum Sundis.

48.

¶ Ioannes Kalp

Magistro Ortvino Gratio

Salutem amicabilem. Honorabilis domine, Venerabilis magister, Sciatis
 30 quod miror valde, quomodo sic potestis me tribulare scribendo mihi semper 'Scribatis mihi tamen aliquid novi'. Et semper vultis scire novalia, cum tamen ego habeo alia ad agendum. Et ergo non possum multum curare de novitatibus, quia oportet me currere hincinde et sollicitare, si non volo perdere sententiam et venire de beneficio illo. Sed tamen si

¹ Qui 4.5. ⁵ uon 5. ⁶ Ita 4. Itē 5. ⁷ iudens 5. ⁹ M. 4.5. ¹⁰ Ioanne Pfeffer. 5. ¹⁴ in plurali 5. ¹⁵ gramatici. 4. ²¹ Tres 4.5. ²² rñdebo 5. ²⁴ M. 4.5. ²⁵ D. Sundis. 4. Suollis scribendum esse videtur. et Val. D. S. 5.

²⁷ Ioannis Kalb 5. ²⁸ M. 4.5. ²⁹ dñe magifter 5. ³⁰ michi 5. et sic in hac ep. ubi non mihi adnotamus.

vultis esse contentus, tunc semel volo scribere vobis, ita quod postea permittatis me in pace cum novitatibus. Vos bene audivistis qualiter papa habuit unum magnum animal quod vocatum fuit Elephas, et habuit ipsum in magno honore, et valde amavit illud. Nunc igitur debetis scire quod tale animal est mortuum. Et quando fuit infirmum, tunc Papa fuit in magna tristitia, et vocavit medicos plures, et dixit eis: 'Si est possibile, sanate mihi Elephas'. tunc fecerunt magnam diligentiam et viderunt ei urinam, et dederunt ei unam purgationem quæ constat quinque centum aureos: sed tamen non potuerunt Elephas facere merdare: et sic est mortuum. Et papa dolet multum super Elephas. Et dicunt quod daret mille ducatos pro Elephas. Quia fuit mirabile animal habens longum rostrum in magna quantitate. Et quando vidit Papam, tunc geniculavit ei et dixit cum terribili voce bar, bar, bar. Et credo quod non est simile animal in mundo. Dicunt quod rex Franciæ et rex Karolus fecerunt pacem ad multos annos et iuraverunt invicem. Sed videtur aliquibus quod talis pax est cautelosa, et non durabit diu. Ego nescio quomodo est. etiam non multum curo. Quia quando venio iterum ad Almaniam, tunc ibo ad pastoriā meam et habeo bonos dies. Quia habeo ibi multas aucas et gallinas et annetas, et possum habere in domo mea quinque vel sex vaccas, quæ dabunt mihi lac quod facio caseos et butirum. Quia volo habere Co- cam quæ facit mihi talia. Et debet esse antiqua. Quia si esset iuvenis, tunc faceret mihi tentationes carnis, ita quod possem peccare. Ipsa etiam debet mihi nere, quia emam ei linum. Et volo habere duos vel tres porcos et volo eos impinguare quod faciunt mihi bonum lardum. Quia ante omnia volo in domo mea habere bona coqualia. Etiam volo semel mactare unum taurum, et dimidium volo vendere rusticis, et dimidium volo suspendere in fumo. Et retro domum habeo hortum, ubi volo seminare allium, cēpas, petrosilium, et volo habere olera et rapas et alia. Et ego volo in hieme sedere in stufia mea et studere quod possim rusticis prædicare in sermonibus Parati vel Discipuli, vel etiam in Biblia, ita quod ero habituatus ad prædicandum. Et in estate volo ire piscatum vel laborare in horto. et non volo curare de bellis, quia volo esse pro me, et dicere orationes meas et legere missas, et non curare ista mundana negocia quæ afferunt perditionem animæ. Valet. Datum Romane Curie.

³. Et 4. 5. ⁶. Et 4. ⁷ diligentia 5. ¹⁶ Cautelosa 4. 5. ²⁰ michi 5. et sic paulo post quater. ²⁸ cepes 4. Cepas. 5. ²⁹ stuba 5. ³¹ e 4. q 5. ³³ negotia 5. ³⁴ e bis 5.

49.

¶ Philippus Sartoris de Erfordia

Magistro Ortvinio Gratio

Salutes honorabiliter optandas honorabilitati vestrę. venerabilis domine Ma-
 5 gister, Sicut nuper scripsistis mihi quod quidam poeta in Almaniam dictus
 Erasmus Roterodamus componit multos libros, et præcipue composuit unam
 epistolam ad Papam, in qua commendavit Iohannem Reuchlin: Sciatis quod
 vidi illam epistolam. Sed adhuc vidi unum alium librum magnum qui
 intitulatur 'Novum Testamentum', et misit illum librum ad Papam: et credo
 10 quod libenter vellet quod Papa autenticaret illum librum. Sed spero quod
 non fiet. Quia Magister sacri Palatii qui est vir notabilis et magnę repu-
 tationis, dixit, quod vult probare quod Erasmus ille est hereticus, quia
 in quibusdam passibus reprehendit doctorem sanctum et nihil tenet de
 Theologis. Et cum hoc scripsit unam materiam quę vocatur Moria Erasmi,
 15 quę habet multas propositiones scandalizativas et parum reverentiales, et
 aliquando continet apertas blasphemias. Quapropter Parrisienses volunt
 comburere talem librum. Ergo etiam non credo quod Papa autenticabit
 illum magnum librum. Etiam Magister noster Iacobus de alta platea est
 in bona sperantia. Heri invitavit me ad collationem, et dixit mihi vera-
 20 citer quod Cardinalis dixit sibi, quod debet habere sententiam pro se.
 Sed Iohannes Wick qui est Procurator Iohannis Reuchlin, facit ei magnam
 instantiam: ego semel affui quod Magister Noster Iacobus dixit ad eum
 'Ecce tu iam es contra me, et credas mihi firmiter, si habuero victo-
 riam, ego tribulabo te ita quod in tota Almaniam non eris securus'. Et
 25 iterum dixit ad eum: 'ego scio quod Reuchlin non habet tibi dare pecu-
 niam, et tu es ita temerarius quod vis tibi totum ordinem ad inimicitiam
 facere?' Postea est unus alius, scilicet doctor Martinus Groningen qui debet
 transferre Speculum Oculare. Ego intellexi quod Magister noster Iacobus
 dabit ei centum ducatos in occulto, quod falsificabit Speculum oculare:
 30 et si faciet, tunc eritis victores. Et spero quod ille doctor faciet. De
 talibus quicquid scitis debetis mihi scribere. Valet ex Roma.

³ M. 4. 5. ⁵ michi 5. et sic infra ter ⁶ Roteroda. 5. ⁷ reuch. 5. ¹⁰ au-
 tentificaret 5. ¹¹ Pallacij 5. ¹² Quia 4. 5. ¹⁶ Parrhisienses 5. ¹⁷ cōbur-
 rere 4. autenticabit 4. 5. ²³ M. n. 4. ²¹ Ioannis 5. ²² M. N. 4. N. 5. ²⁵ quod
 non habet 4. ²⁹ falsificavit 5.

50.

☉ Magister Adolfus Clingesor

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem plurimam dicit.

Sicut nuper intellexistis de me quod solent hic mecum disputare de Iohanne Reuchlin et causa fidei: Sciatis quod postquam misistis mihi illum librum Iohannis Pfefferkorn qui intitulatur 'Defensio Iohannis Pfefferkorn contra famosas', tunc ivi ad quendam qui semper tenet mihi oppositum, et ostendi ei in illo libro circa finem scilicet O ij, ubi sic scribitur 'Ante .XX. annos, si bene memini, nobis Coloniensibus a Iohanne Lichtenberger 10 sive peregrino Ruth heremita, (cuius prognostica Moguntię tam latine quam teutonice impressa sunt) vaticinata fuisse. Sic enim scribit folio .XVI. "Attendite, o vos Philosophi Colonienses, ne lupi rapaces introeant in ovile vestrum: Nam temporibus vestris exurgent nova et inaudita in ecclesiis vestris quę almighty avertat". Cum ille legisset, stetit modicum, et pensavit. 15 Deinde dixit: 'Ego miror stultitiam Theologorum. Creditis quod omnes homines sunt pueri, quod possitis eis persuadere talia? Sed quia Theologi Colonienses volunt ita subtiles videri, ego ostendam vobis unam prophetiam de Iohanne Reuchlin quę magis erit ad propositum. Et postea demonstrabo etiam illam prophetiam quam illi ponunt, quod est pro Reuchlin 20 et non contra eum. Videatis igitur Sophonię primo, ubi propheta sic dicit: „Et erit in tempore illo, scrutabor Hierusalem in lucernis et visitabo super defixos in fecibus suis, qui dicunt in cordibus suis etc.” Nunc quia vos Colonienses pretenditis scripturas trahere ad placitum vestrum: Audiat quomodo etiam ego possum exponere verba prophete. Dicit ergo 25 dominus per os prophete: "Et erit in die illa, scrutabor Hierusalem", id est visitabo ecclesiam meam, cogitans reformare eam, et tollere errores si sunt aliqui in ea; et "hoc faciam in lucernis", id est mediantibus doctissimis viris, sicut sunt in Almania Erasmus Roterodamus et Iohannes Reuchlin, et Mutianus Ruffus et alii: "et visitabo super viros", id est Theo- 30 logos, "defixos", id est obstinaciter induratos, "in fecibus suis", id est in quadam sordida et tenebrosa et inepta Theologia, quam ante pauca secula usurpaverunt sibi, relinquentes illos antiquos et literatos Theologos

² M. 4.5. ³ M. 5. ⁴ S. P. D. 4. omis. 5. ⁵ Icut 4. relicto loco τῇ 5. ⁶ Ioan. 5. michi 5. et sic paullo post. ⁷ Iohannes 4. Io. P. 4. Ioan. Pfeffer. 5. ⁸ O ij. col. 2. et Oij. col. 1. ¹⁰ Coloni. 5. Io. 5. ¹² fint) 4.5. ¹³ Colo. 5. ¹⁶ stulticiā 5. ¹⁷ Sed 4. S; 5. ¹⁸ Colo. 5. ¹⁹ Io. R. 4.5. ²⁰ Reu. 5. ²¹ eū videatis 4. e 5. ²² Ihieruf. 5. ²³ fu. x. 5. Colo. 5. ²⁶ q 4. e 5. herusalē 4. hieru. 5. ²⁷ erro. 5. ^{29,30} Io. reuch. et. 5. ³¹ facibo 4.5. ³² quedam 4.5.

qui in vera luce scripturarum ambulaverunt. Ipsi autem non sciunt neque latinas neque græcas neque hebraicas literas, ut possint scripturas intelligere. Et ergo relictæ vera et originali Theologia, nihil amplius faciunt nisi quod disputant et argumentantur et movent inutiles quæstiones. Et ista faciendū dicunt se defendere fidem Catholicam, cum tamen neminem apud se habeant qui pugnat contra fidem. et sic inutiliter perdunt tempora et non conferunt aliquam utilitatem in ecclesia dei. Sed si disputationes eorum haberent aliquam utilitatem, tunc possunt illam vertere ad commodum ecclesiæ fidei Catholicæ eundo per mundum et prædicare verbum dei sicut Apostoli, et disputare contra Græcos quod redeant in unionem cum ecclesia Romana. Vel si non vellent longe abire, saltem irent in Bohemiam concludentes illam gentem cum Argumentis et Syllogismis suis. Sed hoc non faciunt. Verum ibi disputant ubi non est opus: "Ergo visitabit eos dominus" et mittet quosdam alios Doctores græce, latine et hebraice doctos, qui "eiectionis illis fecibus", id est ablatis illis ineptis Cavillationibus et adulterinis Theologiæ et obscuris commentationibus, adducant lucernas suas et illustrabunt scripturas, et restituent nobis antiquam et veram Theologiam, sicut nuper ille prænominatus Erasmus emendavit libros sancti Hieronimi, et fecit eos imprimi. etiam emendavit novum testamentum, quod ego credo esse maiori utilitati quam si viginti milia Scotistæ vel Thomistæ centum annos disputarent de Ente et essentia. Postquam dixit talia, Respondi ego: 'Custodiat me dominus deus, quid audio? Vos de facto estis excommunicatus': et volui abire ab eo. tunc tenuit me dicens 'Audiatis tamen finem'. Respondi 'Nolo audire finem'. Tunc dixit 'Audiatis ergo solum quomodo exponam vestram prophetiam'. et cogitavi mecum quod volo audire: quia nihil nocet audire unum excommunicatum, dummodo aliquis non bibat vel comedit secum. Tunc incepit sic: "Attendite, o vos philosophi Colonienses": Non dixit "Theologi", sed "philosophi": quia theologia Coloniensium potius est philosophia, id est Ars Sophistica, quam Theologia dicenda, quia nihil aliud est quam garrulitas diabolica et inanis loquacitas. "Ne lupi rapaces", scilicet Iacobus de Hochstraten, Arnoldus de Tungari et similes, qui falsitate et fraudibus suis violenter et ferociter invadunt innocentes oves, quales sunt et fuerunt Petrus Ravennas et Iohannes Reuchlin, volentes eos declarare hæreticos propter doctrinam et laudem suam cui ipsi invident. Et quia vident quod ipsi non possunt talia efficere qualia isti doctissimi viri: ergo vellent libenter perdere eos. Hi sunt igitur lupi rapaces qui insidiantur famæ ac

¹ aut 5. ² e 4. q 5. ³ originali 4. ¹⁰ e 4. q 5. ¹² Boemiā 4. Illam 4.
^{14.15} Græce Latine et Hebraice 5. Idem 4. ¹⁶ Theologie 4.5. ¹⁹ .s. 5. Im-
 primi 4. ²³ eo tunc 4. ²⁵ vestram omis. 5. ²⁹ theplogia 5. idē 4. idem 5.
³² Hochstrate 5. ³³ qualis 4.5. Iohā. 5. ³⁷ q 4. e 5.

vite innocentum. Et sic per septem iam annos rapuerunt et tractaverunt hincinde miserum senem Iohannem Reuchlin: et nisi omnipotens deus aver-
tisset illud malum, omnino devorassent eum. Et non potest exponi, quod Reuchlin sit ille lupo rapax: quia in tota vita sua neminem rapuit, id est neminem falso accusavit vel contra vitam aut famam eius dictis vel scriptis ⁵ egit. Sed attendatis, quid sonant sequentia verba: "Introivit in ovile vestrum". Quia ille bonus Reuchlin nunquam intravit studium Coloniense: immo nunquam habuit curam de Theologis Coloniensibus vel ecclesia Coloniensi, sed habuit alia agere maioris utilitatis: Ergo ipse non potest dici unus ex illis lupis rapacibus, de quibus Lichtenberger sentit, qui debet esse ex ¹⁰ ovili Coloniensi. Consequenter: "Nam temporibus vestris exurgent nova et inaudita": Bene "nova et inaudita", Quia neque oculus vidit neque auris audivit, neque in cor hominis descendit, quod ita doctus et probus vir, qui tam multis profuit et nemini unquam nocuit, in summa senectute sua debet ita crudeliter et perfide vexari et conturbari et persecutionem pati. ¹⁵ Et ergo sequitur "in ecclesiis vestris": quapropter non potest de Reuchlin allegari, quia ipse benignissime vivit extra ecclesiam Coloniensem, scilicet in Episcopatu Constantiensi. "Et sic spero quod venient Canes", id est fideles Custodes ovium, qui sine Invidia et malevolentia humiliter et fide-
liter pascent oves Christi, id est populum Christianum, "et dilacerabunt ²⁰ illos lupos qui vastaverunt ovile dei, et purgabunt Ecclesiam dei", id est eiicient illos sordidos et fœculentos theologos qui nihil sciunt et omnia scire pretendunt. Postquam talia dixit, recessi ab eo, et iuravi ad sancta sanctorum quod volo scribere ad Coloniam. Peto ergo humiliter quod velitis ista dicere Magistris Nostris et Iohanni Pfefferkorn qui est quasi ²⁵ scriptor Coloniensium et scit mirabiliter componere, ut bene vexet eos scriptis suis. Ille qui dixit ista, est natus ex Perlin. Si vultis nomen eius scire, tunc scribatis mihi, et dicam vobis. Ipse stetit Bononię, ubi fuit bene castigatus: sed tamen adhuc loquitur contra Theologos et est male Christianus: et manet in pravitate sua, et ergo morietur in gehenna, ³⁰ a qua dominus deus conservet vos et Theologos et fratres Prędicatores per omnia sęcula sęculorum Amen. Datum Franckfordię apud Oderam.

¹ vite 4. 5. tracrauerūt 4. ² Io. reu. Et 5. ⁴ Reu. 5. . Quia 5. . sua vita 5. ⁵ aut] vel 5. dictis *omis.* 5. ⁶ frequencia 5. ⁷ . Immo 4. 5. ⁸ Coloniensis. Sed 5. ¹³ . neq; cor in homīe 5. ¹⁹ : que 4. : que 5. ²⁰ delacerabunt 4. delacerabūt 5. ²² fœdidas 4. 5. ²³ e 4. e 5. iuravi 4. ²⁴ humiliter 4. ²⁵ Iōāni Pfeffer. 5. ²⁸ e 4. e 5. ³² e 4. e 5. *ter.*

51.

Iohannes Helferich Latine Iuppiter
Magistro Ortvinio

Salutem cum humillima commendatione sui. venerabilis domine Magister,
 sicut scribitis mihi quod habetis admirationem abinde quod voco me Iup-
 piter, Sciatis quod quando steti Viennę, tunc audiui lectiones in poetria,
 et fuit ibi quidam iuvenis poeta qui fuit discipulus Cunradi Celtis et vo-
 catur Georgius Sibutus. ipse fuit socius meus et semper fuimus una. Et
 dixit mihi 'tu debes vocari Iuppiter, quia Iupiter latine est idem quod
 10 Helferich teutonice'. et sic vocant me nunc Iuppiter. Sed ille poeta nunc
 est Wittenbergk, et ibi accepit unam antiquam vetulam quę vixit annis
 septuaginta octo vel paulo plus. Ego fui semel in domo eius, quando
 ambulavi ex Prussia. tunc illa vetula sedit retro fornacem. Tunc dixi
 ei 'Est ista Mater vestra?' Respondit 'Non, sed est Femina et Uxor mea'.
 15 Et dixi ei: 'Quare sumpsistis ita antiquam vetulam?' Respondit quod est
 adhuc bona in fornicatione. Et etiam habet multum pecunię et scit fa-
 cere bonam Cerevisiam, et postea vendit eam et colligit pecuniam'. Tunc
 dixi: 'bene fecistis'. Et interrogavi 'quomodo vocatur Femina vestra?'
 Respondit: 'Ego voco eam Corinna mea, Lesbia mea, et Cynthia mea'.
 20 Sed transeant illa. Scribitis quod videtur vobis quod statim erit extre-
 mum iudicium. Quia mundus ita nunc est peioratus quod non est possi-
 bile quod potest amplius peiorari, et homines habent sic malos gestus
 quod est mirabile. Quia iuvenes volunt se equiparare senibus, et disci-
 puli magistris, et Iuristę Theologis: et est magna confusio, et surgunt
 25 multi heretici et pseudo Christiani, Iohannes Reuchlin, Erasmus Rotero-
 damus, Bilibaldus nescio quis, et Ulrichus Huttenus, Hermannus Buschius,
 Iacobus Wimphelingus qui scripsit contra Augustinenses, et Sebastianus
 Brant qui scripsit contra Prędicatores (quod sit deo conquestum) et teme-
 rarie vituperat eos. Et sic multa scandala surgunt in fide, et bene credo
 30 vobis, quia legi quod talia debent immediate pręcedere extremum iudi-
 cium. Sed adhuc aliud volo significare vobis quod audiui et dictum est
 mihi veraciter ab uno religioso patre, quod dicitur pro certo quod Anti-
 Christus est natus: sed est adhuc parvus. Etiam dixit quod facta est quę-
 dam revelatio cuidam Ordininis Carthusiensium. Qui quando semel dormivit
 35 in cella sua, audivit unam vocem de cęlo dicentem: 'Peribit mundus, per-
 ibit mundus, peribit mundus'. Tunc ille religiosus timuit et voluit aliquid

² Ioannes 5. ³ M. 4. ⁶ e 4. in 4. ⁹ q2 Iuppiter 5. ¹⁰ He ferich 5.
¹¹ wittenberek 5. que 4. ¹³ Illa 4. ¹⁶ e 4. ¹⁹ . et ego 4. . 2 ego 5. Ca-
 rinna 4.5. ²⁵ e 4. Ioannes 5. ²⁶ Hermanus 5. ²⁷ winphelingus 4.5. ²⁸ e 4.
^{32.33} Antichristus 5. ³³ e 4.

dicere, sed occulte fecit Orationes suas contra tentationem diaboli. Tunc incepit iterum clamare vox illa: et etiam tertio incepit. Tunc ipse intelligens in spiritu quod esset vox domini, respondit: 'domine, quare?' Respondit vox illa: 'Propter peccata sua'. Tunc iterum dixit religiosus: 'Domine, quando?' Respondit vox illa: 'adhuc in .x. annis'. Propterea timeo valde. Et quando ambulavi per Bononiam, audivi quod est ibi unus Civis qui habet spiritum, qui vocatur Rilla: et ille spiritus mirabilia dicit ei de rege Franciæ et Imperatore et Papa, et de fine mundi. Ego legi prophetias eius. Sic scripsi vobis quid ego scio. Cum hoc sitis commendatus domino deo. Datum Romanæ Curie.

52.

¶ Henrichus Schluntz

Magistro Ortvinio Gratio

Amicitiam et servitutem dominationi vestræ a parte ante semper, et quicquid possum pro dominatione vestra hic et ubique et in omnibus locis et honestis. venerabilis domine Magister, mitto dominationi vestræ hic unum notabilem et multum proficualem librum. Et videtur mihi quod talis liber est compositus multum artificialiter, habens in se propositiones valde magistrales, et vocatur 'Rationale divinorum': ego emi hic quando fuit in nundina et dixi 'iste liber est pro Magistro Ortvinio: laudetur deus quod inveni eum: quia volo ei mittere, sicut ipse nuper misit mihi librum Iohannis Pfefferkorn qui intitulatur 'Defensio Iohannis Pfefferkorn contra Famosas', quem talis vir composuit intentionaliter defensorium Sacre fidei Catholice contra Iohannem Reuchlin et sequaces, dando eis bonas scommas. Sed possetis dicere: 'Quare talis mittit mihi talem librum? Credit quod non met habeo libros satis?' Respondeo quod non facio propterea. Et quando putatis quod misi vobis talem librum propterea, tunc facitis mihi iniuriam, quia feci cum bona opinione. Et non debetis credere quod parvipendo vos, quod habetis paucos libros: quia scio quod habetis multos libros. Quia vidi bene quando fui in stufia vestra Colonie, quod habuistis multos libros in magna et in parva forma. Et aliqui fuerunt ligati in asscribis, aliqui in bergamenibus. Et aliqui fuerunt per totum cum corio rubeo et viridi et nigro, aliqui pro dimidio supertracti. Et vos sedistis habens flabellum in manu ad purgandum pulveres abinde. Tunc ego dixi 'Magister Ortvine, Vos per deos habetis multos pulchros libros

⁵. propterea 4. ppterea 5. ¹⁰ D. R. C. 4. 5.

¹² Henricus 5. ¹³ M. 4. 5. ¹⁴ e 4. q 5. ¹⁶ e 4. q 5. ^{18.19} Magistrales: 4.

²¹. Quia 4. ^{21.22} Ioannis Pfeffer. 5. Io. 4. Io. Pf. 5. ²⁴ Ioannē Reuc. 5.

³³ Coreo 4.

et tenetis eos in magno honore'. Tunc dixistis mihi, quod ita debeo cognoscere quando aliquis est doctus vel non. Quia qui honorat libros, honorat etiam scientias. Et econtra qui non honorat libros, etiam non honorat scientias. Et tenui in corde meo tale dogma et tenebo per omnia
5 sæculorum sæcula Amen. Datum in Neumberga.

53.

¶ Iohannes Schluntzick

Magistro Ortvinio Gratio.

Scriptisistis mihi noviter unam litteram valde vituperativam et crimi-
10 natis me quod non scribo vobis quomodo stat in causa fidei cum Iohanne Reuchlin. Et quando legi illam litteram, fui valde iratus et dixi: 'Quare scribit mihi talia, cum ego scripsi ei duas litteras et non est adhuc medius annus? Sed nuncii non præsentaverunt sibi: quid ego possum facere?' Et debetis mihi firmiter credere quod scripsi vobis singulariter et articu-
15 latim quicquid scivi. Sed est bene possibile quod nuncii non præsentant vobis. Et præcipue scripsi vobis quod quando equitavi ex Florentia versus Romam, tunc in via inveni reverendum patrem Fratrem Iacobum de Hochstraten, Magistrum nostrum et hereticæ pravitatis Inquisitorem, venientem ex Florentia, ubi impetravit aliquid in causa vestra per regem
20 Franciæ. Tunc detracto pileo meo dixi 'Pater reverende, estis vel non estis?' Tunc respondit 'Ego sum qui sum'. Tunc dixi 'Vos estis dominus meus Magister noster Iacobus de alta platea, Inquisitor hereticæ pravitatis'. Respondit 'Sum utique'. Et dedi ei manum dicens: 'O deus, quomodo venit quod inceditis per pedes? Est scandalum quod talis vir
25 debet pedibus suis ambulare per merdam et per lutum'. Respondit ipse: 'hi in curribus et hi in equis: nos autem in nomine domini venimus'. Dixi ei: 'Sed nunc est magna pluvia et frigus'. Tunc levavit manus suas ad cælum dicens: 'Rorate cæli, desuper, et nubes pluant iustum'. Et cogitavi mecum: 'O deus, non est magna miseria quod talis Magister noster
30 debet habere malam fortunam? ante duos annos ego vidi eum venire Romam cum tribus equis, et nunc vadit per pedes'. Et dixi ei: 'Vultis equum meum?' Respondit ipse metricè:

Qui dare vult aliis, non debet dicere 'Vultis?'

Tunc dixi: 'Per deum, eximie domine, Ego habeo unam vacantiam, et pro-

⁵ e 4. bis. Neumberga. 4.5. *pulo* Nuremberga.

⁷ Ioannes Schluntzig 5. ⁸ M. 4.5. *Hic et in sqq. nonnullis epistolis salutandi formula omittitur* 4.5. ⁹ Iram 4. literā 5. ¹⁰ Io. 4. ¹¹ literā 5. ¹⁵ e 4. *legem* præsentaverunt. ¹⁷ F. 4.5. ¹⁸ M. 4.5. her. p. Inquis. 4.5. ²⁰ e 4. q 5. ²² Ma. no. 4.5. ^{22.23} her. p. 4.5. ²⁵ celū 5. ³⁰ ?] 4.5.

pterea oportet me velociter ire: alias vellem vobis dare equum meum'. Et sic dereliqui eum. Ecce nunc scitis quomodo stat. et videtis quod ille magister noster est in magna miseria, propterea procuretis ei pecuniam, vel Causa male stabit. Quia procurator Iohannis Reuchlin Iohannes von der Wick facit maximam diligentiam, et currit et recurrit. Et nuper imposuit quę-⁵ dam scripta contra Magistrum nostrum Iacobum, ita scandalosa quod ego miror quod deus non aperte plagat eum. Ipse etiam nuper vituperavit prefatum Magistrum nostrum in faciem, dicens: 'Ego efficiam auxilio veritatis, quod tu morieris in scandalo et miseria et tristitia, et Iohannes Reuchlin triumphabit. Et omnes Theologi debent hoc videre, etiam si deberent rumpi'.¹⁰ Et sic video quod iste predictus Iohannes de Wick pretendit esse inimicus omnium Theologorum et est homo valde audax. et est ita temerarius quantum est possibile. Ego audiui a Magistro nostro Iacobo quod dixit: 'Nisi fuisset iste, ego habuissem sententiam pro me statim quando veni Romam'. et est verum, quia etiam ab aliis audiui, quod quando Ma-¹⁵ gister Noster Iacobus primum venit ad Romanam Curiam, tunc fuit ita terribilis quod omnes Curtisani timuerunt eum. Et nullus procurator voluit esse pro Iohanne Reuchlin, quia timuerunt talem magistrum nostrum, et Iacobus de Questenbergk qui est etiam Amicus Reuchlin, quęsivit per totam Romam invenire unum procuratorem: et non potuit invenire, quia omnes²⁰ dixerunt quod vellent ei in aliis complacere, sed in negotio fidei timerent ne Magister Noster Iacobus inquireret eos ad ignem. Istis sic stantibus venit ille doctor (si est dignus) Iohannes de Wick et dixit ad Iacobum de Questenberg: 'Ego sum paratus offerre me contra furorem illius monachi'. Tunc Magister noster Iacobus aperte minavit ei dicens: 'Ego volo facere²⁵ quod penitebit te quod unquam dixisti unum verbum pro Reuchlin'. Et audiui ab ore eius tunc temporis quod dixit, Quando haberet sententiam contra Reuchlin, tunc statim vellet illum doctorem de Wick citare et declarare eum hereticum: quia ex verbis eius collegit aliquos articulos hereticales. Sed nunc est aliud. Et credatis mihi quod non bene stat³⁰ negotium: quia nunc semper sunt x fautores Iohannis Reuchlin, ubi non est unus Theologorum. et quando fuit post disputatum a Theologis votatum, tunc fuerunt XVIII qui votaverunt pro Reuchlin et solum septem pro Theologis. Et ad huc illi septem non dixerunt quod deberet comburi Speculum Oculare, sed limitaverunt verba sua. Ergo non habeo bonam³⁵ sperantiam. Vos debetis omnia facere quę potestis quod moriatur ille

⁴ Ioānis Reuc. Ioānes von der wieg 5. ⁵ e 4. e 5. ⁶ M. 4. ⁷ e 4. e 5. ⁷⁻⁸ M. 4. ⁹ triftitia. 2 Ioan. Reuc. 5. Io. 4. ¹¹ Ioan. 5. e 4. e 5. ^{15,16} M. N. 4.5. ¹⁷ Ioāne 5. ¹⁹ Questenbergk 5. e 4. e 5. ²¹ negotio 5. ²² M. N. 4.5. ²³ Io. 4.5. de wieg 5. Iaco. 4.5. Questenberg. 4. ²⁴ contra 4. ²⁵ Ma. no. 4.5. Iac. 4. Iaco. 5. ²⁸ wieg 5. ²⁹ e 4. e 5. ³⁰ e 4. e 5. ³¹ negotium 5. .x. 5. Io. 4.5. ³³ .XVIII. 5. ³⁴ adhuc 5.

Iohannes de Wick, quia ipse est causa quod Reuchlin bene stat et Theologi male. Et nisi ipse fuisset, talia non fuissent perpetrata. Et sic credo quod bene expedivi me scribendo quod postea non potestis mihi scribere talia vituperia. Ergo Valet. Datum Romane Curie.

54.

C Wilhelmus Bricot

Magistro Ortvinio Gratio.

Quia semper petitis quod volo vobis nova scribere, et ego tamen sepe scribo vobis, sed non iuvat: ergo iterum scribere vobis volo, et
10 credo quod sufficiet. Venit mihi in litera ex Romana Urbis Curia quod Mattheus Finck singularissimus fautor vester est mortuus, et aliqui Curtisani lansmanni sui habuerunt me rogatum quod volo ei componere Epitaphium. Quod feci sic:

Hic iacet extinctus quondam venerabilis Finckus

15 In rubea toga: pro eo deum roga:

Cuius olim venter bibit Cursica vina libenter:

In fide sincera et Charitate vera.

Unum rogo de vobis quod velitis me tamen instruere quomodo debeat intelligere quod Parrhienses quando sententiant super Speculum oculare,
20 ponunt ista verba 'citra tamen autoris ipsius notam, quem ob humilem eius submissionem et alia eius laudabilia scripta pro Catholico habemus': Quia non scio quid est, quod Speculum oculare debet comburi tanquam liber hereticus sine infamia Iohannis Reuchlin qui composuit et adhuc defendit eum. Quia videtur quod aliquis artifex, qui est causa ef-
25 ficiens, magis debet habere culpam quam res illa quam facit. Etiam vellem quod Lovanienses in Epistola ad papam non scripsissent, quod Sententia Parrhiensium et Condemnatio speculi Ocularis attulit ipsis multum Spiritualis iocunditatis, quia Sanctissimus dominus Papa cogitabit: 'Ecce nunc video quod nihil est in Theologis nisi pura Invidia: Si enim essent
30 Theologi, immo si essent Christiani, deberent potius compassionem habere de malis alicuius Christiani quam gaudere et exultare'. Et credatis mihi quod hoc multum promovebit causam Iohannis Reuchlin, et omnes credent quod ex invidia tribulatur: quod tamen in rei veritate nunquam comper-
tum est. Quia ille adversarius noster seu potius in Christo amicus, et

¹ Io. 4. Ioan. de wig. 5. ⁴ e 4. bis.

⁶ Guilhelmus 5. ⁷ M. 4. 5. ⁹ e 4. q 5. ¹⁰ lra 5. ¹¹ e 4. q 5. Finck 5.
¹⁴ excinetus 5. Finck: 5. ¹⁹ sententiant] sententia 4. finiam 5. sententiam
ferunt recentt. ²³ e 4. q 5. Ioannis Reu. 5. ²⁶ Louonienses 4. Louonienfes 5.
²⁷ coudenatio 5. ²⁸ Cogitabit 4. ³⁰ Immo 4. 5. ³² Io. R. 4. Io. Re. 5.

et sui Philocapniones, id est Filii Iohannis Reuchlin, fecerunt iniuriam Iohanni Pfefferkorn, qui defendit se et scripsit veritatem. Et ipsemet petit quod moriatur si vel minimum mendacium scripsit, Quamvis Psalmista dicit 'Omnis homo mendax'. Nec debet obstare quod Iohannes Pfefferkorn in nequitia et criminibus a puerili prope dolor etate (ut ipsemet scribit in defensione sua contra Famosas) exercitatus est. Quia licet aliquis etiam per longum tempus sit malus et nequitiosus, tamen bene iterum potest fieri probus: sic pie credendum est de Iohanne Pfefferkorn qui regeneratus est per gratiam spiritussancti mediante baptismo: et ergo nunc est probus sicut non dubito. Et manebit Christianus usque ad finem seculi. Etiam intellexi quod quidam valde infamavit vos ubique dicens quod estis filius presbyteri et non estis legitimus. Miror istos ribaldos quod non habent verecundiam et sunt ita audaces. Tamen habetis litteras legitimatōnis vestre. Ergo vellem eos citare qui dicunt talia. Et rogo vos quod in Causa fidei velitis habere magnam diligentiam, quod ille hereticus eat ad patibulum et sic Valete. Datum Wormacie.

55.

¶ Magister Sylvester Gricius

Magistro Ortvino Gratio.

Quoniamquidem ego sum iuratus quod volo defendere facultatem meam, et promovere eius utilitatem in omnibus: Ergo volo vobis articulatim scribere qui sunt hic qui favent theologis et qui favent Iohanni Reuchlin, ut dicatis Theologis quod possent se dirigere secundum hoc. Primum sunt quidam Commensales in hospitio Corone qui semper faciunt summas nequitas Magistris nostris et fratribus de Ordine prædicatorum, facientes quod nemo in isto hospitio dat Elemosynam prædicatoribus. Ego scio nomina aliquorum: unus vocatur Magister Philippus Keilbach, qui semper loquitur de Reuchlin commendans eum, et semel Magister noster Petrus Meyer plebanus in Franckfordia dedit ei bonam scommam; unus Ulrichus de Hutten qui est valde bestialis, qui semel dixit, si fratres prædicatores facerent sibi illam Iniuriam quam faciunt Iohanni Reuchlin, ipse vellet fieri inimicus eorum et ubicunque reperiret unum monachum de hoc Ordine, tunc vellet ei amputare nasum et aures. Iste etiam habet multos amicos in Curia episcopi qui etiam bene favent Iohanni Reuchlin. Sed

¹ Io. R. 4. Io. Reuc. 5. fecerūt 4. ^{1.2} Io. 4. Ioan. Pfeffer. 5. ³ mēdatiū 4.
⁴ Io. Pfeff. 4. Ioan. Pfeffer. 5. ⁵ Criminib. 4. Etate 4. ⁸ Io. Pfeff. 4. Io. P. 5.
¹⁰ e 4. q. 5. ¹² p̄fbyteri 5. ¹³ l̄as 4. 5. ¹⁴ e 4. q. 5. ¹⁵ e 4. q. 5. ¹⁶ Vale. 5.
¹⁸ M. 4. 5. ¹⁹ M. 4. 5. ²² Ioanni Reu. 4. ²⁶ e 4. q. 5. ²⁷ : Qui 4. . Qui 5.
²⁸ M. n̄r. 4. ²⁹ Franckfordia 5. ³¹ Ioanni 5. ³⁴ Io. 4. Ioan. Reuc. 5.

nunc abiit (deo gratias) ad fiendum doctor, et in uno anno non fuit hic. Diabolus auferat eum. Deinde sunt duo fratres Nobilitares Otho et Philippus de Bock, ipsi vexant omnes Theologos. Et semel in illo sacro actu quem magistri nostri celebraverunt in Maguntia contra Speculum Oculare, tunc Magister Iacobus de Hochstraten ex officio suo dedit indulgentias omnibus qui interfuerunt huic actui. Tunc isti duo fratres cum aliis bufonibus sedendo in conspectu Theologorum qui fuerunt ibi in hospitio, luserunt cum talis pro illis indulgentiis. Adhuc est ibi unus qui vocatur Iohannes Huttichius qui etiam est inimicus vester. et alias est quidam noviter promotus in doctorem in Iure, nominatus Cunradus Weydman: ipse iuvat omnes qui faciunt aliquid contra vos. Et alius doctor qui olim fuit Artista de via modernorum, et vocatur Eucharius. Et cum hoc Nicolaus Carbachius qui legit in poesi. Item Henrichus Brumannus qui est vicarius in summo et est bonus Organista. Et dico semper ei: 'Vos debetis respicere organa vestra et dimittere Theologos in pace'. Sed ante omnia Canonici fere omnes sunt pro Reuchlin; præterea multi alii magistri qui amant poetriam, quorum nomina non teneo. Nunc scribam vobis de Amicis et fautoribus. Vos habetis hic unum Amicum qui est vir multum excellens: et vocatur dominus Adularius Schwan: ipse est nobilis et habet unum Calicem in clypeo; pater eius fuit Campanifex, Et est subtilis disputator in via Scotistarum, et facit bona Argumenta: et dicit quod statim vellet concludere Iohannem Reuchlin, si deberet cum eo disputare. Alius est fautor vester singularissimus, dictus Henricus Han, alias Glockenheintz, quia libenter campanisat. Ille est homo valde inventivus, et habet mirabilem intellectum, et ita profundum ingenium quod non creditis, et libenter disputat: et quando disputat, tunc ridet: et ridendo concludit unum. Talis quando vidit Articulos hereticos Iohannis Reuchlin, tunc dixit, quod propter unum ex istis articulis Iohannes Reuchlin deberet comburi. Postea habetis etiam de vestra compania unum nobilem domicellum et armigerum qui dicitur Matthias de Falckenberg: et est vir multum bellicosus et portat semper arma secum et est equestris: ipse semper in mensa sedet ante et nunquam retro: quia dicit quod quando sederet retro et fieret bellum, tunc non posset ita statim surgere et percutere inimicos suos. Et cum hoc est argumentator multum subtilis de via antiquorum: ipse dicit, si Reuchlin non vult cessare, tunc vult venire cum centum equis ad auxiliandum vobis. Adhuc est unus civis Moguntinensis qui nominatur Wigandus de Solmß. Ille est iuvenis, sed ita doctus, quod potest equivalere unum magistrum nostrum: ipse dicit quod vellet cum Reuchlin

³ Bock. 5. ⁵ M. 4. 5. ⁹ Ioan. 4. ¹³ Henricus 5. ¹⁶ Canonici 4. ²² Io. 4. Iohan. reuch. 5. ²⁷ Io. 4. Ioan. reuch. 5. ²⁸ Io. 5. non habet 4. ²⁹ etiā habet 5. campania: 4. cāponia 5. ³⁰ Mathias 5. ³⁵ C. 5. Moguntineñ. 5. ³⁷ Scholmß. 5.

disputare pro x florenis. Et nuper superdisputavit Iohannem Huttichium ita quod fuit conclusus et nihil scivit respondere. Cum illis est etiam de via vestra dominus Wernherus qui est mirabiliter cursivus in Summa Thomę contra gentiles, et scit mentetenus formalitates Scoti. qui dicit, si Magister noster de Hochstraten non esset in Curia, tunc ipse vellet intrare et concludere Ioannem Reuchlin. Isti socii vestri iam nominati singulis septimanis semel conveniunt in domo excellentis viri domini Magistri nostri Bartholomęi, qui est caput omnium amicorum vestrorum: ibi tractant materias multum subtiles. Et opponunt sibi invicem Et unus tenet opiniones Reuchlin et alii arguunt contra eum, et habent notabiles disputationes. De aliis qui sunt hic de parte vestra, non scio, quia non sunt mihi noti. Sed quando scio, tunc volo vobis scribere. pronunc commendo vos deo. Datum Maguntię.

56.

¶ Gilbertus Porretonius

artium Magister et utriusque iuris bacularius
Magistro Ortvino Gratio.

Salus vobis et bona dies, venerabilis vir. legi literam vestram quam misistis mihi ad Ingelstat. Et intellexi bene opinionem vestram. vos dicitis quod multum gaudetis quod ego sum prius Theologus, et nunc etiam studeo in iure: quia est valde bonum quod aliqui Theologi sunt experti in Iure, ut possint disputare cum iuristis. Et scribitis mihi de quibusdam terminis volens scire quid significant: quia videtur vobis quod sunt iuristici. et bene sunt etenim. Et habetis hic expositiones eorum ex glosis et Accursio. Et sic potestis videre quod habeo bonum fundamentum in iure. Latus clavus est nomen dignitatis: vel dic quod erat clava de metallo quam proiciebat tribunus in confertissimos hostes et sic ceteri omnes fortiter pugnabant ita, quod clavam illam recuperabant. Epistographum est tabula lignea in qua erant scripta debita, ut hodie fit: et dicitur Epistographum ab opibus et graphia, quod est scriptura, quasi scriptura suarum opium. Abaces dicuntur vasa preciosa. Corinthia dicuntur vasa de

¹ cum decem 5. Ioan. 5. ² nichil 5. ⁴ menre tenus 5. M. 4. ⁵ de non habet 4. ⁶ Io. 4. Ioan. 5. ⁸ Bar. 4. 5. ractant 4. ¹⁰ disputatiões de 4. ¹¹ michi 5. ¹³ D. Ma. 4. omis. 5. Cf. sq. adnot.

^{15...18} In 4. inscriptio sic est: ¶ Gilbertus Porretonius artiū M. et vtriusq; iurꝝ bacu. M. Ortu. G. (D. Ma. ad superiorem ep. pertinet.) Inde 5. per errorem sic: Gilbertus Porretonius artium M. et vtriusq; iuris bacularius | M. Ortvino Gratio Salutem. Plurimā. Dicit. Ma. ¹⁸ Alus 5. initiali S relicto spatio. ¹⁹ oppinionē 4. 5. ²⁴ etenim. 4. etū. 5. ²⁹ et om. 5. ^{29,30} et omis. 5. gravia: 5. quali scriptura omis. 5.

vili materia ut de palea vel herba palustri, quales venduntur Bononię. Balnea est vas lucens, vel quasi baiulans lucem vel lancem. Prothyrum a thyros, quod est magister, et nescitur quid sit dicere. Vel dic quod est illud quod procul trahitur, ut aqua vel aliquid aliud, ut in domo Accursii Cyrella. Obsonatores sunt qui custodiunt dominum in lecto. vel obsonatores qui resonant et cantant domino in mensa. Hypocaustum est locus ubi stant egroti qui quandoque indigent igne. Gallus gallinacius dicitur Gallus castratus et sic vilis, quem dicunt fortius pugnare cum serpente. Vel dic Gallus gallinacius, quia amat gallinas, ut vir uxorius qui feminas diligit. Ut in Odis Horatii. Dięta est locus in aulis, ubi domini stant ad ignem. Chorus est multitudo servorum cantantium cum quodam instrumento musico quod dicitur Chorus. Centumviri sunt Senatores qui centum numero erant. Patritius dicitur quasi principis pater. Unde Salustius 'O patres Conscripti'. Nam scripta erant eorum nomina in aliquo loco, vel in Corona capitis eorum vel alias. Semper quando habetis aliqua dubia in utroque iure, tunc debetis significare mihi, et exponam vobis ita bene sicut Iohannes Reuchlin vel aliquis Iurista qui sunt in mundo. Et cum hoc Valeatis. Datum Ingolstadt.

57.

C Galienus Padebornensis

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

Venerabilis Magister, terribilis fuit mihi valde una loquela quę per- venit ad me faciens mihi surgere Crines superius. Est autem talis: Omnes fere studentes et clerici qui veniunt ex Colonia, dicunt quod est murmur, quod fratres predicatorum antequam volunt quod Iohannes Reuchlin debet eos vincere in causa fidei, ipsi volunt potius predicare unam aliam fidem. Et dixit quidam quod est possibile quod quando Papa facit sententiam contra eos, quod ibunt in Bohemiam et hortabunt hereticos ad credendum contra Ecclesiam et Papam, et sic vindicabunt iniuriam. O bone domine Ortvine, consulatis eis quod non faciunt: quia esset magna heresis. Ego spero quod non est verum. Et cogitavi mecum: 'Forte quod Predicatores minantur sic papę, volentes eum terrere, quod debet cogitare „Ecce si ego non dabo Sententiam pro ipsis, tunc ipsi erunt in maximo contemptu

¹ e 4. e 5. ^{4.5} Accusij 5. ⁶ est omis. 4. ⁷ gallinacius 5. ¹⁰ Horacij. 5. ^{13.14} Salusti. 5. ¹⁶ michi 5. ¹⁷ Io. R. 5. ¹⁸ Va. Da. Ingelstat. 5. ²¹ M. 4.5. ²² Sa. 4. ²³ Salu. Pluri. 5. ²⁴ Enerabilis 5. non expressa V M. 4.5. ²⁵ michi 5. ut statim iterum. ²⁶ puenit (i. e. prevenit) 5. ²⁷ vere 5. ²⁸ Io. 4.5. ²⁹ Boemiam 5.

et despectu, Et totus mundus erit inimicus eorum, et nemo dabit eis Elemosynas, et destruentur monasteria eorum: tunc ibunt in Bohemiam vel etiam in Turciam et prædicabunt, quod fides Christiana non est vera: et erit magnum malum". Sit quidquid vult: Ego vellem quod haberetis patientiam et non faceretis contra papam vos Theologi, ne omnes Christiani sint inimici vestri. Et valete in nomine unigeniti filii dei. Datum Bremen.

58.

C Magister Irus Perlirus

Magistro Ortvino Gratio

Salutis copiam. Venerabilis vir. Venerunt huc scripta vestra ad Universitatem quæ composuistis contra Iohannem Reuchlin: quæ antiqui Magistri hic valde laudant, sed novi et iuvenes non tenent aliquid de eis, dicentes quod ex invidia vexatis bonum Reuchlin. Et quando habuimus consilium an etiam vellemus concludere contra Speculum Oculare, tunc illi novelli qui non sunt adhuc satis experimentati, tenuerunt oppositum antiquis illis, dicentes quod Reuchlin est innocens et nunquam scripsit aliquid hereticum. Et sic usque adhuc impediverunt: nescio quid fiet postea. ego credo quod Universitas adhuc peribit propter illos poetas qui sunt ita multi quod est mirum. Et noviter advenit unus huc qui vocatur Petrus Mossellanus qui est græcus. Et alius est hic qui etiam legit in Græco, vocatus Ricardus Crocus, et venit ex Anglia. ego dixi nuper: 'Diabole, venit iste ex Anglia? Ego credo quod si esset unus poeta ibi ubi piper crescit, ipse etiam veniret Liptzick'. Et ergo Magistri habent ita paucos domicellos quod est scandalum. Et ego recordo adhuc, quod quando unus magister ivit olim ad balneum, ipse habuit plures domicellos retro se, quam nunc in diebus festis quando vadunt ad ecclesiam. Supposita etiam tunc fuerunt ita discreti sicut angeli. Sed nunc currunt hincinde et non curant aliquid magistros; et volunt omnes stare in Civitate et comedere extra Collegium, et magistri habent valde paucos commensales. Item in proxima promotione fuerunt promoti tantum X bacularii. Et quando habuimus examen, tunc tractaverunt magistri quod volunt aliquos reicere. Tunc ego dixi: 'nullo modo: Quia si reicitis unum, tunc postea nullus intrabit amplius examen, vel studebit pro gradu, sed ibunt ad poetas. et sic dispensavimus cum ipsis. Fit autem dispensatio in tribus: Primum in Aetate, quia

² Boemiam 5. ³ Q² 5. et omis. 5. ^{4,5} patientiam 5.

⁸ M. 4. 5. ⁹ M. 4. 5. ¹⁰ Alutis 5. non expressa S. ¹¹ Ioannē 5. ¹⁶ Reuch. 5. ad hereticum. 5. ¹⁷ Credo 4. ¹⁸ peribit] scribit 4. 5. ²⁰ e 4. e 5. ^{25,26} diebus vestis 5. ³⁰ .x. bacalarij. 5. ³² volūt 4. 5. leg. voluerunt ³⁴ etate: 5.

oportet quod unus qui vult promoveri in bacularium, sit ad minus XVI annorum, in magistrum autem viginti. Si non sunt autem satis senes, tunc dispensatur cum eis. Secundo fit dispensatio in moribus: Quia quando supposita non exhibuerunt debitam reverentiam magistris et graduatis, tunc reiiciuntur, nisi mediante dispensatione admissi fuerunt. Et cum hoc queretur de excessibus, scilicet si fuerunt in plateis sine discretionem, vel fuerunt apud meretrices, vel portaverunt arma, vel tibusaverunt unum magistrum vel presbiterum, vel fecerunt tumultum in lectoriis vel collegiis. Tertio fit dispensatio in Artibus, quando non sunt bene habituati in scienciis, et non satis compleverunt. nuper in examine quesivi unum: 'Dic mihi quomodo tamen venit quod tu nihil respondes? Dixit ille, quod esset ita timax. Respondi ego, quod non crederem quod esset ita timax, sed bene crederem quod esset ita ignorax. Tunc dixit 'per deum, non, domine Magister: ego habeo magnam scientiam intus, sed non vult exire'. Et sic dispensavi cum eo. Ita videtis quod universitates valde minorentur. Ego habeo unum domicellum quem nuper interrogavi super unum excessum: tunc rebellavit mihi et statim tibusavit me. Et dixi ei: 'hoc ego volo servare usque ad promotionem', innuens quod deberet pati reiicionem. Respondit ipse: 'ego merdarem vobis super vestros baculaureatus, et ibo ad Italiam, ubi preceptores non decipiunt sic suos discipulos, et non habent in usu istas fantasias facientes bacularios. Sed quando aliquis est doctus, tunc habet honorem: quando autem est indoctus, habetur sicut alius asinus'. Et dixi ei 'Tu ribalde, velles tu parvipendere gradum baculariatus qui est magna dignitas?' Tunc respondit, quod etiam non curaret magisterium. Et dixit: 'ego audivi ab amico meo quod quando stetit Bononię, tunc vidit quod omnes magistri artium ex Almaniam deponerentur tanquam beani, Et simplicia supposita non: Quia in Italia habetur pro vituperio quando aliquis est promotus in Almaniam in magistrum vel bacularium'. Ecce talia scandala fiunt. Ergo vellem quod omnes universitates facerent in simul et concluderent simul omnes poetas et humanistas, quia destruunt universitates. Magister Langschneyder et magister Negelin et Magister Kachelofen et Magister Arnoldus Wustenfelt et doctor Ochsenfart mittunt vos salutare. Valet. Datum Liptzick.

¹ XVI. 5. ² aut 5. non habet 4. ⁶ fuerunt querunt 4. querunt 5. ⁸ presbyter 5. ¹¹ michi 5. ¹³ ignoxax. 5. dixi 5. ¹⁵ dispensavit 4. dispensavit 5. ¹⁷ michi 5. ¹⁸ ego omis. 5. ²⁰ baculaureatos 5. ²⁴ baculariatus que 5. ²⁸ vituperio 5. ²⁹ Magistru vel Bacularium. 5. ³¹ Langschneider 5. ³² M. 4. Kachelofen 5. wüstenfelt 5. ³³ doctor 5. M. 4.5. ³³ mittunt 4. salu. 5. Da. 4. Va. Da. 5.

59.

¶ Iohannes Cocleariligneus

Magistro Ortvinio Gratio

Salutem.

Commisistis mihi quod quando est hic missa, tunc debeo interrogare⁵ ab omnibus kauffmannis qui veniunt ex diversis partibus, de illa coniuratione, de qua scriptum est vobis, quia debent esse aliqui poetę et iuristę qui fecerunt coniurationem, quod volunt Iohannem Reuchlin defendere et contra Theologos Colonienses et fratres prædicatores scribere, nisi statim dimittunt prædictum Iohannem Reuchlin: Sciatis quod feci magnam dili-¹⁰ gentiam querendo et interrogando et ultimo veni ad unum librivendum de partibus superioribus. Ipse dixit mihi mirabilia, Et nominavit mihi multos et dixit quod vidit scripta eorum quę mittunt sibi ad invicem. Et dixit primo de doctore Murner qui est quasi caput illius societatis, quod scit perfecte quod ipse composuit unum librum de scandalis prædicatorum et¹⁵ unum alium in defensionem Reuchlin. postea nominavit Hermannum Buschium, dicens quod vidit epistolam eius in qua promittit sociis suis, quod non vult esse minimus, et audacter vult stare pro Reuchlin. Item deinde dixit quod etiam est in illa Coniuratione Comes de nova Aquila Coloniensis Canonicus, et quod talis composuit mirabilia de Theologis quę vult statim²⁰ imprimere: Et ipse habet multos alios amicos et nobiles quos ipse etiam instigat scriptis suis quod debent favere Iohanni Reuchlin. Item Bilibaldus nescio quis, qui debet esse in Nurmberga: ipse fecit multas minas dicens quod realiter vult expedire Theologos scriptis suis. Tunc ego dixi:

‘Qui moritur minis, Ille compulsabitur bombis’,²⁵

teutonice „Wer von trewen stirbt, den sol man mit furtzen zum grab leutten”. Nominavit mihi postea unum poetam in Erfordia qui vocatur Eobanus Hessus et debet esse iuvenis et expertissimus poeta: et talis habet unum socium ibidem dictum Petreium Aperbachium: ipsi componunt iam libros quos volunt statim imprimere nisi Theologi faciunt concordiam cum³⁰ Reuchlin. Cum hoc debet esse Liptzick unus Anglicus nescio quomodo dictus. Sed credo quod est ille qui fuit ante duos annos Colonię, qui est etiam unus. et Vadianus Viennę, de quo dicunt quod est terribilis poeta. Item in Curia Cardinalis est quidam Caspar Ursinus qui scit facere

³ M. 4. ⁴ Su, sic 4. omis. 5. Ommififtis 5. spatio relicto initiali C michi 5. et sic post quinq. in hac ep. ⁶ Kaufmannis 5. ⁷ Io. 4. Ioan. 5. ¹⁰ Io. 4. Ioan. 5. ¹³ vīdi 5. ^{19,20} Coloni. Canoni. 5. mirabilia 5. e 4. e 5. ²² Io. 5. ²³ quis] quo 4. 5. ²⁵ Proprium versum dictioni tribui voluisse auctorem putavi. cōppulfabitur 5. ²⁶ fūrtzē 5. ²⁸ Eobaus 5. ³¹ Lipzick 5. ³² e 4. e 5.

græca Carmina et promisit Reuchlin auxilium suum, et vult esse inter socios. Item ipse dixit quod audivit quod Philippus Melanchton et Iacobus Wimphelingus et Beatus Rhenanus et Nicolaus Gerbellius sunt etiam tales. Et dixit ipse quod scriberent literas ad Ulrichum Huttenum qui studet Bononię, quod etiam debet esse unus ex eis. De aliis autem ipse non audivit. Tunc quęsivi ab aliis, an etiam Erasmus Roterodamus esset cum eis. Respondit mihi quidam kauffmannus dicens: 'Erasmus est homo pro se: Sed certum est quod nunquam erit Amicus illorum Theologorum et fratrum, et quod ipse manifeste in dictis et scriptis suis defendit et excusat Iohannem Reuchlin, etiam scribens ad papam'. Et ab aliis audivi quod Paulus Ritius est etiam de hoc numero. Et dicunt quidam quod Iohannes Cuspinianus et Cunradus Beutinger qui sunt in magna gratia Imperatoris, ipsi copulant istos socios et faciunt omnia quę possunt contra Theologos Colonienses in honorem Iohannis Reuchlin. Et quidam studens Erfordiensis qui est mihi notus, dixit quod Cunradus Mutianus est pessimus omnium illorum qui sunt pro Reuchlin, et est ita inimicus Theologis quod non potest audire quod aliquis nominat Theologos Colonienses. Et talis studens dixit quod vidit bene viginti Epistolas illius, in quibus ipse rogat quosdam socios quod volunt esse Reuchlinistę. Talia audivi pro nunc, sed quando scio plura, tunc volo vobis scribere. Valet in Christo. Datum Franckfordię.

60.

Magister Wernherus Stompff

Magistro Ortvino Gratio

Salutem.

Sciatis, magnifice vir, quod quando accepi vestram literam, ego fui ita perterritus quantum est possibile et fui rubeus in facie, et crines surrexerunt mihi. Et credo quod vix tantum fui in timore quando fui in rubea Camera Colonię, intendens fieri bacularius et subiiciens me examini: Quia tunc etiam valde timui, quod reiicerent me domini examinatores. Scribitis mihi quod causa fidei male stat Romę. Sancte deus, quid debemus dicere? Isti iuristę et poetę volunt destruere totam facultatem Artistarum et Theologorum: Quia etiam hic in nostra universitate ipsi

¹ e 4. q 5. ² Melauchton 4. ³ winphelingus 4. Grebellius 4.5. fun 5. ⁵ aut omis. 4. ⁶ roteroda. 5. ¹⁰ Ioan. reuch. 5. ¹² Ioan. 5. Cōradus 5. ¹⁴ Ioan. reuc. 5. ¹⁵ Erfordienſ. 5. ^{20.21} Va. in chſo. Dat. Franckfoz. 5. ²³ M. 4.5. ²⁴ M. 4.5. ²⁵ Salu. 4. omis. 5. ²⁶ Ciatis 5. omis. S litterā: et 5. ²⁸ michi 5. et sic infra. ²⁹ q 4. e 5. Bacularius 5. ³² dicere. isti 4. dicere. Iſti 5.

pretendunt multa contra Magistros et Theologos. Et quidam nuper dixit quod unus bacularius Iuris deberet in processione ire super unum magistrum in Artibus. dixi 'hoc non est possibile. Quia volo probare quod Magistri in artibus sunt super doctores in iure. Quia doctores in iure sciunt tantum unam Artem, scilicet artem Iuris, Sed magistri sunt Ma-⁵ gistri in septem artibus liberalibus: et sic sciunt plus'. Tunc ille dixit: 'Vade in Italiam, et dic quod es Magister Lipsensis, et videbis quomodo vexabunt te ibi'. Tunc dixi, quod possem adhuc ita bene defendere magisterium meum sicut unus ex Italia. Et abiivi ab eo cogitans mecum quod facultas nostra multum parvipenditur, et est malum: quia magistri¹⁰ in artibus deberent regere universitates, nunc Iuristę pretendunt eas gubernare, quod est valde indecenter. Et volo vos consolare quod non debetis disputare in causa fidei. Quia spero quod deus bene providebit vos. Et cum hoc Valet tam diu donec Pfefferkorn manet Christianus. Datum Liptzick in Collegio Principis.

15

61.

¶ Petrus Charitatis

Cursor in Grammatica et professor in loyca

Salutem dicit

Magistro Ortvino.

20

Reverendissime domine Magister. Quia hic ante picem sive Harzorem est consuetudo, quod in die habent semper duas zechas, Una vocatur Civium zecha Et incipit hora duodecima, et manet usque ad horam quartam sive quintam; Altera vocatur nocturnalis et postzecha, quę a quinta hora incipit et durat interdum ad octavam, nonam, et etiam decimam²⁵ horam, interdum etiam durat usque ad duodecimam et ad primam horam: Et divites cives, et etiam consules, et Magistri civium quando in prima zecha sederunt et satis biberunt, tunc solvunt et vadunt ad domum. Sed iuvenis bursa et illi socii qui non multum curant quid solvit triticum, isti manent sedere in illa postzecha et bibunt ac si corpus et animam solveret.³⁰ Nuper ergo cum sic etiam sederemus in una postzecha, ego et dominus Petrus monachus ordinis predicatorum qui vobis multum favet propter Iacobum Hochstraten hereticorum magistrum in Colonia: tunc erat infra

¹ pretendū 5. ⁶ et 5. ⁹ ob 4. ¹⁴ Pfeffer. 5.

¹⁸ Grammatia 4. Loyca 5. ¹⁹ S. D. 4. Salutē Dicit Plurimā. 5. ²⁰ M. Ortvino. 4. 5. ²² fine 5. Consuetudo Quod 4. Quod etiam 5. ²⁴ post zecha 4. q̄ 4. quę 5. ²⁵ Interdum 4. 5. ²⁹ triticū. Isti 4. Isti etiam 5. ³⁰ post zecha 5. ³¹ post zecha 4. 5. ³³ e 4. e 5.

decimam et undecimam in nocte: tunc multa disputavimus de ratione nominis vestri. Et ego tenui istam opinionem de Grachis Romanis vos esse nominatum. Sed dominus Petrus qui etiam est aliquantulum in arte humanitatis bene tentus, dixit non convenire, sed quod a gratia supernali nominatus remini Gratus. Tunc fuit ibi unus trufator qui fecit valde crispum latinum, quod ego non omnia bene intellexi: ille dixit quod neque a Grachis neque a gratia essetis dictus Gratus: et fecit tam multa inutilia verba quod ego dixi: 'Unde ergo dicitur Gratus? tamen alii viri valde profundi habuerunt desuper latam examinationem et concluderunt Quod vel a Grachiis vel a gratia est dictus Gratus'. Tunc ipse dixit 'Isti qui hoc disputaverunt, fuerunt amici Magistri Ortvinii Gratii, Et interpretati sunt illud nomen quilibet secundum suam opinionem in meliorem partem: Sed tamen istę opiniones non prejudicant veritati'. Tunc dominus Petrus interrogavit 'quid est veritas?' et putabat quod ipse deberet tacere, sicut fecit dominus noster quando Pilatus eum interrogavit. Sed ipse non tacuit et dixit 'Est in Halberstat unus suspensor qui vocatur magister Gratus, et ille est Ortvinii avunculus maternus et ab illo Gratio suspensore vocatur Gratus'. Tunc ego non potui me servare et dixi 'Ohe socie, illa est una magna iniuria et ego protestor: Magister Ortvinus non debet sic mittere transire: ego scio vos dicitis hæc ex invidia, quam habetis adversus dominum Ortvinum. Quia omnis progenies accepit nomen et cognomen a patre et non a matre: quare ergo deberet ille bonus magister ab matre et ab avunculo materno nominari, et non a patre sicut alii? Tunc ipse respondit et dixit audacter quod omnes audirent: 'Est bene verum et deberet sic esse ut dicitis; sed ipse non audet patrem suum cum honore nominare: quia pater suus est presbiter: si ergo se nominaret a patre, tunc omnes intelligerent quod ipse esset sacerdotis et meretricis filius, qui proprie vocantur spurii'. Tunc ego iterum valde audacter clamavi et dixi 'Quomodo potest hoc verum esse? Tamen ipse est magister Coloniensis: Sed alma universitas habet unum statutum quod neminem promovent nisi sit legitimus: Et ergo .etc.' Tunc respondit 'sive promovet legitimos sive illegitimos, tamen Magister Ortvinus est spurius et manebit spurius in æternum'. Tunc ego iterum dixi 'Quid tunc si forte Papa dispensasset secum? tunc ipse tamen esset legitimus, et tu graviter peccares dicendo contra Romanam ecclesiam'. Tunc ille dixit 'etiam si millies esset secum dispensatum, tamen non esset legitimus'. Et dixit unum exemplum: Quemadmodum esset cum Iudeo qui baptizaretur ex aqua sive baptisate, si ibi

³ est om. 5. ⁵ trufat 4.5. ^{6,7} grachys 4.5. ⁸ ? omis. 4.5. ⁹ grachys 4.5.
¹¹ M. 4.5. ¹³ e 4. q 5. item e 4. ¹⁹ M. 4.5. ²⁰ e 4. q 5. Quā 4.5. ²³ ? omis.
 4.5. ²⁴ adacter 4.5. ²⁶ Quia 4. p̄spiter 4. p̄sp̄byter 5. ²⁸ adacter 4.5.
³¹ legitim 5. et sic in sqq. una t ³² M. 4. ³⁴ ?] omis. 4. : 5. ³⁷ e 4. q 5. et
 sic paullo post.

tamen non esset spiritus sanctus, tunc illa aqua nihil proficeret, sed esset adhuc Iudeus: 'Sic etiam est cum istis spuris qui sunt sacerdotes et meretricum filii: Quia isti sacerdotes non possunt in iure meretrices matrimonialiter habere, et ergo non potest dispensatio filiis eorum proficere'. Tunc ego iterum interrogavi 'Quid ergo servas de Domino Iohanne Pfefferkorn?' Tunc respondendo dixit 'Ego firmiter teneo quod adhuc est Iudeus', et Replicando allegationes supra tactas allegavit etiam evangelium Mathei .iij. ubi stat „Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non intrabit in vitam eternam". Sed quia Pfefferkorn nunquam fuit renatus ex spiritu, Ergo illa aqua nihil profecit, sed ipse manebit Iudeus in eternum'.¹⁰ Tunc ego non potui ei ultra respondere, et surreximus, Ego et dominus Petrus, et ivimus dormitum. Nunc autem audio quomodo iste nequam gloriatur quod nos disputando vicit, et quod sit doctior quam ego et dominus Petrus. Quare oro vestram dominationem ut velitis mihi rescribere quomodo ego debeam illa argumenta de dispensatione, similiter de baptis-¹⁵ mate domini Iohannis Pfefferkorn solvere, et illi leccatori ad suum rostrum adligare. Quod volo per omnem vitam promerere. Valet.

62.

¶ Magister Gratus

Zisanię Extirpator

20

hoc est furum suspensor

proditorum quadruplicator

falsariorum et calumniatorum virgator

hereticorum combustor

et multa alia

25

Magistro Ortvino

avunculo materno

Salutem dicit plurimam.

Charissime avuncule nec non reverendissime domine Magister, Quia iam sunt multi anni elapsi et non vidimus nos invicem, Cogitavi quod bonum³⁰ esset, quod vobis unam litteram scriberem. Audio enim multa mirabilia de vobis, quomodo sitis magnę famę, Et dicunt quod iam estis omnibus etiam mediocriter doctis notus, non solum in Colonia, sed etiam ultra Albim et Rhenum, et etiam in tota Italia et Francia. Colonienses

¹ spirituff. 5. ⁵ dñō Ioanne Pfeffer. 5. ⁶ ? omis. 4. ⁷ respodendo 4. ⁹ In 4.
¹⁶ pfeff. 4. ¹⁷ Ioānis Pfeffer. 5. ¹⁷ promouere. 5.
²⁰ e 4. q 5. ²⁴ e 4. q 5. ²⁸ salutē D. P. 4. Salutem D. P. 5. ²⁹ necnon 5.
³¹ litteram 5. ³² e bis 4. magnę famę. 5.

tamen præcipue colunt vos propter egregiam doctrinam, quam scribitis in fide catholica contra quendam doctorem et poetam sæcularem Iohannem Reuchlin Et ita vos inspiciunt et admirantur Quod quocunque eat in platea, tunc monstrant cum digitis super vos, dicendo 'hic est Magister
 5 Ortvinus qui ita vexat poetas'. Credo si scirent quod essetis avunculus meus, tunc magis hoc facerent. Nam ego hic sum etiam magnæ famositatis, Et exerceo artem meam in maxima populi frequentia, et homines faciunt mihi eundem honorem, et quando eo in plateis, etiam monstrant cum digitis super me, sicut faciunt in Colonia super vos. Quare ego
 10 valde lætor, quod homines servant aliquid de vobis et me. Audio etiam alios viros esse in Colonia qui sunt vestri amici, et etiam vobiscum scribunt contra Doctorem Reuchlin: videlicet Iacobum de alta platea hereticorum magistrum, et magistrum Arnoldum de Tungari regentem in bursa sancti Laurentii. Et omnes homines credunt quod vos tres estis vere illuminati in fide catholica, Et servant vos tanquam tria magna candelabra sive
 15 lucernas. Et aliqui addunt quartum velut unam lampadem sive pendens lumen quod non tam clare splendet, scilicet dominum Iohannem Pfefferkorn. Ego credo si vos quatuor cum vestra scientia, mediante forti palo in aliquo excelso loco aridorum lignorum congerie edificato, essetis colligati, posset statim unum magnum lux mundi fieri, Et etiam clarius quam fuit illud in Berna. Sed hæc, charissime avuncule, vobiscum pro nunc iocor. Spero tamen extra iocum futurum quod vos quattuor eritis lux mundi fieri: Nam non est possibile ut illa magna scientia quæ est in vobis, deberet sic in merdro manere iacere. Est mihi etiam dictum quod nuper
 20 voluistis unam antiquam vetulam quæ vendit multa vitra circa fontem Colonie, in nocte supponere, et ipsa clamavit et homines viderunt cum luminibus extra domum et viderunt vos: per deum, ego valde laudo tam bona facta vestra quæ pertinent omnia ad meum artificium: et hoc decet etiam vos Theologos. Venit nuper huc fama quod esset unus poeta in
 30 Colonia, Ille solus teneret vos pro stulto et vocaret vos Porquinum, hoc est porcis et hara dignum. Per deum, si ego scirem quis esset iste poeta, Ego vellem eum gratanter suspendere. Sed finaliter vos, charissime avuncule, valde orarem ut omnia cum magna diligentia faceretis, quod fama vestra per totum orbem terrarum fiat nota, nisi scirem non opus esse ut vos
 35 admonerem: Vos enim per vos pulchre scitis, ab avis, abavis, attavis et tritavis habetis, præcipue tamen didicistis a matre vestra charissima meaque sorore, quæ audiens quod spurii semper habent meliorem fortunam

¹ e 4. q 5. ² e 4. q 5. Ioānem 5. ³ etatis 5. ⁴ M. 4. ⁶ e 4. q 5.
¹⁰ e 4. q 5. Audi 5. ¹² e 4. q 5. ¹⁷ Ioannē Pfeffer. 5. ¹⁸ qtuor 4. quattuor 5. ¹⁹ e 4. q 5. ²¹ e 4. q 5. ²² Extra 4. ²³ e 4. q 5. ut in sqq. ²⁹ docet 5. ³² Sed] fed 4. : fed 5. ³³ valde omis. 5. Orarem 4. 5. ³⁴ Nili 4. 5.
³⁶ Præcipue 4. Præcipue 5. ³⁷ e 4. q 5.

quam legitimi: iccirco ad sacerdotem cucurrit et permisit se lardare, ut vos talem virum generaret, Quem totus mundus aliquando cognosceret. Valete ex Halberstat.

Quinta luna Obscuros viros edidit. Lector
Solue nodum et ridebis amplius.

5

¶ Impressum Romanę Curię.

Stephanus Calvastrius

baccalaurius

Magistro Ortvinio Gratio.

10

[Vide supra pagg. 29. sq.]

63. [Appendicis 1.]

Ioannes de Schwinfordia

septenarum artium liberalium Magister

scientifico et mirabiliter docto atque illuminato viro

Ortvino Gratio

15

in Daventria gręcam et latinam linguam magistraliter docenti
mille salutes et paulo plus.

Reverentia honore et obedientia pręlatis, Pręceptor in pluribus scibilibus experte. Scripsistis mihi nuper de victoria vestra obtenta in Roma contra istum Reuchlin qui audacter fuit contra vos, et virum no- 20 viter deifice illuminatum in fide Christiana Ioannem Pfefferkorn, Et quomodo Papa imposuit sibi silentium, ita quod nihil deberet magis scribere, 'ne deterius sibi aliquid contingat', ut dicit dominus noster in evangelio. Prius enim in Speculo Oculari sic scripsit mirabiliter quod magistri nostri

¹ legitimi. 5. . Iccirco 4. 5. ⁶ Ita finit princeps editio huius secundi voluminis epistolarum O. V., quod 4. signavimus. De 5. vide sq. adnot. et in fine ep. 70.

⁸ Accesserunt in altero huius secundi voluminis Epistolarum O. V. exemplo, quod 5. significamus, nullo de accessione facto indicio hæ Epistolę novem, quarum tamen primam non numeramus, cum eadem omnibus primi voluminis exemplis contineatur. ¹¹ Superior huius ep. Calvastrii editio cum hac omnino convenit, nisi quod carminis versus 4. habet:

Do macht er die copulat von kot zu treck
et quod epilogi verbis Mihi duellum. omissis sic exit:
Et mittite poetas ad infernum.
Et valete ex monasterio in westphalia.

¹¹ Numerorum superscriptiones ut in superioribus epp. omnibus alię editiones non habent. ²¹ deifice 5. Pfeffer. 5. et sic bis paulo post.

non potuerunt intelligere: et tamen dixerunt quod est hereticus: ideo quia non habent sic in libris suis, sicut ille scripsit, neque novus eorum theologus quem deus suscitavit ex lapidibus, ut esset semen Abrahe, sicut scriptura dicit, videlicet Ioannes Pfefferkorn, habet sic ex deifica visione seu
 5 manifestatione, vel ex fide digna relatione uxoris sue: quam audiui etiam habere spiritum prophetie. de quo vos melius scitis quam ego: quia sepe cum ea fuistis quando Ioannes Pfefferkorn non fuit in domo. Sed nescio per deum, quomodo Reuchlin sit per vos confusus aut per papam. Quia iam fecerunt novam facultatem ultra alias quattuor facultates, quas iam
 10 habuimus: et omnes illi laudant Reuchlin et dicunt quod sunt eius discipuli: et non curant amplius facultatem Artisticam, eo quod artiste sunt ita magni et superbi asini: quia non sciant tria aut quattuor verba latine loqui, et vah ille bestie seducunt plures innocentes iuvenes qui postquam longam etatem contrivere et quasi immersi in hac omnis barbariei ne-
 15 quam sentina, redeunt in paternas edes nihil preter 'Arguitur, Respondetur, Queritur' didicere, quorum dii Tateretus, Versor, Perversor, Buridanus, Bruxellensis, et id genus similes turbe obscure sunt. Est tamen mirum quod unus simplex studens aut cornutus vult plus scire iam in Aristotele quam baccalaureandus aut magistrandus qui audivit cursum et est
 20 bene qualificatus. Ipsi etiam non sunt reverentiales magistris, et quando ante unum vadunt, non tangunt birretum (sicut moris est) et semper volunt frequentare domum scis bene. Etiam non audiunt Consequentias Marsillii neque Suppositiones aut Parva logicalia: ideo non est possibile quod possunt esse formales et apparere in disputationibus. Sed dimittamus ista:
 25 scribo vobis pro novitatibus quod Iacobus Wimphelingius qui etiam est medius Reuchlinista, realiter est expeditus per quendam monachum Paulum Langium, qui realiter scivit sibi dicere quod non recte scripsit in uno libro qui vocatur 'De integritate': videlicet quod scientia non tantum esset in cuculla. Nam ille monachus composuit alium librum contra, qui
 30 est approbatus in Capitulo sive sinodo Reinhartzbornensi ordinis sancti Benedicti, Anno domini .1509. et est bonum latinum: quia unus dixit quod esset ferme ita bonum sicut Doctrinale Alexandri: et ego multum gaudeo quod tanta latinitas etiam invenitur in monachis: et ipsi etiam dicunt quod superexcellescat stilum Ciceronis: sed ego hoc non credidi, quod est una
 35 nota altius. sed procedit doctrinaliter multum contra Wimphelingium metrice, prosaice et rigmatice: et sicut ego puto, recte habet, quod omnis scientia est in cuculla, id est in monachis: quia transeundo de inferiori ad superius monachi scripserunt commenta in regulas grammaticales, in Donatum, in Petrum Hispanum, in Phisicorum, Metaphisicorum et Ethicorum, et sic commentis suis commerdaverunt, et in omnibus scibilibus

²³ prana 5. ³⁰ approbatus 5.

facti sunt magistrales. Sed cum supportatione sua ego distinguerem: primo de cucullatis: quia est terminus equivocus ad multa. Primo ad Bohemos qui habent cucullas ita longas ut vadant ultra cingulum abinde: et in illis non est scientia, sed potius heresis. Secundo ad Iudeos qui etiam sunt cucullati: et tamen non scientifici, quia extra ecclesiam. Tertio ad magistros nostros qui sunt bene illuminati, sed non in superlativo. Quarto ad monachos: et illi superexcellenter habent scientiam sicut vos habetis. Igitur rogo vos, iuvate illi monacho: quia etiam vos estis ex parte, id est tertio modo cucullatus, ut possit scripta sua defendere contra Wimpelingum. Quia ut audio quod Wimpelingus habet multos discipulos, quos michi unus nuper nominavit, qui sunt in Argentina: Unus vocatur Iacobus Sturmius nobilis, et ut dicunt bonus latinista. alius Ottomarus Luscinus qui etiam scit grecum sicut Reuchlin, et scit multum allegare Extra et Digestis, etiam ex Biblia, quæ non sunt mirabilia, quia studuit in Parrhisia. Item Lucas Batodius et Ioannes Ruserus, Ioannes Sapidus et multi alii, qui omnes volunt Wimpelingio iuvare contra cucullatos et eos realiter expedire in scriptis suis. Et dicunt omnes quod ille Paulus non est bene fundatus in dictis suis, et bene novem modis apostatavit ab ordine et est inquietus et trufator maximus, sicut ipsemet Tritemius scripsit in una litera ad Hieronymum Tungerßheim ex Ochsenfurt: et magnum damnum est quod aliquis sic debet perdere papyrus et incaustum, et etiam tempus, sicut ipse fecit. Ipsi etiam dicunt, quod sanctus Hieronymus scribit ad unum monachum sic: 'Nunquam de manu tua vel oculis tuis liber Psalterii discedat': quod si esset verum, tunc obligaret monachos semper et pro semper, quia est negativum. Et sic monachi nichil aliud deberent facere quam Psalterium legere: sed ego credo esse mentitum: quia sanctus Hieronymus met fuit monachus: et ideo non scripsit contra eos. Audivi etiam unam trufam et magnam ribaldriam de uno discipulo Wimpelingii qui nuper quando sibi audacter ad os dixi: 'Vester præceptor Wimpelingius errat valde, quia scripsit contra dominum Abbatem Tritemium contra monachos: quia in doctrina sua et sanctitate sunt notabiles et multum utiles: et ecclesia iam non habet alias columnas nisi monachos'. Tunc ille dixit: 'ego distinguo de monachis: quia accipiuntur tribus modis. Primo pro sanctis et utilibus: sed illi sunt in cælo. Secundo pro nec utilibus nec inutilibus, et illi sunt picti in ecclesia. Tertio modo pro illis qui adhuc vivunt, et illi multis nocent, etiam non sunt sancti: quia ita superbi sunt sicut unus seclarium: Et ita libenter habent pecunias et pulchras mulieres: quia veni nuper ex Heidelbergâ, ubi prope Heidelbergenses est unus magnus abbas, pinguis discolus: et iste abigavit omnes monachos de Collegio sancti Iacobi: et ipse dixit, quod vult eis recte bo-

⁹ . Tertio 5. ¹² et est *legerim*. ¹⁴ quæ non ... Parrhisia *versus est*. ²⁰ Ira 5.
²² sanctus 5. ²⁶ . Quia 5. ³⁸ Ubi 5. ⁴⁰ s. 5.

num pulmentum preparare: et postea cessavit ultra dicere. Sed ipsi dicunt, quod bene volunt credere quod fecerit ideo (Der gut bruder) quia Palatinus vult unam aliam viam instituere quod veniat unus Poeta ad Heidelbergam qui faciat monachos istos et alios studentes novum latine loqui. Tunc ille pinguis abbas cito intellexit quomodo iocus vult finem accipere, et dixit „monachi mei non debent discere latinum novum, quia postea erunt superbi quod sciunt plus quam ego: tunc ego pulchre venirem inter eos ut pinguis asinus inter simias”. sed revera illa distinctio non est multum formalis: quia non est bimembris, et sic non potest concludere. Ego mitto vobis hunc librum, quem debetis facere impressare, quia multa bona sunt intra contra istum Wimpfelingium qui scripsit contra monachos. Quia statim erit in meta quando leget dominum nostrum Christum fuisse monachum, videlicet abbatem, et sanctum Petrum priorem, et Iudam Schariotis cellerarium, et Philippum portarium et sic de aliis secundum sub. et supra, quæ omnia iste illuminatus et valde scientificus monachus Paulus Langius sic magistraliter probat, ut Wimpfelingus et sui discipuli non debent unum verbum contra rebellare. Sed resistit michi unus Wimpfelingianus in faciem et dixit quod monachi mentiantur sicut sceleratissimi caupones, qui volunt Christum fuisse ita portentosum animal et cucullatam bestiam, et super me protestavit nomine Christi. tunc fui ita perterritus quod perminxi et permerdavi me, quod omnes nasum prætenebant: sed sit quomodo sit, ego hoc firmiter credo, quod omnes tandem erunt stare confuse tantum cum sua scientia, et dicere ‘diabolus portavit illum monachum ad nos; quis fecit eum in omnibus scibilibus ita formalem et qualificatum? Quomodo potest hoc esse nisi per scientiam infusam? quia non stetit in aliqua universitate, et est adhuc unus purus beanus: et tamen bene valet magistrandum vel etiam plus, cum venia eximiorum magistrorum nostrorum’. Ipse etiam Thomas Murner monachus et doctor multum subtilis et semel solenniter prædicavit in ambone quod Christus dominus noster fuit monachus: et scivit etiam realiter defendere. Sed unus discipulus Wimpfelingii noluit credere in Christum si esset monachus et fecit illos versus desuper:

Non ego fallaci tecto Tibi, Christe, cuculo

Crediderim: veste hac fraus tegiturque dolus.

Atque probat novus e Berna quæsitus, habenda,

Franciscus, monachis quanta sit, ipse, fides.

Sed quid ad hoc quod non vult credere? tunc erit hereticus, sicut alii qui condemnati sunt cum Reuchlin in Parrhisia et Colonia et in aliis Uni-

² bruder.) Quia 5. ⁴ novum] nunc 5. et recentt. ¹³ . Et 5. ¹⁴ celerariū: 5. ¹⁷ rebellare sed 5. ²³ tantum] tñ 5. ²⁴ nos os 5. ²⁵ . Quō 5. ?] : 5. ²³ : Tibi Chyiste cuculo, 5. ²⁷ credeŕ. 5.

versitatibus. Oro etiam vos ut velitis etiam supra librum ponere illos versus quos ego in laudem libri et authoris, videlicet Pauli Langii monachi, cum magna diligentia composui et pro maiori parte quando de nocte iacui in lecto et sic speculavi, tunc quasi in somnis factus sum versificator ut sequitur.

Hic liber indignum vexat Iacobum Wimphelingum,
 Langius quem Paulus fecerat mirifice,
 Metrice qui scripsit, etiam quoque rhetoricavit,
 Quod omnes Artes sunt in Cucullatulis.
 5 Sic quoque Tritemius dixit, sic et Eberhardus 10
 De Campis, Volzcius Paulus, et Schurerius,
 Iohannes Piemont, Siberti Iacobus, Rotger
 Sicamber, docti cuculatique viri.
 Iam erit confusus Iacobus, et omnino detrusus
 10 Wimphelingius, Bebelius, atque ille Gerbelius, 15
 Sturmius et Spiegel, Luscinius atque Rhenanus,
 Ruserus, Sapidus, Guidaque, Bathodius:
 Omnes hi victi iacent, non audent dicere Gukuck,
 Sic in sacco conclusi Wimphelingiani erunt,
 15 Non valent in Græcis invenire neque Poetis 20
 Quod Lango respondeant viro scientifico.

Valete, vir illuminatissime et præceptor valde doctrinalis, et me viceversa habeatis dilectum, quod ita bene promoveo vos per omnia sæcula sæculorum. Datum in Oppido Imperiali Suerßheim in longa platea, ubi iuvenes Rustici semper in Dominica die corrisant, quod cor eis crepet. 25
 Anno a mundo condito Primo.

64. [Appendicis 2.]

Dominus Volwinus de Monteflascon
 Reverendo Magistro domino Ortvinio Gratiano
 Eternam Salutem. 30

Quamquam vos nichil sciatis, Reverende magister, in latinitate sæculari (ut unus michi dixit), propter quod multum diligo vos, et non curatis pomposa verba sicut faciunt poetæ: tamen alias scitis ubi debetis de nocte iacere (sicut dicit Sapiens in proverbiiis) Et non est nobis magna cura quid faciant illi novatores latinitatis, scilicet Erasmus Roterodamus 35

³ compofiti 5. ⁶ : Uexat 5. ⁹ Quot 5. ¹¹ Schuterius. 5. ²⁴ Suerßheim 5.
²⁵ Corrifant: 5.

²⁹ Gratiano 5. hic et in inscriptione seq. epistolæ. ³³ Pompofa 5. ³⁴ denocte 5.

et Ioannes Reuchlin: Nec ego curo eos, quia non est de essentia sacre
 scripture, licet ipse et etiam alii semper volunt Theologos antiquos pla-
 gare cum ista literatura, et nescio quomodo ipsi supponunt cum novo te-
 stamento et operibus sancti Hieronymi quod semper volunt illam hereti-
 5 cam literaturam immiscere, cum tamen dicat Paulus quod Greci semper
 sint mendaces: et ergo videtur cum supportatione eximiorum magistrorum
 nostrorum, quod illa literatura nichil sit quam mendacium: nunc subsumo:
 Sed quicumque vult confundere sacram scripturam mendaciis, ille est he-
 reticus: ergo. nunc ipsimet sciunt quid sequitur, quia esset credo ipsis
 10 scandalum quando ego palam concluderem eos esse hereticos. O si sci-
 rent istam subtilitatem in me esse, ipsi non venirent michi ante faciem,
 tacete tamen usque ad finem, tunc bene videbitur cuius toni. Sed pro
 novitatibus non possum dimittere quin vobis scribam. Sedi enim nuper
 nescio quando in uno convivio, et ibi etiam fuerunt multi pre'tensi iuvenes
 15 socii, et venerunt quilibet ex alia regione in unum symbolum: unus ex
 Anglia, alius ex Argentina, alius ex Vienna, alius erat Wimpinus qui vocatur
 Angelinus, alius Romanus qui fuit bene medius Curtisanus, et multi multa
 dixerunt ut ipse scitis. Et venimus in Colloquia de causa Reuchlin. Tunc
 unus surrexit erga me, ubi audivit quod ego non fui bonus Reuchlinista,
 20 et dixit 'ne veniat michi obvius Coloniensis copulalista theologus, alias
 volo eum cito emasculare, Et pre'sertim magistrum Ortvinum': tunc ego
 traxi fistulam meam in meum saccum. et alius dixit qui non erat dives
 et perdidit plura beneficia in curia Romana, et cum hoc male habet cum
 omnibus Curtisanis, et dixit mirabilia, ut sequitur 'super anima mea ego
 25 sepe miravi quod isti in magnis capitiis qui vocantur Theologi et sunt in
 illa civitate ubi impressitæ sunt questiones super Donatum secundum viam
 sancti Thomæ et regulæ grammaticales secundum viam antiquorum cum isto
 carmine:

Accipias tanti doctoris dogmata sancti,

30 inter ipsos monachi, qui volunt alios semper facere hereticos, quare etiam
 nos stimulant super illos, et producunt inquisitionem super eos super he-
 retica pravitate, qui habent tot multa beneficia, unus sex, alter decem,
 alius viginti et magis et congregant tam multam pecuniam, et tantam cre-
 dentiam ex flasculis et poculis pecheriis, sicut si essent filii principum
 35 vel comitum, et in domo nutriunt putanas sive concubinas preciose cum
 cathenis in collo, cum annulis in manibus, cum schubis veluti si essent
 uxores militum. Et interdum unus illorum habet tres Canonias simul et
 semel, et imbursat de omnibus illis tribus giltas, quod inde potest habere
 multas zechas, Et potest solum stare et esse in uno choro, et in aliis non.
 40 Et sic in aliis choris nullus et nemo stat pro eis, qui laudat deum et

⁹ sciū 5. ¹¹ in 5. ²⁰ Quare 5. ³¹ non 5. ³⁵ nutriuit 5. ³⁸ imbufat 5.

³⁹ . er in 5.

rogat pro vivis et pro defunctis: estne hoc recte? Quare non inquiruntur super eos et interrogant coram multis notariis et multis testibus (sicut olim in Mentz fecerunt) et dicunt "quid creditis? ita vel non? creditis vel non creditis? quid creditis de sacramentis in ecclesia dei? Dicatis nobis quot sunt sacramenta, et quam fidem in corde vestro portatis de sacramento eucharistię: estne ibi corpus et sanguis Christi? Si creditis, quando ergo postquam missam legistis (si saltem in anno semel legistis), statim quando ad domum iterum vaditis, concubina vestra habens mores et inspectum acsi esset una meretrix, vobiscum in domo vel in mensa vel in camera [est hilaris, ludit, iocatur, et taliter qualiter facit etc.]? dicatis nobis si creditis adeo magnum esse fructum, et qui deo placet, ex missa, sicut in decretalibus et in tractatibus Theologorum stat: Quare ergo vos habetis tot beneficia, quę possent quinque aut sex devotos sacerdotes sustentare qui libenter legerent missas, qui libenti animo facerent prædicationes ad populum et ad clerum, qui possent dare consilia pro honore dei, pro salvatione animarum, pro libertate ecclesiastica, corrigere vitia, et vellent rogare deum pro domino Papa, pro Rege, pro Episcopis et pro aliis Christicolis, pro pace et sanitate, sicut stat in tranquilla et silenti missa post Sanctus et post Te igitur clementissime pater? Si creditis tantum bonum venire ex missa pro vivis atque defunctis, quare non supradatis illa quę habetis in superfluo, et dimittitis aliis bonis devotis et doctis viris, ut deus exinde præconisceretur et anime eorum qui mortuerunt citius ex purganti igne redimerentur, et deus nobis amicablem placatus non sic immitteret nobis deorsum pustulas, et non sic percuteret nobis vinum et plada per grandinem et pruinam, et non esset sic magna fames in terra? Si autem non creditis tot bona venire ex missa, tunc estis per deum sanctum suspecti de hæresi; imo estis realiter hæretici plus quam Wessalia et doctor Reuchlin". Videte, reverende magister Ortvine, has novitates volui vobis etiam scribere, quomodo ipsi communiter omnes tenent contra vos cum Reuchlin. Per conscientiam meam, ego credo denique quod diabolus etiam favet ipsi Reuchlin: tunc bene permerdavimus nos. Et sic commendo me vobis

Ex Spira, ubi de nobis dicuntur mirabilia,

Quia omnes Reuchlinistę dicunt quod Colonienses nil sunt quam copulatistę: 35

Sed multum gaudeo de vobis, quod patiens estis sicut ovis,

Et potestis pati illa, sicut essetis simplex sacerdos in villa.

¹⁰ *Verba* est hilaris ... facit etc. in edd. ante 1599. publicatis non leguntur.
¹¹ Et 5. ¹⁶ . Et 5. ¹⁹ pñ. Si 5. ²⁰ supra datis 5. ²¹ Et 5. ²² præcomifce-
retur 5. ²⁵ . fi 5. ²⁷ . Imo 5. ^{32...37} *Distinximus primum hos versus.*

65. [Appendicis 3.]

Perdocto artium prohibitarum Magistro

Ortvino Gratiano

Coloniensi Theologo

Magister Bartholus Kutz.

Salutem accipite quando vultis, perdocte domine magister Ortvine. Dixit michi quidam quondam quodam in loco de vobis quod estis valde infirmus, et quando estis infirmus, tunc semper facitis quasi essetis insanus: quod laudo in vobis, quia proprium est illis qui sciunt scientias prohibitas, hoc est diabolum in vitrum vel quocumque banniare, quia isti ut in plurimum sunt ita insani quandoque. Et oportet etiam quod sint spurii, sicut vos (ut michi ab singulari amico dictum est) etiam estis: quia illi semper sunt meliores diabolo ad aliquid efficiendum. Quia diabolus non ita libenter committit se legitimis ut sicut spuriis, qui sunt singulariter apti diabolo. Et si solum essetis monachus, tunc omnia dona haberetis ad hanc artem, et tunc essetis egregium instrumentum diaboli. [Ubi enim diabolus pervenire, vel aliquid efficere non potest, ibi semper mittit unam malam antiquam vetulam, vel unum monachum.] sed ego nescio tamen an sitis monachus. quia si essetis, tunc essem bene contentus: Quia monachi præ aliis habent illam gratiam quod sunt protervi multum et quicquid conantur, hoc facere audent. sicut nuper audiui de aliquo qui vocatur Paulus Langius et scripsit unum excellentissimum tractatum cum versibus contra Iacobum Wimphelingium et bene scompisat eum. Et etiam dicunt de illo Paulo quod novem modis cucurrit (Salva reverentia) ex claustro. Et quicquid nemo conatur facere, hoc ipse facit. Et credo quod etiam aliquando sit insanus; et quod sit spurius. Tertium ex se habet. et ego plurimum laudo quod etiam est vobis similis, qui rem habetis cum diabolo: sed transeat hoc cum reverentia. ego habeo hic unum notabile punctum Nigromanticum quod vobis libenter manifeste scriberem. sed ego timeo, quod quando estis ita insanus, tunc famulus vester posset illam epistolam invenire et si legeret, tunc diabolus confunderet me et eum; et ergo volo secundum consuetudinem meam facere, quia quando habeo sic aliquid secretum, tunc scribo super papirum sine atramento, et tunc nemo scit legere nisi sit illegittimus. Et ergo eo casu in presentiarum vobis etiam decrevi facere. Et est illud punctum ut sequitur:

² M. 5. ⁵ M. Bart holus 5. ¹⁴ qui omis. 5. ¹⁵ . Tunc 5. ¹⁶ Verba Ubi ... monachum primum exhibet exemplum Ff. a. 1599. publicatum. ²⁶ . Et 5. ²⁷ vobis feci ex nobis editorum libb.

Credo quod bene intellexistis me, et hæc est veritas: et prohibeo vobis et coniuro vos per virtutem omnium scientiarum prohibitarum quod neminem doceatis. Et sic Valete ex Ruprechtsw: in brevi plura expectabitur a me et maiora si illa placuerint vobis.

66. [Appendicis 4.]

5

Magister Abraam Isaac de stirpe Aminadab

Magistro Ortveno Gratio

Salutem.

Malarum bonarumque artium altissime magister: sciat dominatio vestra quod ego volo iam satisfacere promissis meis, quia promisi super vestram¹⁰ petitionem quando a vobis recessi ex Colonia, quod volo vobis continue novitates scribere. Et ante omnia libenter haberetis quod notificarem vobis de illo astuto Iurista Ioanne Reuchlin, cum quo magister noster Iacobus de Hochstrat multum habet in Curia propter fidem tractandum. Hoc ego volo facere ex singulari dilectione. Tunc sciatis primo (quia ego ab ori-¹⁵ gine mundi vobis omnia pandam.) Quando ego recessi in diebus Canicularibus versus Romam, ut bene scitis, tunc nullam maiorem passionem habui super totam viam, nisi quod maxime sitivit me, quando ascendi altos montes in Algoia cum meis sociis. Et quando veni ad Curiam, factus sum servus corporalis unius Cardinalis prope Campum flore: et fui²⁰ servitor suus octo mensibus cum magna diligentia pro uno beneficio cu-

⁷ M. Ort. Gra. 5. ⁸ S. 5. ¹³ M. 5. Iacob. 5. ¹⁸ Qñ 5.

rato in Kelbertzhausen, quod iacet in Vollenbergensi diocesi. Et impe-
travi super hoc unam bullam cum duodecim sigillis de omnibus Cardina-
libus. Et sanctissimus noster fecit suum sigillum etiam ante, ad maiorem
cautelam. Tunc cum letitia exivi et volui possessionem accipere, tunc ille
5 prior plebanus non est mortuus: tunc ego in magna ira dixi: 'Percutiant
mille diaboli ad hoc: debeo pecuniam meam sic perdere?' Etiam fuit par-
vum beneficium: si in Curia scivissem, ego non exivissem propterea. Ego
putavi quod posset portare in omnibus annis .XX. florenos in reservato.
Vos etiam bene scitis quod ego non maneo personaliter in illis partibus.
10 Ego vellem libentius habere beneficium in Daventria prope patriam nostram
cum centum florenis, et cum una simplici puella duodecim annorum, quam
in illa superiore parte unum cum triginta florenis, et cum callida matrona
sexaginta annorum. Sed illa reservata bene facerent uni. Secundo sciatis,
Magister Ortvine, quod deinde non potui ita statim venire ad Curiam pro-
15 pter bella in Italia: quia currunt hincinde nudi Ribaldi. Et si unus acci-
peret mihi vestimenta, tunc perdidissem paupertatem meam totaliter, sicut
dixit semel una vetula quando fregit ova super pontem in Helpruna. Et sic
permansi duobus mensibus in valle ad Wimpinam, etiam cum quibusdam
bonis Curtisanis. et ibi didici unum ludum a Ioanne Greyferio, qui est
20 valde liberalis, quia dedit semel sex sociis, quorum ego fui unus, ad co-
medendum septem ova et non minus. Et ille ludus dicitur in lingua Ita-
lica Trent uno. Hoc ego nunquam vidi in Romana curia. Etiam non est
mirabile, quia oportuit me semper habere advertentiam ad mulum in sta-
bulo inferius. Et audiat quomodo semper fecimus. Nos ivimus aliquando
25 in Wimpina super scholam, ubi semper convenerunt super extra boni socii.
Et fuit unus inter eos qui dicitur Gregorius Spiculi: ille est valde decla-
rativus de modo supponendi. Ipse declarat hanc materiam ita clare sicut
vos nobis olim Tertiam partem Alexandri de arte versificandi. Quando-
cunque audio eum sic grosse loqui de illa luxuriosa re, tunc acquirō de-
30 lectionem ad supponendum. Ego multum didici ab eo (parcatis mihi,
quia est opus naturale): ego vellem, sicut deus mihi iuvat, unum Carli-
num dare quod vos sciretis ita amabiliter lardare, nisi propter uxorem
Ioannis Pfefferkorn: tunc ego scio quod amaret vos super omnes alios
theologos qui sunt in Colonia. Per deum illa ars non iuvat quam mihi
35 semel ostendistis in libello parvo qui fuit retro scriptus. Nunc audiat
quid post illa factum est. Ipsi una vice apud vinum quesiverunt me (quia
fui Curtisanus) quomodo res staret in causa fidei cum Ioanne Reuchlin et
Coloniensibus. Respondi: 'Per deum, ego timeo multum de illo bono viro
Ioanne Reuchlin quod est nimis pauper ad finem perducendum illam causam.
40 Quia predicatorum monachi remotius veniunt cum eorum caseorum saccis

14 M. 5. 16 Sicut 5. 24 iuinus 5. 29 sicut 5. 33 Pfeffer. Tunc 5.

quam una unica persona cum pecunia'. Tunc unus dixit: 'O sancte deus, quam magni nequam sunt isti monachi quando colligunt caseos. Nuper fuit Frater .N. huius monasterii hic in villa mea et voluit mihi meam sororem cum potestate lardasse. Ipse fugavit eam per gradum supra in domum, et cucurrit ei post, et iecit eam ad lectum, et voluit levare cucullam et cum Datulo inferius ad. tunc soror clamavit: „Her N., Her N., cessate: ego clamo quod omnis homo audit et tunc diabolus vos permerdabit". Tunc ipse dixit "Per corpus tuum noli clamare: Ego volo tibi pro Dedicatione aliquid emere quod debet medium florenum valere". Deinde venit mater: tunc ipse descendit et Datulus ei adhuc stetit, quod levavit sibi cucullam quasi haberet dentem Rastri inferius'. Tunc unus alius socius dixit: 'Si iste nequam hoc fecisset sorori meæ, Ego vellem ei testiculos excindere et aliis monachis mittere ad comedendum in aceto, quando haberent festum Iovis'. Tunc ille iterum dixit: 'Per deum, ego non habeo sibi pro malo, quia semper sunt inclusi. Ego credo quando asinus haberet peplum supra, quod non esset securus præ ipsis. et quare una feminalis imago non deberet eis tenere?' Tunc unus iuravit et dixit quod Ioannes Reuchlin vult in unum librum colligere omnes nequitias monachorum in Almania per unum vagantem hincinde, Et vult illas Sanctissimo offerre et vult dicere 'Cur ille Hochstrat non extirpat illam luxuriam inter fratres suos?' Et dixit ille quod monachi fētent sicut Hirci quando sudant, et in sua patria veneficaverunt omnes meretrices, et quando ipse vult semel in necessitate purgare renes, tunc ipse putat quod lardat monachum propter illum fētorem quem conceperunt ex monachis. Ergo, Magister Ortvine, vos estis eorum fautor: Ideo sitis ante, quod habebunt etiam inquisitorem Luxurię salacitatis ad illum Hochstrat qui est inquisitor hereticę pravitatis: tunc res bene stabit cum ipsis. Vel si saltem facerent occulte sicut ipsorum priores qui vocant eas ad cellas, ibi nemo potest videre: Et sic bene transiret hinc: Manifeste autem sic super eas cadere, est scandalum toti ordini. Ideo faciatis melius ad hoc. Post hæc omnia traxi iterum ad Curiam, Et adhuc ibi expecto gratias dei. Valet. Datum Romę in Refectorio Capitolii.

67. [Appendicis 5.]

Frater Nollerius Stech de Calabria

Magistro Ortvino

35

Devotas meas orationes opto vobis loco salutis. Excellentia vestra theologialis scit quod ego iam veni quasi peregrinus ex monte Synai. Ne-

⁵ Et 5.¹¹ ?]. 5.²⁴ M. Ortui. 5.²⁸ Ad 5.³⁵ M. 5.

scitis tamen quam multa sum passus in hoc tempore, quando a vobis a Colonia recessi: longum esset vobis illa omnia scribere, quia nullus alius amicus mihi superest cui necessitatem meam conquererem præter vos: quando aliquid dico in monasterio, tunc statim respondent mihi: 'O tu non es ideo claustralis quod velles habere bonam vitam'. Non sic impii, non sic. Ego non possum excogitare unde veniat, nisi ex illa mala fortuna quod Magister noster Iacobus de Hochstrat consumit ita magnam summam pecuniæ in curia Romana propter fidem Christianam quam ille nequam Ioannes Reuchlin destruxit in suo Speculo Oculari: ego credo quod omnia monasteria nostra debent ei mittere pecuniam: quia oportet eum esse liberalem dando hincinde Cardinalibus propinas, ut iudicant pro se et non pro Ioanne Reuchlin. Ideo priores nostri abbreviant nobis vinum, quamvis Salomon dicat 'Musica, mulier et vinum lætificant cor hominis' primo Proverbiorum .XII. Et ego me semper exerceo in musica, Psalmos in choro lyrando et ululando: et hoc non est rarum, ideo non charum. De mulieribus est mihi grave loquendum: quia nullam video, nisi quando vado ad forum cum procuratore nostro quando emit ova. Etiam quando vado ad villas ad colligendum rapas et olera, et si caro me superaret quando essem apud unam feminam, tunc ipsa non teneret mihi. Ergo quando nunc nobis vinum abbreviatur, quale gaudium habebimus? Si medium haberemus ita bonum sicut alii ordines, ut sacerdotes nobiscum apud Spiritus sanctum professionati! Credo quod bene sciatis quid sit pro ordine: ipsi habent duplices albas cruces in tunica, et non sunt alte rasi sicut nos: et quando illis unum gaudium tollitur, scilicet quando eis vinum abbreviatur propter unam supergressionem, tunc habent aliud gaudium: Nam possunt disponere meretrices per claudicantem Ioannem qui ligna secat, etiam graditur super manibus et genibus. Possetis dicere 'hec vita meretricia non licet Sanctispiritualibus'. Respondeo, quod audiui pro certo, quod eorum dominus magister (quamvis senex, claudus, griseus, et lippus, est tamen avidus ad illam rem, non autem semper potens) solet habere propriam in sua stufia: et quando excavavit illam totaliter, tunc disponit sibi unum virum et dat sibi bonam dotem ex Gazophilacio Spiritus sancti, quod nunquam minoratur, quia est ibi mera gratia spiritus sancti. Deinde sibi aliam ancillam procurat, et facit sibi etiam sicut iam scripsi. et sic ille ordo in multis hominibus occulte crescit. Nunc volo inferre proverbialiter, quia communiter dicitur: 'Quandocunque abbas, id est pater supremus, apponit tesseras, tunc possunt fratres ludere': hoc est quando prælati nostri antiqui sunt ita luxuriosi, et ducunt ita miserabilem vitam,

⁷ M. 5. ⁸ Ro. 5. ⁹ Ioan. Reuch. 5. ¹² Ioan. Reuch. 5. ^{13.14} .pri. prouerb. XII. Et 5. ¹⁵ .Ideo 5. ^{21.22} Spiritūfan. 5. [!] . 5. ²⁷ Etiam 5. ³³ spirituff. 5.
³⁵ : nūc 5.

Ergo nos subditi licite possumus sequere. Hęc est bona consequentia, quia perspexi in tractatu de suppositionibus: quia ibi ly 'p̄latus supponit personaliter'. sed secundum Marsilium supponit inferius materialiter. Nunc ad propositum: ego vellem quod quando magister noster Iacobus Hochstrat in Roma nihil sciret Ioanni Reuchlin abinde lucrare, quod impetraret nobis laxiorem ordinem, sicut ille p̄nominatus. Caro tamen nos quandoque etiam stimulat: ego scio quod ero brevissime vitę quando non debeo quandoque expurgare vetus fermentum, quod contraxi ex illis caseis: parcatis mihi, quia loquor vobiscum cordialiter, id est quę mihi sunt circa cor. Ego semper timeo quod illa causa erit malum finem acquirere, sicut causa Bernensis. Vos satis intellexistis me. Dominus Magister noster Iohannes Amphoraticius optavit vobis multas salutes: ipse evasit in solemnem virum: Est enim p̄dicator noster: omnis homo eum laudat. Est ita bonus in exemplari demonstratione. Anno domini .1516. p̄dicavit passionem: tunc accepit secum unum baculum super Ambonem: et quando recitavit sententiam Pilati, tunc traxit eum de cuculla extra et fregit illum baculum in medio in duas partes, quasi sceptrum: Quod fuit miserabiliter ad videndum: Vetulę mulieres flebant ita amare, sicut Petrus quando audivit gallum prope ignem cantare. Valete et commendate me magistro nostro quando venerit ex Roma.

68. [Appendicis 6.]

Magister Iohannes Textoris

Petro Schwinkoncio suo

tot dicit salutes

quot sunt guttę in mari et athomi in sole.

Sciatis, Charissime amice, quod ego literam vestram accepi, in qua mihi scribitis de Erasmo Rotherodamo, et vultis scire quid ego teneam de eo. Debetis scire et michi credere, quia etiam, quando fui adhuc iuvenis, multa legi in literis humanis et Stephanum Fliscum et Gręcistam et Synthiis, Facetum, Floretum, et illos antiquos poetas quasi super unum unguem scivi mentetenus: et quod verum sit, tunc scripsi unum librum qui dicitur Florista, in quo bene videtis scientiam meam et plura alia, si ego vellem me iactare. Sed dico pro tanto, quod non putetis, quod ego vobis mentior: Quia ego possum bene valde iudicare de illo Erasmo. Ego

² ly] sic 5. (puto lij, ut sit pagina indicatio) ceterę edd. omiserunt has litteras, præter ed. a. 1858., in qua legitur est. ⁴ Iaco. 5. ⁵ reuch. 5. ¹⁰ cor ego 5. ¹¹ me dñs M. 5. ¹⁴ .1416. 5. iustum numerum primum habet exemplum a. 1599.

²² M. Iohan. 5. ²⁴ salutes? 5. ²⁶ Ciatis 5. initiali S relicto loco.

etiam examinavi speculum Reuchlin et eius Gabalam, sicut bene scitis. Et ut non faciam multa verba: Et ego nihil teneo de Erasmo, Quia ipse est inimicus monachorum: Et dicit multa mala de eis: et dicit quod sunt grossi asini, et odiunt literas politiores: Et nichil sciant nisi Comedere et
 5 Bibere et psalmos lirare. quod ipse mentitur in Collum suum quando hoc dicit. Immo ipse est unus asinus: ipse est bonus latinista, et scit bene latinizare, alias nichil scit. Ipse fecit multos libros, præsertim unam Navem stultiferam et commentum super Hieronimum, in quibus ipse nichil facit quam quod stimulat religiosos: per deum ego dico sibi, si non vult
 10 cessare ab illis, tunc volumus sibi facere sicut Reuchlin, etiam si centum modis esset acceptus apud Papam et Regem Karolum: Sed nos vidimus bene tam superbos sicut ipse est, et tamen suppressimus eos. Ego dicam vobis aliquid, sed non debetis michi hoc postdicere, alias diabolus me confunderet: Magister noster Iacobus Hochstrat et omnes magistri nostri
 15 in Colonia et in Cantabria illi examinant iam commentum super Hieronimum, et sicut ego audio, tunc ipse pessime stabit; ego non acciperem centum florenos quod haberem hoc in loco suo: quia dicunt quod ipse ibi multam seminavit zizaniam; et putat quod nemo debeat hoc notare. Sed magistri nostri non sunt tam stulti, Sed ipsi bene sciunt ubi iacet
 20 Anguis in herba (ut Alexander ait). Ego non potui omnia retinere: sed aliqua adhuc scio, quia dicit quod sanctus Hieronimus non fuit Cardinalis, quod utique est crimen læsæ maiestatis, et male sentit de sancto Georgio et Christofero, et reliquiis sanctorum et candelis, et de confessione Sacramentali: etiam in multis locis blasphematur, quia loquitur contra docto-
 25 rem sanctum et contra doctorem subtilem. Et dicit quod Theologia ipsorum nichil sit: quæ omnia magistri nostri scripserunt in unum volumen, et volunt eum confundere sicut hereticum, sicut fecerunt Ioanni Wessalia in Maguntia. Et si vult multum relatrare et invectivas scribere contra eos, tunc volunt expectare usque post mortem eius, Et tunc volunt condemnare omnes libros eius. Illa est iam practica apud magistros nostros. Et quia etiam libenter auditis novitates, debetis scire, quod Fratres minores debent iam habere generalem de Observantia, quod impetraverunt ipsi in Curia pro .16. Mille ducatis. Et Moniales ad sanctam Claram de ordine Minorum valde timent ne reformatur, et quicquid habent, hoc
 30 fugant in Civitatem et iacent miserabiliter in scamminibus. Aliqui dicunt, quod doctor Murner habet rem cum ipsis: sed hoc non est verum: quia ipse est Enochus castratus. Sed de aliis religiosis ego non bene credo, quando sic currunt ad eas. Est mortuus in civitate unus Curtisanus qui habuit .22. beneficia pingua, et poetæ qui sunt ibi, faciunt multa metra-

⁴ Politiores: 5. ⁸ . In 5. ¹³ post dicere 5. ¹⁴ . et 5. ¹⁷ in loco 5.
²⁶ : et in 5. ²⁸ vult 5. ³⁹ .22.] .22. 5. etiam recentiores.

contra illum. Alias nichil scio nisi quod dominus tam diu teneat vos sanum quam diu unus supercurrit unum Canem. Valete ex Argentina.

69. [Appendicis 7.]

Marcolphus Sculteti

Ioanni Bimperlenbumpun

5

ex Rorbach

Salutes infinitas et immortales. Dilecte Ioannes, vos scripsistis mihi nuper aliquas novitates, quas non libenter audiui, videlicet de Ioanne Reuchlin quod comparavit sibi magnam gloriam apud suos poetas, quia fecit unum librum qui intitulatur 'Gabellistica vel Gabala', et est iam in gratia Pape.¹⁰ Vellem tamen libenter scire quid est Gabala: ego quæsi diu in meo Catholicon et Gemma gemmarum et in Briton: sed non possum reperire quid significat. misi etiam unam literam ad magistrum nostrum Ortvinum: sed ipse etiam nihil rescribit. Sed magistri nostri fecerunt unum consilium et examinaverunt illum librum: et sicut ego audiui ab ipsis de¹⁵ nocte in convivio ubi zechavimus ita liberaliter, quod oportuit unum dare pro zecha tres obulos, quod ego non habeo ultra pecuniam, quod ipse male stabit: quia posuit ibi aliqua contra doctorem sanctum et modernos doctores: et dicit quod filius dei est factus de patre. Item multa alia, et pervertit terminos theologiæ 'generare' et 'facere', et sic de aliis: et nihil²⁰ curat de argumentis et quætionibus et sophismata doctoris sancti: et ideo volunt illum librum comburere: quia dicunt quod non intelligunt eum: et quicquid ipsi non intelligunt, hoc comburunt: Ergo. Quia omnis magister noster est rabi et lux mundi. Etiam ille liber habet multa dicta Pithagore, qui fuit Nigromanticus: sed nigromantia est scientia prohibita, sicut²⁵ patet .66. quæst. 10. capitulo nullo, et in Canone 'O vos asini': et concordat doctor sanctus et Arestoteles in nono Phisicorum de ignorantibus. Est enim in hoc etiam libro multum hebræum, quod magistri nostri non possunt legere, et multum græcum: et quia ipsi non curant hæc vana, sed maiora, et ideo disposuerunt Ioannem Pfefferkorn christianum et dimidium Iudeum,³⁰ qui est bonus ebrius: et ille iam examinat ne forte ibi latet venenum sub melle. Sed volo illa iam dimittere, quia videbimus bene in nundinis Francfurdensibus, et tunc volumus plura loquere de illis cum magistro nostro Ortvino, qui est missus a magistris nostris quod debet emere novitates quæ ibi venduntur: et tunc volunt etiam examinare. De aliis novitatibus non³⁵ possum vobis plura scribere nisi quod etiam unus magister noster de ordine prædicatorum in Argentina, qui semper vocatus est doctor Iesus, exivit

² tam diu ... Canem *versum esse voluerit auctor.* ²² non omis. 5. ²⁶ .66 q. io. capi. 5. azini. 5. ³⁰ Pfeffier. 5. ³¹ ebrius] *iocose pro* hebræus.

ex claustris: et multa mala dicunt de eo: quod ego non audeo dicere: et multi ribaldi carministe faciunt sibi versus in vituperium eius, et mittunt cadere in foro, et ecclesia: quod male me habet: ego vellem quod non facerent, ne venirent ex gratia illorum predicatorum: inter alia tamen ego reperi unum carmen et est tale:

Detractor cleri, fur, profugus atque cinēdus

Ignē aut perpetuo carcere dignus erat.

Plebanorum osor, gestus imitans muliebres,

Formidans flammās more latronis abit.

10 Cuius ope ex claustris seducta est magna sacerdos.

Omnia per monachum pessima dēmon agit.

Ecce videte quid illi mali furciferi faciunt, ipsi neminem curant, sed per deum sanctum non facit hoc aliud (ut verissime dixit Alexander) quia semper est de mala consuetudine eorum, quod quicquid fit sic Argentine, tunc 15 ipsi tractant de eo et faciunt sic carmina de eo. proxime vobis plura scribam de ea re. Valete ex Schletstat.

70. [Appendicis 8.]

Magister Maleolus in Paradiso, Omni verborum ornatu reciso,

Famosissimo Magistro Ortino: Qui clamat more asinino

20 Contra poetas et latinos, Nec non Gręcos peregrinos,

Omnium Barbarorum defensori, Et Coloniensium p̄coni famosiori.

Mirabiles trufas et egregias nequitias audio de vobis predicare, magister Ortine, quas unquam in vita mea nunquam per deum sanctum audiui, quas vos et alii Colonienses magistri nostri (cum supportatione) fecistis honestissimo et doctissimo viro domino Ioanni Reuchlin. et tamen 25 cum audiui, non sciui in tantum mirare, quia cum estis bicipites asini et naturales Philosophi (Vulgo 'natürlich narren, zwenzig zentner vber ein dollen fantasten'), intenditis etiam misere et nebulonice vexare ita pios et doctos viros. tamen super hoc incidit michi una singularis miratio quis 30 vos docuit ita subtiliter pervertere et falsificare ita pias opiniones probissimi hominis. sed ego finaliter cogitavi quod non facit hoc aliud hominum genus quam hoc quod Iudas de testiculis scalpsit, quia patrem sequitur sua proles, ut est Ioannes Pfefferkorn. Et vos omnes estis amici huius, quia 'schlim schlem similis querit sibi similem'. Et ergo ad furcas 35 cum vobis omnibus, ad quas perducat vos lictor cum sociis suis, vobis

¹⁷ Editores inde ab a. 1599. usque ad a. 1858. non animadvertentes hos versus pro inscriptione epistolę positos esse, post eosdem hanc inscriptionem posuerunt: Rupertus Cuculus M. Ortino Gratio. et nomen Maleolus versus primi mutarunt in Cuculus.

³⁸ fantasten (Intenditis 5. ³³ quam hoc omis. 5. primum habet ed. a. 1599. ³⁵ Vobis 5.

dicentibus 'Orate pro nobis!' Sed quamquam quoniamquidem illa omnia vera sint et ideo vobis singulariter ad manus proprias illa scribo, positis etiam aliis dicere qui vobiscum sedent in hac Cathedra pestilentie, ut dicit Psalmus. Et ne illa veniant in publicum, quod omnis homo sciat quid retro vos est: sed ad omnes sanctos michi incidit una scrupu-⁵ latio, et timeo quod Impressor furavit michi unam copiam de epistola, et si sic est, tunc iuvat vobis deus: tunc ego non possum resistere: sed tamen ego volo vobis bonum consilium dare: Orate solum Octo dies continue flexis genibus et invocate ieiunus sanctam Helenam quę invenit Cru-
cem Domini nostri Ihesu christi. Tunc iterum ero invenire illam epi-¹⁰ stolam. Tunc vos iterum bene stabitis. Ecce videte quod illa omnia facio vobis ex charitate Fraterna, sicut omnes sumus fratres, et omnia facio vobis quod etiam homines tenent aliquid de vobis. Valet ex Heydelberga apud Claudicantem Lipsium qui sinit unum sibi cum naso in culum cur-
rere. O utinam vos etiam essetis cum illo! tunc non opus esset vobis¹⁵ disponere unum brillum, Quia ipsi dicunt quod gratis accommodat uni.

Hoc opus est Impreffum Berne
Ubi quatuor predicatorum Lucerne:
Illuminauerunt totam Suitensium regionem
Anteq̃ Hochstat vexavit Ioannē Capnionem

20

⁴ Q' 5. ¹⁵ illo. Tunc 5. ¹⁶ . Quia 5. ¹⁷ accōmdat 5. ¹⁷ Hi quattuor versus
finem faciunt exemplo 5. ²⁰ Hochstat sic 5. Ex recentioribus exemplis iam id
quod a. 1556. 16°. editum est, in fine hæc habet:

Romæ Stampato con privilegio del Pa-
pa, & confirmado in lugo, qui
vulgo dicitur, Bel
vedere.